

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

นางสาวอัจฉริยา บุญมาสืบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF PARENT ACADEMIC INVOLVEMENT IN ELEMENTARY SCHOOL
UNDER BANGKOK METROPOLITAN

Miss Atchariya Boonmasurb

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการใน
	โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
โดย	นางสาวอัจฉริยา บุญมาสืบ
สาขาวิชา	ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. พร้อมพิไล บัวสุวรรณ)

อัจฉริยา บุญมาสืบ : การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (A STUDY OF PARENT ACADEMIC INVOLVEMENT IN ELEMENTARY SCHOOL UNDER BANGKOK METROPOLITAN) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.ยศวีร์ สายฟ้า, 167 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง 2) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง 3) ศึกษาความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง 4) เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม ได้แก่ 1) งานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและลงข้อสรุป 2) งานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปกครอง 300 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองมี 4 มิติ คือ (1) ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมาย (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน (4) ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน 2) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ด้านการวางแผนและด้านการติดตามผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านการดำเนินงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นผู้สนับสนุนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3) ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าทั้ง 4 ด้าน ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก 4) ผู้ปกครองที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนและระดับการศึกษาที่ต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5) ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สาขาวิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5683417727 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION

KEYWORDS: INVOLVEMENT / ACADEMIC / PARENT

ATCHARIYA BOONMASURB: A STUDY OF PARENT ACADEMIC INVOLVEMENT IN ELEMENTARY SCHOOL UNDER BANGKOK METROPOLITAN. ADVISOR: ASST. PROF. YOTSAWEE SAIFAH, Ph.D., 167 pp.

The purposes of this research were: 1) To study the parent academic involvement in elementary schools. 2) To study of parent academic involvement in actual conditions. 3) To study of parent academic involvement an expectations. 4) To compare of parent academic involvement comparative analysis classified by different sex, average income per month, education level and occupation. This research is based on the Qualitative Research and Quantitative Research. The data collection can be divided into 2 steps. Firstly, the data were collected in the qualitative method. The sample group consisted of school administrators, teachers, and parents in elementary schools under bangkok metropolitan classified by size of school and used an interview. The data were analyzed by content analysis. Second, the data were collected in the quantitative method. The sample group consisted of 300 parents by using questionnaires. The data were analyzed by descriptive statistics and inferential statistic (one-way ANOVA)

The result were found 1) The research shows that the parent academic involvement in elementary schools under bangkok metropolitan have 4 aspects; (1) Planning (2) Cooperation (3) Supporting and (4) Evaluation 2) Parent academic involvement in elementary schools in actual condition was received at moderate level. Consideration on aspect, Planning was received at low level. Cooperation was received at moderate level. Supporting was received at high level. And Evaluation was received at low level. 3) Parent academic involvement in elementary schools, overall, the expectations were received at high level. Consideration on aspect, all of aspect, the expectations received at high level. 4) Parent academic involvement were significant difference at the 0.05 level of sex, average income per month and education level. 5) Parent academic involvement were not difference in the level of occupation.

Field of Study: Elementary Education

Academic Year: 2015

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยศวีร์ สายฟ้า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจที่ดีต่อผู้วิจัยเสมอมา ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ดำเนินการตรวจสอบและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาและเสียสละเวลาอันมีค่าตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออดิศักดิ์ บุญมาสืบ คุณแม่จันทร์เพ็ญ บุญมาสืบ พี่น้องและญาติ ๆ ที่ให้การสนับสนุน ให้ข้อคิดและคอยเป็นกำลังใจในทุก ๆ ด้าน และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและส่งกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตในการวิจัย	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	11
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
สมมติฐานในการวิจัย.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	16
1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	16
1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	18
1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	20
1.4 ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	23
1.5 บทบาทครอบครัวเพื่อคุณภาพของผู้เรียน	28

1.6 บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา.....	33
1.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	37
1.8 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	41
1.9 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	44
1.10 ข้อจำกัดและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	46
ตอนที่ 2 งานบริหารด้านวิชาการ.....	49
2.1 ความหมายของงานวิชาการ.....	49
2.2 ความสำคัญของงานวิชาการ	49
2.3 ขอบข่ายงานวิชาการ.....	50
ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคาดหวัง	70
3.1 ความหมายของความคาดหวัง.....	70
3.2 แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)	70
3.3 วิธีวัดความคาดหวัง.....	72
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74
4.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	74
4.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	74
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
ขั้นตอนที่ 1 งานวิจัยเชิงคุณภาพ	77
ขั้นตอนที่ 2 งานวิจัยเชิงปริมาณ	87
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงาน วิชาการของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร	93
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	107

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	107
2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการ ของผู้ปกครอง	111
2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ ของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับ การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน	122
2.4 ผลการสรุปข้อเสนอแนะและปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	125
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	128
สรุปผลการวิจัย	128
อภิปรายผล	133
ข้อเสนอแนะ	144
รายการอ้างอิง	146
ภาคผนวก	153
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	154
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	156
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	167

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ.....	30
ตารางที่ 2	การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้งานวิชาการในโรงเรียน	55
ตารางที่ 3	การสังเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	78
ตารางที่ 4	การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้งานวิชาการในโรงเรียน	80
ตารางที่ 5	การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้งานวิชาการตามบริบทโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	104
ตารางที่ 6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง.....	108
ตารางที่ 7	ค่าสถิติพื้นฐานโดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง.....	111
ตารางที่ 8	ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน.....	112
ตารางที่ 9	ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและสภาพความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน.....	114
ตารางที่ 10	ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการเป็นผู้สนับสนุน	118
ตารางที่ 11	ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน.....	120
ตารางที่ 12	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างเพศที่แตกต่างกัน.....	122
ตารางที่ 13	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน	122
ตารางที่ 14	ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมจำแนกตามรายได้เป็นรายคู่.....	123

ตารางที่ 15	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดย ภาพรวมระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน.....	124
ตารางที่ 16	ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดย ภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่.....	124
ตารางที่ 17	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดย ภาพรวมระหว่างผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน.....	125
ตารางที่ 18	จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามสาเหตุที่อยากให้โรงเรียนพัฒนาและ ปรับปรุงงานด้านวิชาการ	125
ตารางที่ 19	จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถ เข้าไปมีส่วนร่วมในด้านวิชาการ.....	127
ตารางที่ 20	บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามขอบข่ายงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	128

สารบัญรูปร่าง

แผนภาพที่ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
แผนภาพที่ 2	ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Bronfenbrenner, 1979)	21
แผนภาพที่ 3	ทฤษฎีอิทธิพลขององค์ประกอบรวม (Epstein, 1980)	22
แผนภาพที่ 4	รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดของ Wood	24
แผนภาพที่ 5	รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดของ Berger	25
แผนภาพที่ 6	องค์ประกอบของทฤษฎีความคาดหวัง (Vroom, 1964)	71

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดและพัฒนาชีวิตของมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งกาย วาจาและใจ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่กล่าวว่า “การศึกษา” เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ในการจัดการศึกษาได้มีการกำหนดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับชุมชน และระดับครอบครัว โดยทุกฝ่ายต้องประสานความร่วมมือทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อร่วมกันพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 8 ข้อที่ 2 ระบุว่า “ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และมาตราที่ 9 ข้อที่ 6 ระบุว่า “การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น”

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางในข้อที่ 3 ว่า “เป็นหลักสูตรการศึกษาที่ตอบสนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในทุกระดับการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนของการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนชุมชน ผู้ปกครอง ดังนั้น การเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานี้ ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนา

และเกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง

การจัดการประถมศึกษาถือเป็นการศึกษาภาคบังคับและเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน การประถมศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนของผู้เรียน จัดเป็นขั้นแรกของการเสริมสร้าง และถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นการเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้และสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้ ดังที่อุมา สุคนธมาน (2526) กล่าวว่า

“การประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับมูลฐานที่พลเมืองทุกคนจะต้องได้รับความรู้ที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาและจะต้องนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นความรู้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าการประถมศึกษาเป็นระดับการศึกษาพื้นฐานสำหรับประชาชนทุกคน”

โรงเรียนประถมศึกษา เป็นสถานที่ที่ให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียน โรงเรียนมีหน้าที่ให้ความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตีมีคุณภาพสู่สังคม ผู้ปกครองจะต้องให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อโรงเรียนในการส่งบุตรหลานเข้ามาหาความรู้ ฉะนั้น ผู้ปกครองจึงควรเข้าใจและให้การสนับสนุน ตลอดจนให้ความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งด้านการเงิน กำลังกายและกำลังปัญญาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาของบุตรหลานที่ก้าวหน้าและมีคุณภาพมากขึ้นตามไปด้วย (นพพงษ์ บุญจิตราตุล, 2540 อ้างถึงใน ชีรภัทร์ เจริญดี, 2542)

ในขณะเดียวกัน พ่อแม่ทุกคนล้วนปรารถนาดีกับลูกของตน เมื่อลูกถึงวัยเข้าโรงเรียนพ่อแม่จะมีความพิถีพิถันและมีความทุ่มเทในการคัดสรรโรงเรียนให้แก่ลูกเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า พ่อแม่ทุกคนมีความคาดหวังให้ลูกของตนได้รับการจัดการศึกษาจากโรงเรียนที่ดีและมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สอดคล้องกับอุไรลักษณ์ ไชยนิวัดน์ (2551) ที่แสดงทัศนะว่า เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนใดก็ตาม ย่อมมีความคาดหวังให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงคาดหวังต่อโรงเรียนว่า โรงเรียนจะสามารถอบรม สั่งสอนให้บุตรหลานของตนเป็นคนตีมีความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนมีทักษะชีวิตที่ดีนั่นเอง

ดังนั้นโรงเรียนในฐานะที่เป็นองค์กรให้บริการการศึกษาจึงต้องสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองว่าจะสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามความคาดหวังที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน แต่การพัฒนาให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนหรือครูเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นสังคม ชุมชน

และครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัว ซึ่งพ่อแม่ถือเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับลูกมากที่สุดย่อมมีส่วนช่วยผลักดันและส่งเสริมการศึกษาที่ดีให้แก่บุตรหลานของตนเองมากที่สุด สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2547) ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนว่า

“ การส่งเสริมให้บ้าน ชุมชน มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับโรงเรียนเป็นสิ่งดี เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการพัฒนาเด็ก บ้าน ชุมชนกับสถานศึกษาต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายจะทำงานเหมือนเส้นขนานมิได้”

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน โรงเรียนในทุกระดับการศึกษามีความพยายามส่งเสริมและผลักดันให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญของครอบครัวว่า การที่ครอบครัวมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของลูก นอกจากจะมีผลต่อความสำเร็จด้านการเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของลูกด้วย เพราะเด็กที่มาจากครอบครัวที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและพร้อมสนับสนุนทางการศึกษา มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและไม่ใส่ใจในด้านการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ระบุสิทธิของพ่อแม่ผู้ปกครองที่สามารถจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนได้ ดังเช่น หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 24 ข้อที่ 6 ระบุว่า “ การจัดการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ” และหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตราที่ 40 “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่ กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา...” จากสาระสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า มีการมุ่งเน้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนจึงสมควรริเริ่มและดำเนินการให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น ในขณะเดียวกัน พ่อแม่ผู้ปกครองที่ตื่นตัวและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานสามารถรวมตัวกันและประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ชมรมผู้ปกครอง เครือข่ายครอบครัวในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครองและครู เป็นต้น การประสานความร่วมมือของผู้ปกครองและโรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันสร้างแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกันได้

เมื่อพิจารณาจากการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา จะพบว่างานวิชาการถือเป็นงานหลักของการดำเนินงานในสถานศึกษา และเป็นงานสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ, 2547) สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2540) ที่แสดงทัศนะว่างานวิชาการถือเป็นงานหลัก หากเปรียบงานวิชาการกับคน งานวิชาการเปรียบได้กับร่างกายของคนเพราะเป็นส่วนที่ใหญ่ที่สุดของระบบ หากเปรียบกับโรงเรียน งานวิชาการจะเป็นหัวใจของโรงเรียนที่ครอบคลุมโรงเรียนได้ทั้งระบบ ดังนั้นงานวิชาการจึงเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน หากโรงเรียนใดมีงานวิชาการที่ก้าวหน้าจะเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากสังคม ในทางตรงกันข้าม หากโรงเรียนใดมีงานวิชาการที่ล้าหลังโรงเรียนนั้นจะไม่เป็นที่ยอมรับหรือขาดศรัทธาจากสังคมได้ นอกจากนี้ กิติมา ปรีดีติลล (2532) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า ไม่ว่าจะโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนประเภทใด ผลงานทางวิชาการของโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า งานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักและสำคัญที่สุดในการบริหารและดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อดำเนินการให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่โรงเรียนและสังคมคาดหวังไว้

งานด้านวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นหลัก ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การจัดทำหลักสูตร การวัดประเมินผล ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการดำเนินงานด้านวิชาการเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น สำหรับผู้ปกครองที่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านวิชาการของโรงเรียนนั้น มักจะมีบทบาทในกิจกรรมหรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การเป็นวิทยากรพิเศษ การเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมของโรงเรียน การช่วยฝึกทักษะกีฬาให้กับนักเรียน เป็นต้น หรือการมีส่วนร่วมในระดับบริหาร เช่น การเป็นตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพิจารณา ร่วมคิดตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และวางแผนหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการจะเป็นการดำเนินงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และจะมีผลต่อเนื่องไปถึงคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในอนาคต

งานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยในกลุ่มโรงเรียนที่สังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเขตปกครองพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อย่างเอกเทศ ประกอบกับโรงเรียนภายใต้การดูแลของกรุงเทพมหานครมีปริมาณที่มากพอสมควร กล่าวคือ มีโรงเรียนทั้งหมด 438 โรงเรียนและมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 300,070 คน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2557) ตลอดจนบริบททางด้านสังคมของผู้ปกครองโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา อาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษากับผู้ปกครองของนักเรียนดังกล่าว น่าจะมีความหลากหลาย และมีประโยชน์ต่อการสร้างแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองให้ตรงตามความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครได้กำหนดยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้น โดยส่วนหนึ่งมีการกล่าวถึงการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2557) จึงอาจกล่าวได้ว่ากรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเช่นเดียวกัน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

การศึกษาการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร มีงานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน เห็นได้จากการประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (SMART School) ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพภายในของกรุงเทพมหานคร ได้มีการกำหนดองค์ประกอบด้านการจัดการศึกษาเป็นตัวชี้วัด 2 ตัวคือ ตัวชี้วัดที่ 1 ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และตัวชี้วัดที่ 2 การจัดการเรียนรู้ โดยให้รายละเอียดของตัวชี้วัดที่ 1 ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาว่า เป็นการบริหารและปฏิบัติงานในภารกิจหลักของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนมี 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป และให้คะแนนการประเมินด้านงานวิชาการของโรงเรียนมากที่สุด 15 คะแนน ในขณะที่งานด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปด้านละ 5 คะแนน (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2557) จากตัวชี้วัดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าภารกิจหลักของการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากที่สุด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่างานวิชาการเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผ่านมาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีนักวิจัยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจำนวนมาก ดังผลการศึกษาของบุญส่ง แก้วอินทร์ (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานครตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2543 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมของโรงเรียน 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละอำนาจหน้าที่พบว่า ด้านการมีหน้าที่อื่นตามที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งมอบหมายมีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมาคือ ด้านให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาโรงเรียน และด้านแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อปฏิบัติตามหน้าที่ตามลำดับ ส่วนการศึกษาของลักษณะ ฤทธาคนี (2547) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง โดยจำแนกเป็นด้านความรู้ ความรู้สึก และด้านการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมของโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียน โดยรวมและจำแนกรายด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับดี และเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความสัมพันธ์กับเด็ก พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีอาชีพ และความสัมพันธ์กับเด็กที่แตกต่างกันจะมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนการศึกษาของปรีดาวรรณ อินทวิมลศรี (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมุ่งศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ ลักษณะการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วมและบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ส่วนที่ 2 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ควรเร่งรัดกำหนดนโยบายเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง วจุใจอาสาสมัครโรงเรียนนำร่องและมีทีมงานสนับสนุนด้านวิชาการและทุนวิจัยและส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการมีส่วนร่วมประกอบด้วยผู้บริหารมีความสามารถ มีเทคนิคและแก้ปัญหาได้ ผู้บริหาร ครูทำหน้าที่อย่างจริงจัง คณะกรรมการสถานศึกษา สนับสนุนกิจกรรมของผู้ปกครอง ครูสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีศรัทธาต่อกัน นอกจากนี้ วาสนา จิตรมันและคณะ (2552) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มพระนครเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานกิจการนักเรียน 4 ด้าน คือด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มพระนครเหนือและเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานกิจการ นักเรียน จำแนกตามช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ผลการวิจัยของเพ็ญธนา พิสมัย (2555) ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย กรณีศึกษาโรงเรียนสุเหร่าหะยีมิยา สำนักงานเขตหนองจอก สังกัด

กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมในการดำเนินการ ด้านการร่วมในการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจและด้านการร่วมวางแผนอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการร่วมดำเนินการ และการร่วมประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งได้ข้อสรุปคือ ให้โรงเรียนแจ้งข่าวสารของโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย คัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาจากอาชีพที่หลากหลาย มีเครือข่ายผู้ปกครอง มีการจัดประชุมผู้ปกครองก่อนการเปิดและการปิดภาคเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนควรจัดในวันหยุด มีการเชิญผู้ปกครองทุกครั้งและให้คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมสรุปผลการจัดกิจกรรมและแจ้งผลการประเมินในวันประชุมผู้ปกครองก่อนปิดภาคเรียน

ในขณะทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ก็พบว่า มีผู้ที่สนใจศึกษาเช่นเดียวกัน ดังผลการศึกษาของณภัช รุ่งโรจน์ (2553) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 4 ท่าน คือผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูประจำชั้นและครูแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ระบบการดูแลนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และการบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวก ในขณะที่ผลการศึกษาของวิภา ทองหง่า (2554) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การแนะแนวการศึกษา 5) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 6) สื่อการเรียนการสอนและเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการพบว่า องค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการประกันคุณภาพการศึกษาและมีความสัมพันธ์โดยอ้อมกับการประกันคุณภาพการศึกษาโดยส่งผ่านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ ทรรศน์ แก้วมงคล (2555) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหาร พบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการได้ โดยปัจจัยระดับผู้บริหารอธิบายประสิทธิผลการบริหารวิชาการได้ดีที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยระดับนักเรียน และระดับครู เรียงตามลำดับ

จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองในระดับปฐมวัย (เพ็ญญา พิสมัย, 2555; ลักษณะ ฤทธาคณี, 2547) ผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาส(วาสนา จิตรมันและคณะ, 2552) ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา (บุญส่ง แก้วอินทร์, 2546) และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครือข่ายผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารเพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียน (ปรีดาวรรณ อินทวิมลศรี, 2548) ในขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า เป็นการศึกษาการบริหารวิชาการร่วมกับระบบการดูแลนักเรียน (ณปภัช รุ่งโรจน์, 2553) การศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (ทรงยศ แก้วมงคล, 2555) และการศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการบริหารงานวิชาการ (วิภา ทองหง่า, 2554) ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครและการศึกษาเกี่ยวกับงานบริหารด้านวิชาการบ้างแล้ว และแต่ยังขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

ด้วยสภาพการณ์ดังกล่าว การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สิ่งที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ ย่อมชี้ให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่บุตรหลานของตนศึกษาอยู่ และจะเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้โรงเรียนและผู้ปกครองเกิดความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครมีลักษณะอย่างไร
2. ผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในงานวิชาการในลักษณะใดและอยู่ในระดับใด
3. ผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคาดหวังที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียนอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่
2. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน

ขอบเขตในการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 งานวิจัยเชิงคุณภาพ และขั้นตอนที่ 2 งานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขอบเขตดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 งานวิจัยเชิงคุณภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 438 โรงเรียนจาก 50 เขต (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2557)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 2 งานวิจัยเชิงปริมาณ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมของผู้ปกครอง ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 251,669 คน (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2557) โดยพิจารณาประชากรจากโรงเรียนที่มีขนาดกลางขึ้นไป เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า โรงเรียนขนาดกลางขึ้นไปมีแนวโน้มที่พร้อมจะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับ

โรงเรียนมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลจากประชากรที่มาจากโรงเรียนขนาดกลางขึ้นไปหรือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401 ขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์สถิติ t-test และ ANOVA โดยใช้โปรแกรม G*power โดยกำหนดค่า effect size = 0.3, $\alpha=0.05$, $1-\beta = 0.95$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 245 คน แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสูญหาย จึงขอกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 300 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ดำเนินการสุ่มเขตจากจำนวน 50 เขต ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และกำหนดเกณฑ์ในการสุ่มร้อยละ 10 ด้วยการจับฉลาก จะได้จำนวน 5 เขต

1.2 ดำเนินการสุ่มโรงเรียนใน 5 เขต โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้การจับฉลากเขตละ 1 โรงเรียน ได้โรงเรียน 5 โรงเรียน

1.3 ดำเนินการสุ่มผู้ปกครอง โรงเรียนละ 60 คน โดยให้ทางโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือก **หมายเหตุในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง**

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่โรงเรียนในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือบุคคลที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจเป็นปู่ย่า ตายาย หรือญาติพี่น้องของนักเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและโรงเรียนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจและเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำนโยบาย หลักสูตร และเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน

2. การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้สนับสนุน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วยการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้ทุนทรัพย์ แรงงาน สิ่งของ เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาและหาแนวทางพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา รวมถึงโรงเรียนที่ขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปิดสอนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

งานด้านวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของสถานศึกษา โดยครอบคลุม 10 ลักษณะต่อไปนี้

1) การวางแผนงานด้านวิชาการ 2) หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา 5) การวัดและประเมินผล 6) การนิเทศภายในสถานศึกษา 7) การวิจัยในชั้นเรียน 8) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 9) การแนะแนว และ 10) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

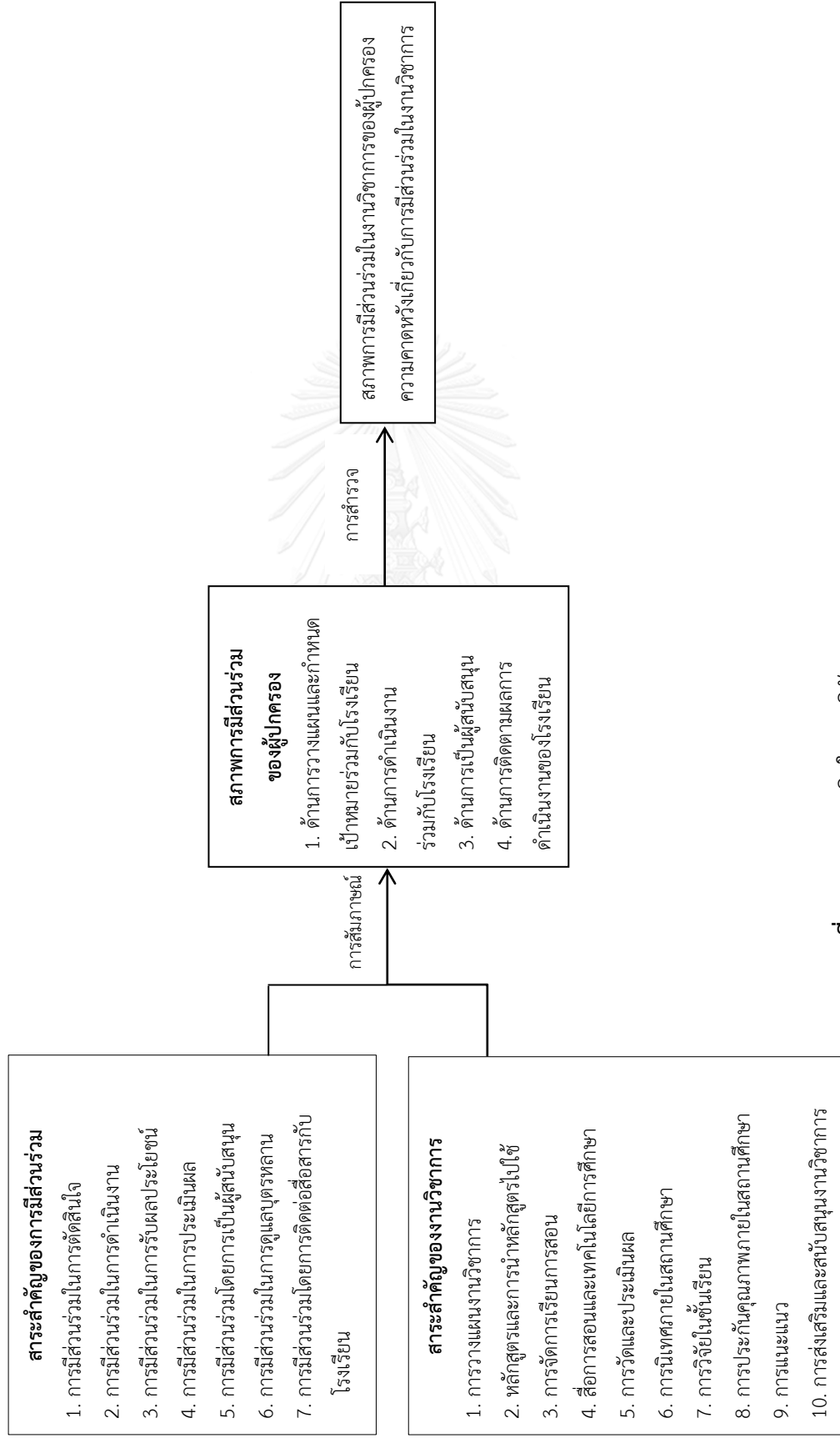
ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่พ่อแม่และผู้ปกครองคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า หรือเป็นความรู้สึกนึกคิด ซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจและมีผลต่อการกระทำ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง

ประโยชน์ที่ได้รับ

โรงเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง เพิ่มเติมหรือจัดแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน
2. ผู้ปกครองที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน
3. ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน
4. ผู้ปกครองที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

1.1.1 ความหมายโดยทั่วไป

1.1.2 ความหมายในทางการศึกษา

1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1.3.1 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Ecological Systems Theory)

1.3.2 ทฤษฎีอิทธิพลขององค์ประกอบร่วม (Theory of Overlapping)

1.4 ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

1.5 บทบาทครอบครัวเพื่อคุณภาพของผู้เรียน

1.6 บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา

1.6.1 บทบาทของผู้ปกครอง

1.6.2 บทบาทของครูและโรงเรียน

1.6.3 บทบาทของชุมชน

1.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

1.8 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

1.9 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

1.10 ข้อจำกัดและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

ตอนที่ 2 งานบริหารด้านวิชาการ

2.1 ความหมายของงานวิชาการ

2.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

2.3 ขอบข่ายงานวิชาการ

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

3.1 ความหมายของความคาดหวัง

3.2 แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

3.3 วิธีวัดความคาดหวัง

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การจัดการศึกษาของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ครู ผู้ปกครองหรือชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจะเป็นส่วนที่สร้างความสำเร็จให้แก่แก่นักเรียนและโรงเรียนได้ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ใน 2 ประเภทคือ ความหมายโดยทั่วไป และความหมายในทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 ความหมายโดยทั่วไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการมีส่วนร่วม พบว่า มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้ การมีส่วนร่วมมีความหมายที่คล้ายคลึงกันคือ เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการในรูปแบบของการร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นการคิด การตัดสินใจหรือการลงมือปฏิบัติ การแสดงความคิดเห็นและการติดตามผล โดยการเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ทุกคนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน เห็นคุณค่าในตนเองและมีความรับผิดชอบและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555) ในขณะเดียวกัน นักวิจัยบางท่านได้อธิบายลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยว่า การมีส่วนร่วมจะอยู่ในระดับรูปธรรมและนามธรรมโดยรูปธรรมเป็นการมีส่วนร่วมในการให้แรงงาน ให้เวลา หรือสรรหาวัสดุต่าง ๆ และระดับนามธรรมเป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นเกิดจากการสมัครใจของผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมเอง (ประไพจิตร หิรัญยัษฐิติ, 2545) นอกจากนี้ ความหมายของการมีส่วนร่วมยังครอบคลุมไปถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่กิจกรรมนั้นจะมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเองด้วย (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540)

ดังนั้น จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการให้แรงงาน การให้เวลาในการทำงาน หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผน การคิด การตัดสินใจ และการดำเนินการติดตามผลในงานนั้น ๆ เมื่อทุกคนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว จะก่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง นำมาซึ่งการร่วมมือกันทำงานให้สำเร็จตามที่ตั้งไว้

1.1.2 ความหมายในทางการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นการรวมพลังของบุคคลต่าง ๆ ไม่ใช่หน้าที่ของโรงเรียนหรือครูเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงถือเป็นการร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้ปกครองที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทางการศึกษาไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความหมายคล้ายคลึงกัน คือ เป็นกระบวนการที่ผู้ปกครองได้ทำงานร่วมกันกับโรงเรียน ครู และชุมชน ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในขณะที่นักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่าควรครอบคลุมความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในลักษณะของการได้เข้ามาแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ได้ควบคุมตรวจสอบมาตรฐานในการทำงานของโรงเรียนด้วย (ประไพจิตร หิรัญย์ชฐิติ, 2545) และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะต้องเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ตั้งแต่การระบุปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล (ธีรภัทร์ เจริญดี, 2542) และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองพบว่า มีนักวิจัยและนักการศึกษาได้แสดงทัศนะว่า “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง” มีความหมายที่คล้ายคลึงกับ “ความเป็นหุ้นส่วน (Partnership)” โดยพรรณราย ธนสัตย์สถิตย์ (2553) ได้แสดงทัศนะว่า การมีส่วนร่วม มีความหมายคล้ายคำว่าความเป็นหุ้นส่วน กล่าวคือ เป็นการร่วมมือกันระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร และหน่วยงานด้วยความสมัครใจในการรับผิดชอบและดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน สอดคล้องกับพร้อมพิไล บัณฑิต (2554) ที่ได้อธิบายความหมายของ “ความเป็นหุ้นส่วน” ว่าเป็นความร่วมมือร่วมใจที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อกันบนความเข้าใจและมีข้อตกลงร่วมกันของคนหรือองค์กร ตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปและจากบริบททางการศึกษา ความเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเข้าใจ มีเป้าหมายและมีการร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานตามเป้าหมายและมีการแสดงความรับผิดชอบต่อความสำเร็จร่วมกัน

ดังนั้น จากความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทางการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกันตลอดจนมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่าการที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน จะก่อให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อันดีของผู้เรียนให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมีการกล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ระบุว่า ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด กล่าวคือ ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ครอบครัวยังมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาของเด็กด้วย ดังนั้นความร่วมมือของครอบครัวกับโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้แก่เด็กจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การศึกษาของเด็กประสบความสำเร็จได้สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2542) ที่กล่าวถึงความสำคัญของผู้ปกครองว่า “พ่อแม่เปรียบเสมือนครูคนแรกของลูก” พ่อแม่มีหน้าที่ให้ความรัก ความอบอุ่น เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ด้านสมอง ด้านอารมณ์และด้านสังคม นอกจากนี้ พ่อแม่ยังมีหน้าที่ให้การศึกษาที่ดีแก่ลูกด้วย ดังนั้นครอบครัวจึงต้องเอาใจใส่ในการศึกษาของบุตรหลาน และต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อการจัดการศึกษาที่ดีแก่บุตรหลานของตน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่านอกจากจะส่งผลดีต่อความสำเร็จด้านการเรียนรู้อันดีของเด็กแล้ว ยังส่งผลดีต่อพัฒนาการ ทักษะคิดทางบวกต่อตนเอง และการประสบความสำเร็จในชีวิตของเด็กด้วย (นภเนตร ธรรมวร, 2541 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

กมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์ (2550) แสดงทัศนะต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่า การที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู หรือผู้ปกครอง โดยนักเรียนจะได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้ปกครองได้รับข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้อันดีของบุตรหลานมากขึ้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียนจะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในขณะที่เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่า สถานศึกษากับสังคมจำเป็นต้องร่วมมือกัน สถานศึกษาเปรียบได้กับโรงงานที่ผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพออกไปรับใช้สังคม ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีความพร้อมในปัจจุบันทุกด้าน แต่ในความเป็นจริงสถานศึกษายังขาดแคลนปัจจัยหลาย

อย่าง เช่น วัสดุอุปกรณ์การสอน สิ่งเหล่านี้ชุมชนสามารถให้ความช่วยเหลือได้ จึงกล่าวได้ว่าสถานศึกษาไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่จะมีผู้ปกครองและบุคลากรภายนอกให้การช่วยเหลือและสนับสนุนอยู่เสมอ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดศึกษาจะสามารถช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และสถานศึกษายังได้ทราบถึงความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการทำงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้

นอกจากนี้ นักการศึกษาต่างประเทศได้สังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พบประเด็นสำคัญ ๆ ที่ส่งผลดีต่อนักเรียนดังต่อไปนี้ (Henderson and Belra, 1994 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

1. การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น ถ้าโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนโดยการกำหนดให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ก็จะทำให้นโยบายของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้งที่บ้านและโรงเรียน ช่วยทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและมีโอกาสเรียนจบในระดับชั้นสูง ๆ ได้
3. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถช่วยให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนพัฒนาขึ้นทุกด้านไม่เพียงแต่บุตรของตนเท่านั้น
4. ผู้ปกครองจะมีบทบาททั้งเป็นครู ผู้สนับสนุน ผู้พิทักษ์สิทธิ์ ผู้ประเมินผล และเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้การกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนควรใช้กิจกรรมที่หลากหลาย
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มขึ้นสูงสุดเมื่อครอบครัวโรงเรียน และองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนมีความร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ครูและผู้ปกครองได้ทำงานร่วมกัน เกิดการช่วยเหลือและสนับสนุนกันและกัน ส่งผลทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1.3.1 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Ecological Systems Theory)

Bronfenbrenner (1979 อ้างอิงได้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ได้พัฒนาทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาขึ้นเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศของเด็กที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยมีแนวคิดว่าเป็นศูนย์กลางของระบบนิเวศวิทยาที่มีระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ก่อเป็นสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยสภาพแวดล้อมนั้น แบ่งออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ 1) Microsystem 2) Mesosystem 3) Exosystem 4) Macrosystem และ 5) Chronosystem โดยแต่ละชั้นมีความซับซ้อนและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กแตกต่างกัน หากเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมชั้นใดชั้นหนึ่ง จะส่งผลกระทบต่อชั้นอื่น ๆ ด้วย ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้ง 5 ชั้นดังกล่าว สรุปได้ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 Microsystem เป็นชั้นระบบนิเวศที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด ประกอบด้วยโครงสร้างต่าง ๆ ที่ติดต่อเชื่อมโยงกับเด็กโดยตรง เช่น ครอบครัว โรงเรียน ห้องสมุด วัด ศูนย์เด็กเล็ก เป็นต้น โครงสร้างเหล่านี้จัดเป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อตัวเด็กได้โดยตรง (Immediate Surrounding) ในขณะเดียวกันก็ได้รับผลกระทบจากตัวเด็กด้วย เช่น ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อของเด็ก ในทางกลับกัน เด็กก็มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อของผู้ปกครองเช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ลักษณะนี้เป็นความสัมพันธ์สองทิศทาง (Bi-Directional Influences) และในชั้น Microsystem นี้ อิทธิพลสองทิศทางมีความเข้มข้นมากที่สุด มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กมากที่สุดด้วย

ชั้นที่ 2 Mesosystem เป็นชั้นที่แสดงความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างที่มีอยู่ในชั้นที่ Microsystem เช่น การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและครู การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครู เป็นต้น การมีปฏิสัมพันธ์ของโครงสร้างเหล่านี้จะมีผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมของเด็กเช่นกัน

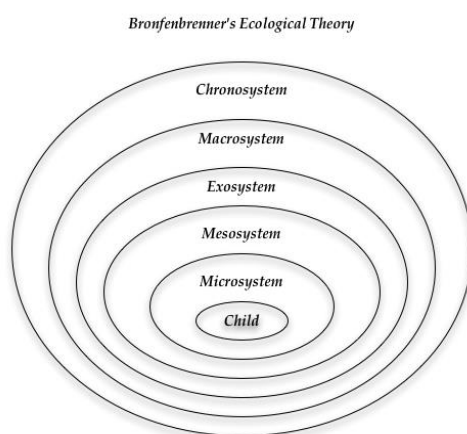
ชั้นที่ 3 Exosystem เป็นชั้นของสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วยโครงสร้างต่าง ๆ ที่ขยายออกมาจากโครงสร้างในชั้น Microsystem เช่น ศูนย์ให้บริการสุขภาพชุมชน สถานที่ทำงานของผู้ปกครอง สื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น โครงสร้างเหล่านี้ไม่สัมพันธ์กับเด็กโดยตรง แต่กลับมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างที่อยู่ในชั้น Microsystem เช่น ถ้าสถานที่ทำงานของพ่อแม่กำหนดเวลาการทำงานที่ยืดหยุ่น ก็จะทำให้พ่อแม่มีเวลาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้ หน่วยงานรัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ก็จะสามารถช่วยพัฒนาเด็กได้

เป็นต้น จะเห็นได้ว่า โครงสร้างต่าง ๆ ในชั้น Exosystem ได้ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมในชั้น Microsystem เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพมากขึ้น

ชั้นที่ 4 Macrosystem เป็นชั้นที่ประกอบด้วยโครงสร้างเกี่ยวกับค่านิยมทางวัฒนธรรม (Cultural Vallues) ขนบธรรมเนียมประเพณีและกฎหมาย อิทธิพลของโครงสร้างนี้สามารถส่งผ่านไปยังโครงสร้างต่าง ๆ ที่อยู่ชั้นอื่น ๆ ได้ ซึ่งในที่สุดย่อมส่งผลกระทบต่อเด็กได้ เช่น ถ้าสังคมนั้น ๆ เชื่อว่า การเลี้ยงลูกเป็นความรับผิดชอบของผู้ปกครองเท่านั้น สังคมนั้น ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องจัดหาทรัพยากรหรือพัฒนาเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือผู้ปกครอง ในที่สุดความเชื่อนี้ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กด้วย

ชั้นที่ 5 Chronosystem เป็นชั้นที่อาจกล่าวว่าเป็นระบบมิติของเวลาหรือเงื่อนไขความเป็นมาของสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น เด็กจะมีปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันไปตามวัยของเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้น เริ่มมีวุฒิภาวะมากขึ้นก็จะสามารถควบคุมสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตนเองได้มากขึ้น

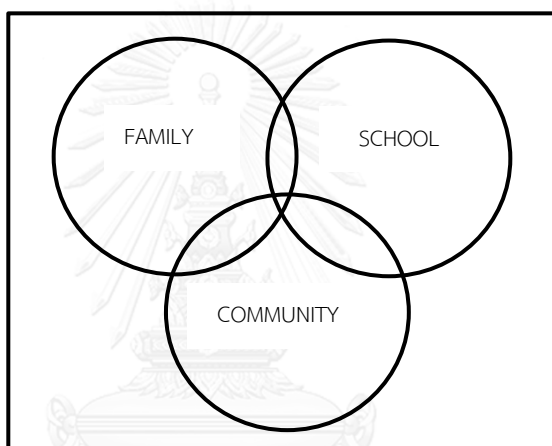
จากทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Ecological Systems Theory) ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างหรือสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งสิ้น โดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองจะมีอิทธิพลต่อเด็กโดยตรง ดังนั้น ทุกภาคส่วนต้องเข้ามาช่วยกันและส่งเสริมสนับสนุนพ่อแม่ผู้ปกครองให้สามารถดูแลเด็กได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุด ซึ่งหมายถึง การทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นและเข้มแข็งสามารถดูแลบุตรหลานได้อย่างเต็มที่ ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครองในชั้น Microsystem เป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง จะส่งผลให้เด็กมีประสบการณ์ไม่เพียงพอที่จะนำไปแก้ปัญหาหรือเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งในอนาคตจะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ลึกลับหรือต่อต้านสังคมได้ในที่สุด

แผนภาพที่ 2 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Bronfenbrenner, 1979)

1.3.2 ทฤษฎีอิทธิพลขององค์ประกอบร่วม (Theory of Overlapping)

Epstein และคณะ (1980 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) จากมหาวิทยาลัย John Hopkins ได้พัฒนาทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎีอิทธิพลขององค์ประกอบร่วม โดยมีรากฐานมาจากทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Ecological Systems Theory) ซึ่งกล่าวถึงอิทธิพลร่วมกันของบริบทสำคัญ 3 บริบท คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งบริบทเหล่านี้อาจจะถูกผลักให้แยกออกจากกัน หรือถูกดึงให้เข้าหากันด้วยแรงต่าง ๆ ได้โดยแรงต่าง ๆ อาจเป็นปรัชญาทัศนคติ ภูมิหลัง ความเชื่อ แนวปฏิบัติของพ่อแม่ แนวปฏิบัติของครู นักเรียนและคนอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมมากหรือน้อยในกิจกรรมระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนได้ โดยปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของบริบททั้ง 3 บริบทจะเกิดขึ้นภายในขอบเขตที่ทับซ้อนกัน

แผนภาพที่ 3 ทฤษฎีอิทธิพลขององค์ประกอบร่วม (Epstein, 1980)

Epstein ใช้ขอบเขตที่ทับซ้อนกันในการศึกษาหาแนวปฏิบัติร่วมกันระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งความรับผิดชอบร่วมกันของทั้ง 3 องค์ประกอบดังกล่าว จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้แต่ละองค์ประกอบมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างหลากหลาย

จะเห็นได้ว่า บริบทใหญ่ทั้ง 3 บริบทคือ ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน มีความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาให้กับนักเรียน หากโรงเรียนสามารถกำหนดหรือกระตุ้นให้เกิดการทำกิจกรรมหรือการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว โรงเรียนและชุมชนได้ ย่อมทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและการผลักดันการทำงานให้ประสบความสำเร็จร่วมกันได้ ตัวอย่างเช่น โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นผู้ช่วยสอนในรายวิชาเฉพาะ หรือครูสอนในกิจกรรมชมรมต่างๆ หรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้พื้นที่หรือผู้รู้ในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น กิจกรรมหรือ

แนวทางเหล่านี้จะกลายเป็นจุดร่วมในการทำงานของครอบครัว โรงเรียนและชุมชนที่มีแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

1.4 ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีหลากหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบจะมีความคล้ายคลึงกันคือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะเป็นการประสานความร่วมมือกับโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแต่ละรูปแบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

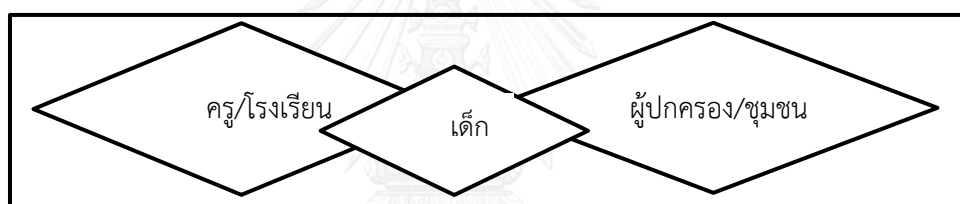
Epstein (1980) ได้พัฒนาทฤษฎีอิทธิพลขององค์ประกอบร่วม (Theory of Overlapping) โดยกล่าวถึงอิทธิพลร่วมกันของบริบท 3 บริบท คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมจำนวน 6 รูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของพ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน ซึ่งรูปแบบที่นำเสนอจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการศึกษาของเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนมากขึ้น และโรงเรียนต่าง ๆ สามารถนำแนวทางไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของตนได้ รูปแบบดังกล่าวทั้ง 6 รูปแบบ มีประเด็นโดยสรุปดังนี้ (National Network of Partnership Schools, 2000)

1. ทักษะการเลี้ยงดูลูก (Parenting): โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้และทักษะในการเลี้ยงดูลูก มีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย พร้อมทั้งสามารถจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้ออำนวยและสนับสนุนการเรียนรู้ของลูกในแต่ละช่วงอายุได้อย่างเหมาะสม
2. การสื่อสาร (Communicating): โรงเรียนจัดให้มีการสื่อสารแบบสองทางกับครอบครัวเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การปรับพฤติกรรม การดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ของบุตรหลานตนเอง
3. การอาสาสมัคร (Volunteering): โรงเรียนส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนได้เข้ามาเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน เช่น อาสาสมัครช่วยสอน อาสาสมัครช่วยงาน เป็นต้น พร้อมทั้งจัดบรรยากาศต้อนรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างเหมาะสม
4. การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home): โรงเรียนโน้มน้าวและส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะที่จะสามารถช่วยเหลือการเรียนรู้ของลูกที่บ้าน รวมทั้งกิจกรรมด้านวิชาการหรือกิจกรรมด้านอื่น ๆ

5. การตัดสินใจ (Decision Making): โรงเรียนเชิญชวนครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมตัดสินใจในเรื่องสิทธิต่าง ๆ ของบุตรหลาน

6. การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with Community): โรงเรียนร่วมกับครอบครัวประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนหรือหน่วยงานอื่น เช่น มหาวิทยาลัย หน่วยงานรัฐ เอกชน เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้การเรียนการสอนในโรงเรียน การทำหน้าที่ครอบครัวและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก

Wood (1981 อ้างถึงใน ธีรภัทร์ เจริญดี, 2542) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) ครู/โรงเรียน 2) นักเรียน และ 3) ผู้ปกครอง/ชุมชน และองค์ประกอบทั้งสามส่วนจะทำงานประสานความสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ นอกจากผู้ปกครอง/ชุมชน และครู/โรงเรียนจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันแล้ว นักเรียนก็ควรจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนร่วมกันด้วย

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดของ Wood

ประไพจิตร ธีรณัฐชัย (2545) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โดยแบ่งเป็นรูปแบบหลักได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

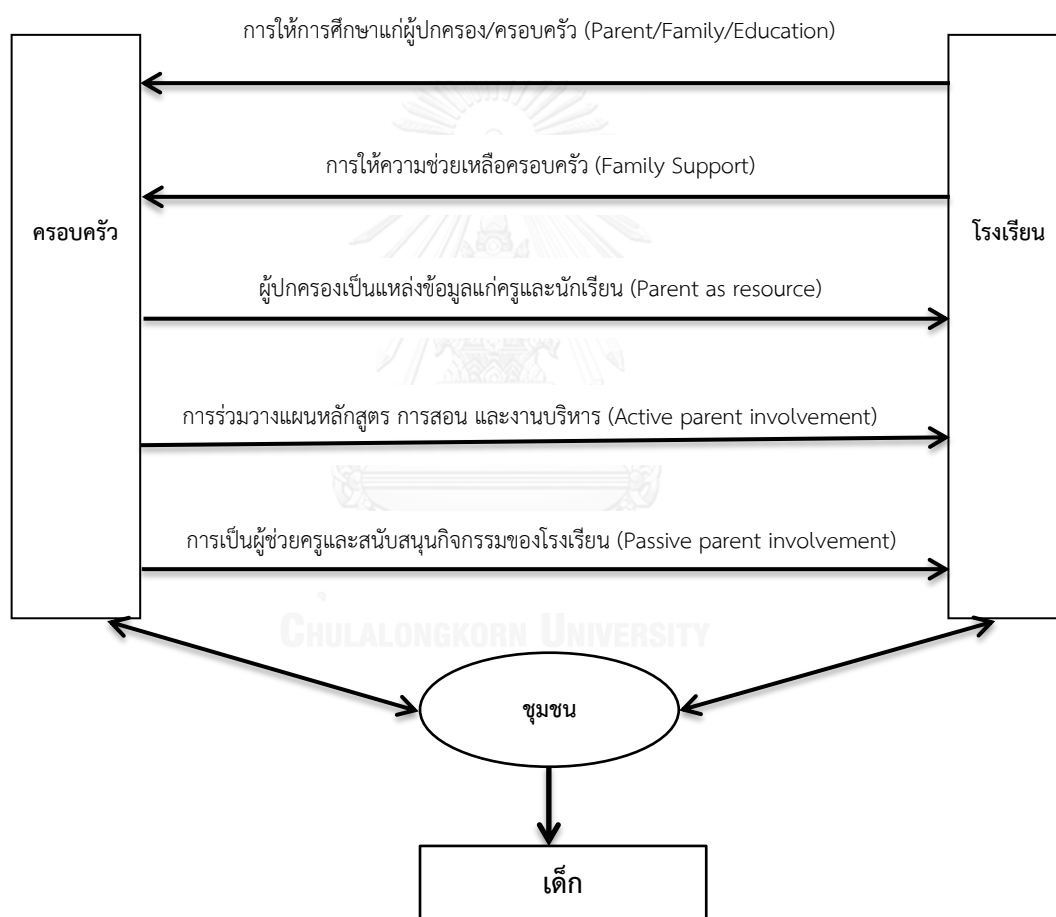
1. การมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน
2. การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและบุคลากร
3. การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาองค์กรและการดำเนินงานของหน่วยงาน

ปรีดาวรรณ อินทวิมลศรี (2548) ได้สรุปและนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. มีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน คิดแก้ไข คิดพัฒนา ออกความคิดเห็น มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง ผู้ปกครองได้ร่วมปฏิบัติงานตามแผน หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการร่วมมือ ประสานงานกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ

3. มีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนมีการประสานความร่วมมืออย่างน้อยเพียงใด และผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จหรือมีอุปสรรคหรือไม่ รวมถึงเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชนอย่างไร ตลอดจนวางแผนปรับปรุงแก้ไขต่อไป

Berger (1987 อ้างถึงใน กมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์, 2550) ได้เสนอรูปแบบความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โดยได้เพิ่มองค์ประกอบของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับครอบครัวและโรงเรียนด้วย โดยรูปแบบดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดของ Berger

Berger มีแนวคิดที่ว่า ครอบครัวและโรงเรียนต้องมีการประสานความร่วมมือกัน โดยผู้ปกครอง (ครอบครัว) มีส่วนร่วมกับโรงเรียน คือ การเป็นแหล่งข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ แก่ครูและนักเรียน การเป็นผู้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน เช่น ร่วมวางแผนหลักสูตร ร่วมจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การเป็นผู้ช่วยครูและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนสามารถ

ช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจจะเป็นความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก การให้การศึกษาแก่บุตร เป็นต้น รวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวในด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย และตามแนวคิดของ Berger นอกจากครอบครัวและโรงเรียนจะมีความร่วมมือต่อกันแล้ว ชุมชนก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีการประสานความร่วมมือกับครอบครัวและโรงเรียนร่วมด้วย ซึ่งการประสานความร่วมมือของทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ ย่อมส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด

ในขณะที่ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 อ้างถึงใน พิกุล กันทะวัง, 2547) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (marginal participation) เป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ไม่เข้มข้นหรือมีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าคุณเองด้อยอำนาจกว่า การร่วมมือของผู้ปกครองกับโรงเรียนจะอยู่ในลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพียงส่วนน้อย กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเช่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การเข้าร่วมประชุม การสนับสนุนบริจาคเงิน สิ่งของ เป็นต้น แต่การตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นมักจะคล้อยตามกลุ่มผู้นำหรือคณะกรรมการโรงเรียน หรือปล่อยให้กลุ่มผู้นำได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

2. การมีส่วนร่วมแบบเป็นบางส่วน (partial participation) เป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบางส่วน ซึ่งจะมีความเข้มข้นมากกว่าแบบชายขอบ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากคณะกรรมการโรงเรียนจะมีความสำคัญมาก เช่น คณะกรรมการโรงเรียนแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเสนอแนะสิ่งต่าง ๆ ต่อโรงเรียน นำมาซึ่งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโรงเรียนได้ทั้งหมดก็ตาม

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (full participation) เป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียนอย่างเข้มข้นและเท่าเทียมกัน ต่างฝ่ายมีอิทธิพลร่วมกัน โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ ประธานคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน ที่มีบทบาทในการชี้้นำการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งจะมีความบทบาทในการริเริ่มงาน คิดงาน ร่วมดำเนินงานในทุกส่วน สนับสนุนและร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจังในทุกขั้นตอนและมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

Agbayani (1974 อ้างถึงใน ชีรศักดิ์ ศรีสุรกุล, 2555) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 11 ลักษณะ คือ

1. การเข้าร่วมประชุม
2. การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
3. การตีปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุน และคัดค้าน

5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัตถุ
8. การช่วยเหลือด้วยแรงงาน
9. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
10. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
11. การทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ อีริคส์ คีร์สทูล (2555) ได้สรุปลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่า ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนร่วมดำเนินการปฏิบัติ และประเมินติดตามผลการดำเนินงานกับโรงเรียนได้

Cohen and Uphoff (1980 อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540) ได้จำแนกประเภทหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ แล้วจึงเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการวางแผนและตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งได้มาจากคำถามที่ว่า ใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งต้องพิจารณาทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ การกระจายผลประโยชน์ในกลุ่ม ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและลบต่อโครงการ ต่อบุคคลและสังคมด้วย
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยสิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตคือ ความเห็น (views) ความชอบ (preferences) และความคาดหวัง (expectations) ซึ่งสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ได้จำแนกขั้นตอนในการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นตอนที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการและแนวทางในการดำเนินการต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่โครงการ โดยการให้ความช่วยเหลือกันในด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อาจเป็นการประเมินผลย่อยที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือประเมินผลรวมเพื่อการสรุปโครงการก็ได้

จากแนวคิดทฤษฎี ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน กับโรงเรียนนั้น สรุปได้ว่าเป็นการดำเนินงานร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนและโรงเรียนมากที่สุด และสำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครนี้ ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจและเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำนโยบาย หลักสูตร และเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน

2. การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้สนับสนุน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วยการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้ทุนทรัพย์ แรงงาน สิ่งของ เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาและหาแนวทางพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

1.5 บทบาทครอบครัวเพื่อคุณภาพของผู้เรียน

ครอบครัว เปรียบเสมือนโรงเรียนแห่งแรกของลูก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพของผู้เรียนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้หรือพัฒนาการต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญต่อการประสบความสำเร็จของผู้เรียนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับพร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2554) ที่ได้แสดงทัศนะว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของบุตรหลาน หากสถาบันครอบครัวทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถย่อมทำให้บุตรหลานประสบผลสำเร็จได้ ในทาง

ตรงกันข้าม ถ้าสถาบันครอบครัวไม่ทำตามหน้าที่ของตน ย่อมมีผลกระทบต่อบุตรหลานและส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันอื่น ๆ ในสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ได้เสนอบทบาทของผู้ปกครองในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จโดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ

การดูแลบุตร	การพัฒนาการเรียนรู้	การตั้งความคาดหวังและการดูแลติดตามการเรียนรู้	การสื่อสารกับโรงเรียน	การมีส่วนร่วม/สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน/เครือข่ายผู้ปกครอง
ด้านร่างกาย - เลือกอาหารที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย - สอนให้บุตรรู้จักเลือกอาหารที่มีประโยชน์ - ไม่ละเลยหรือตามใจให้บุตรรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ ด้านจิตใจ - สอนให้บุตรรู้จักคิดวิเคราะห์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ และพร้อมรับผิดชอบเป็น	สร้างความสัมพันธ์กับครอบครัว - พูดคุยสื่อสารกับบุตรโดยกิจกรรมการอ่านและเล่นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น - แสดงความรักโดยการใช้คำพูด การกอด การสัมผัส และตักเตือนด้วยเหตุผล สร้างนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ด้วยการพาบุตรไปแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น ส่งเสริมให้บุตรได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะ	ตั้งความคาดหวังที่สูงกับความสนใจของบุตร - พ่อแม่และบุตรตั้งเป้าหมายทางการเรียนรู้ร่วมกัน โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุตร เชื่อมั่นในศักยภาพที่เด็กสามารถทำได้ สูงสุดของบุตร - พ่อแม่ต้องเชื่อมั่นในความสามารถของบุตรว่าทำได้ และพัฒนาได้อย่างไรก็ตามพ่อแม่ต้องเข้าใจและรับรู้อยู่ในความสามารถของบุตร	การเข้าร่วมประชุมครู/ผู้ปกครอง/นักเรียน - พ่อแม่ควรเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และควรมาด้วยตนเอง สื่อสารผ่านสมุดบันทึกรายงานผู้เรียน - พ่อแม่ควรใส่ใจในผลการเรียน พฤติกรรม ทัศนคติ ของลูกผ่านการรายงานในสมุดบันทึกผลการเรียน และแสดงความคิดเห็นสื่อสารได้ตอบกับครู ใส่ใจติดตามข้อมูลผู้เรียนประชาชนสัมพันธ์โรงเรียน	การมีส่วนร่วมอย่างเห็นทางการ - พ่อแม่ผู้ปกครองได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการผ่านตัวแทนของผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการทำงานโรงเรียน การมีส่วนร่วมอย่างไม่เห็นทางการ - พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ	ครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน - พ่อแม่ต้องตระหนักว่าหากครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน บุตรหลานย่อมได้รับการดูแลที่ดีจากชุมชนด้วย โดยสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในโรงเรียน - ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครองขึ้น เพื่อช่วยกัน

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ (ต่อ)

การดูแลบุตร	การพัฒนาการเรียนรู้	การดูแลติดตามการเรียน	การสื่อสารกับโรงเรียน	การมีส่วนร่วม/สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน/เครือข่ายผู้ปกครอง
ด้านสังคม ให้บุตรได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เช่น การเป็นอาสาสมัคร การเข้าค่าย ช่วงปิดเทอม เป็นต้น ไม่ควรประจบประหม่อมหรือห้ามไม่ให้ลูกทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน พ่อแม่ควรดูแลเอาใจใส่เรื่องการเลือกคบเพื่อนของบุตรอย่างใกล้ชิด	คำศัพท์ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และฝึกสนทนาเพื่อพัฒนาคำศัพท์ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้รอบตัว ชี้แนะให้ใช้สื่ออย่างเหมาะสม การทำกิจกรรมครอบครัว พ่อแม่สามารถช่วยทบทวนบทเรียน	มากกว่านำไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น ให้ความสำคัญกับการบ้านและการอ่าน พ่อแม่ควรกำกับดูแลให้บุตรทำการบ้านให้เสร็จและจัดสรรเวลาในการทบทวนบทเรียนมากกว่าดูโทรทัศน์ ติดตามการจัดการเวลา ฝึกให้บุตรได้จัดการเวลาของตน เช่น เวลาทำการบ้าน เวลาเล่นเกม	สม่ำเสมอ เพื่อเข้าใจการทำงานโรงเรียน	ของโรงเรียน เช่น ระดมทรัพยากร เป็นอาสาสมัคร เป็นครูผู้ช่วย เป็นต้น	ดูแลบุตรและผลักดันการมีส่วนร่วมในโรงเรียนมากขึ้น

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ (ต่อ)

การดูแลบุตร	การพัฒนาการเรียนรู้	การดูแลติดตามความคืบหน้าและการเรียนรู้	การสื่อสารกับโรงเรียน	การมีส่วนร่วม/สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน/เครือข่ายผู้ปกครอง
-สร้างความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการใช้เวลาร่วมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา เช่นรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น - มีกิจกรรมอดิเรกของครอบครัว เช่น เล่นกีฬา สร้างสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ - มีสถานที่หรือมุมสงบให้บุตรได้ทบทวนความรู้ และจัดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อช่วยเสริมการเรียนรู้	ดูแลเรื่องการคบเพื่อน - พ่อแม่ควรสอดส่องและทำความเข้าใจกับเพื่อนทุกคนของลูก รับรู้ความก้าวหน้าด้านการศึกษา - ใส่ใจในความก้าวหน้าทางการเรียนของบุตรมากกว่าเปรียบเทียบกับผู้อื่น				

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า บทบาทของครอบครัวมีความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดโดยครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งเริ่มตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ย่อมมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต

1.6 บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา

1.6.1 บทบาทของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองในฐานะผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมมีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ โดยนักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองดังต่อไปนี้

สุวัฒน์ มุทธเมธา (2524) ได้นำเสนอบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนโรงเรียนที่สอดคล้องกัน ดังนี้

1. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองนำเสนอกับโรงเรียนจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองได้
2. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนในเรื่องของปัจจัยที่ขาดแคลน เช่น ทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน โดยร่วมกันระดมทรัพยากรจากชุมชน
3. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรม ของโรงเรียน เช่น เป็นกรรมการ เป็นเจ้าหน้าที่ หรือช่วยทำงานในส่วนที่โรงเรียนยังขาดและจำเป็นต้องช่วยเหลือ
4. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นวิทยากร ครูผู้ช่วย ช่วยเหลือการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ
5. ผู้ปกครองช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนรับทราบ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะสร้างเสริมความร่วมมือจากประชาชนและชุมชนโดยรอบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ระบุถึงบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาของบุตรหลาน โดยมีบทบาทสำคัญในหลายระดับดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ เป็นการมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติงานของครู มักจะมีบทบาทดังต่อไปนี้

1.1 บทบาทในการเป็นครูร่วมสอน เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากการดำเนินงานตามครุมาสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรมด้านการเรียนการสอนร่วมกัน จึงมีบทบาทเท่าเทียมกับครูผู้สอน

1.2 บทบาทในการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้แก่เด็กหรือกลุ่มพ่อแม่ด้วยกัน เช่น การจัดกิจกรรมรูปแบบค่ายโครงการระยะสั้น เป็นต้น โดยรูปแบบกิจกรรมควรเป็นแบบไม่ทางการ เน้นความร่วมมือเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพในระยะยาว มีความสนุกสนาน และไม่เน้นการแข่งขัน

1.3 บทบาทในการเยี่ยมบ้าน/การช่วยเหลือครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษ เป็นการแสดงความช่วยเหลือแสดงน้ำใจของครอบครัวที่มีความเข้มแข็งต่อครอบครัวที่อ่อนแอจากภาวะต่าง ๆ เช่น ขาดหัวหน้าครอบครัวกะทันหัน การตกงาน เป็นต้น

1.4 บทบาทในการช่วยงาน/สนับสนุนห้องสมุด เช่น การระดมทุนจัดหาหนังสือ ซ่อมแซมห้องสมุด จัดหนังสือ ช่วยทำความสะอาด การจัดทำบัญชีรายการและจัดหมวดหมู่ เป็นต้น

1.5 บทบาทในการจัดทำข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์กับทางโรงเรียน เมื่อโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับทรัพยากรที่โรงเรียนไม่สามารถจัดหาได้ เช่น ทรัพยากรด้านบุคคล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านแพทย์-จิตแพทย์ ข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและการบริหาร โดยพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผน หรือดำเนินการเชิงบริหารต่าง ๆ ดังนี้

2.1 บทบาทคณะกรรมการด้านต่าง ๆ พ่อแม่ผู้ปกครอง จะได้รับการคัดเลือกให้มาร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันวางระบบการดำเนินงานของโรงเรียน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนต่อการพัฒนาการศึกษาระยะยาว

3. บทบาทของพ่อแม่ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ เป็นบทบาทที่พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมในการตรวจสอบข้อมูลในโรงเรียน โดยการทำงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ชุมชนจนถึงระดับชาติ เพื่อเป็นการสร้างแนวร่วมให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ภาระหน้าที่สำคัญคือ การเป็นผู้ตรวจสอบ ทักท้วงและคัดค้านในกรณีที่มาตราการบางอย่างส่งผลกระทบต่อการศึกษา โดยต้องคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนว่า ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมหรือไม่ เกิดความเป็นธรรมหรือไม่ เป็นต้น

1.6.2 บทบาทของครูและโรงเรียน

จากบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือกับแนวทางปฏิบัติในการมีส่วนร่วมแล้ว ครูและโรงเรียนต้องมีบทบาทในการสนับสนุน ประสานงาน และดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้สำเร็จด้วยเช่นกัน ซึ่งครูและโรงเรียนควรมีบทบาทดังต่อไปนี้

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2544 อ้างถึงในลักษณะ ฤทธาคนี, 2547) ได้เสนอบทบาทของครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สรุปได้ดังนี้

1. ครูต้องออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจนว่ากิจกรรมนั้นต้องการให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมอย่างไร รวมถึงเป็นผู้สนับสนุนและคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครองได้ดำเนินกิจกรรมนั้น

2. ครูต้องมีการประสานงานกับผู้ปกครองหรือครอบครัวอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ มีทักษะการจัดการและการสื่อสารที่ช่วยทำให้การดำเนินกิจกรรมเกิดความราบรื่น

3. ครูต้องสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทัน่วงที มีการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ

4. ครูต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครองมีการจัดการกับข้อมูล เพื่อสามารถวิเคราะห์นำไปปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมในครั้งต่อไปได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้สรุปบทบาทความร่วมมือของบุคลากรสถานศึกษาต่อพ่อแม่ผู้ปกครองดังต่อไปนี้

1. บุคลากรสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจในนโยบายของโรงเรียน โดยศึกษาและทำความเข้าใจอย่างละเอียด เพื่อสามารถนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองได้อย่างชัดเจน สามารถอธิบายนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

2. เปิดใจรับความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยรับฟังความคิดเห็นทั้งด้านบวกและด้านลบ ใส่ใจในทุกความคิดเห็น ไม่มีอคติกับข้อเสนอของผู้ปกครอง

3. หลีกเลี่ยงการโต้แย้งในเรื่องของความถูกต้อง

4. สร้างบรรยากาศประชาธิปไตยยอมรับในสิทธิของพ่อแม่ผู้ปกครองในการคิด พูด หรือตัดสินใจร่วมกัน

5. เปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ โดยสนใจในกระบวนการทำงานร่วมกันมากกว่าผลสำเร็จของงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้สรุปแนวทางการทำงานของโรงเรียนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังต่อไปนี้

1. ช่วยจัดกิจกรรมให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย การจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นต้น
2. ควรจัดระบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องเป็นสื่อสารแบบสองทางระหว่างบ้านและโรงเรียน เช่น จัดประชุมผู้ปกครอง
3. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครช่วยโรงเรียน ตลอดจนมีกระบวนการสรรหาผู้ปกครองที่เข้ามาช่วยโรงเรียนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนยินดีที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนและยอมรับในความสามารถของทุกคน
4. การช่วยเหลือผู้ปกครองเรื่องการเรียนรู้ของเด็กที่บ้านโดยช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้และความเข้าใจในการช่วยเหลือเด็กเกี่ยวกับการทำการบ้าน หรือเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้ปกครองสามารถวางแผนการเรียนรู้ของเด็กได้
5. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการงานบริหาร คือ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ โดยส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการการบริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น
6. ประสานงานและร่วมมือกับชุมชน โดยโรงเรียนมีบทบาทเป็นผู้ประสานและรวบรวมแหล่งทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของโรงเรียน ตลอดจนประสานงานระหว่างองค์การและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและบริการครอบครัวของนักเรียน เช่น การแนะแนว สุขภาพอนามัย เป็นต้น

1.6.3 บทบาทของชุมชน

นอกเหนือจากบทบาทของผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาแล้ว บทบาทของชุมชนก็มีความสำคัญต่อโรงเรียนในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน โดยชุมชนมีบทบาทต่อการจัดการศึกษาดังต่อไปนี้

สุวัฒน์ มุทสมธา (2524) ได้นำเสนอบทบาทของชุมชนต่อโรงเรียนสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนสามารถร่วมกำหนดปรัชญา จุดมุ่งหมายและหลักสูตรของโรงเรียนได้ โดยโรงเรียนและชุมชนจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเรียนรู้และเข้าใจในบทบาทของกันและกัน เพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาให้เป็นไปในแนวทิศทางการศึกษาที่เหมาะสมมากที่สุด
2. ชุมชนเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขบทบาทของตนอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากชุมชนมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การใช้ทรัพยากรหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ล้วนแล้วแต่ทำให้โรงเรียนต้องพิจารณาบทบาทและหน้าที่ของตนให้ชัดเจนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่

เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมตลอดจนมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนด้วย

3. ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนสามารถใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์โดยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติและสัมผัสได้จริง โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในชุมชนเพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

4. ชุมชนสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งของตลอดจนร่างกาย แรงใจ จากคนในชุมชนที่สามารถให้การสนับสนุนกับโรงเรียนได้

จากบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครูโรงเรียนและชุมชนที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือร่วมกันนั้น ทุกฝ่ายจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกัน ต้องเปิดใจรับและยอมรับในสิทธิที่ทุกฝ่ายพึงมี ตลอดจนให้การสนับสนุนช่วยเหลือกันและกันซึ่งการดำเนินงานตามบทบาทของตนนั้น ย่อมสามารถสร้างแนวทางในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง

1.7 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของผู้ปกครองมีดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ระบุถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของผู้ปกครอง โดยเป็นปัจจัยสำคัญที่โรงเรียนควรพิจารณาก่อนหาแนวทางส่งเสริมความร่วมมือกับครอบครัวที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่ครอบครัวจะได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่โดยปัจจัยที่ควรพิจารณามีดังต่อไปนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครอง ตัวอย่างเช่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีรายได้น้อย มักจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับการเรียนของลูก เนื่องจากต้องทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว พ่อแม่ลักษณะนี้มักจะคิดว่าตนเองไม่มีความรู้เพียงพอที่จะสอนลูกจึงมอบหมายหน้าที่ให้กับครูและโรงเรียนเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตร ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีข้อเรียกร้องหรือ

เสนอความต้องการใด ๆ ต่อทางโรงเรียน ซึ่งตรงข้ามกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ค่อนข้างพร้อมที่มักจะมีส่วนร่วมกับการเรียนของลูกมากกว่าและจะมีข้อเรียกร้องหรือมีข้อคำถามต่อการเรียนการสอน และการทำงานของโรงเรียน

2. ทักษะคิดและความเชื่อ ทักษะคิดและความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก โดยพ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มเชื่อว่า การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูและโรงเรียน ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองกลุ่มนี้จึงเห็นว่า การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนไม่ใช่หน้าที่ของตนส่งผลให้ไม่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เช่น ไม่เข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง ไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

3. การใช้ภาษาและการสื่อสาร การใช้ภาษาและการสื่อสารเป็นประเด็นที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันของพ่อแม่ผู้ปกครองและโรงเรียน ซึ่งการใช้ภาษาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน หากใช้อย่างไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดอคติระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับโรงเรียนได้ จากรายงานการประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองชี้ให้เห็นว่า การติดต่อสื่อสารเป็นอุปสรรคที่ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ยอมรับพัฒนาผู้เรียนกับโรงเรียน โดยมีสาเหตุมาจากครูบางส่วนไม่พยายามติดต่อพูดคุยกับพ่อแม่โดยตรงแต่กลับใช้วิธีอื่น ๆ เช่น การฝากจดหมายผ่านบุตรทำให้ครอบครัวไม่ได้รับข่าวสาร ดังนั้น ครูและโรงเรียนควรเป็นฝ่ายเริ่มต้นเข้าหาและให้โอกาสพ่อแม่ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย (สำนักเลขาธิการการศึกษา, 2549 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ลักษณะ ฤทธาคนี (2547) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประกอบไปด้วย ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพ และความสัมพันธ์กับเด็ก ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองในการตัดสินใจเพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน โดยปัจจัยดังกล่าวมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1. ระดับการศึกษาโดยระดับความรู้ของครอบครัวมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยพ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับสูงจะมีความมั่นใจในการแลกเปลี่ยนความรู้กับครู ในขณะที่พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาไม่สูงมากนักจะไม่มี ความมั่นใจในการพูดคุยกับครู

2. รายได้ต่อเดือนของครอบครัว ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนมาก มีแนวโน้มที่จะให้เวลาและมีการเตรียมความพร้อมของลูกสำหรับสังคมโรงเรียน และให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อย

3. อาชีพ ครอบครัวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพของตน เช่น การรับราชการ การประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย เป็นต้น ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถให้ความ

ร่วมมือกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ เพราะมีภาระในการหาเลี้ยงครอบครัวจนทำให้ไม่สามารถสละเวลาเข้าร่วมกับโรงเรียนได้

4. ความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัวที่เป็นครอบครัวที่เข้มแข็งมีความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว ย่อมเห็นสำคัญและมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย อารมณ์ สังคม ตลอดจนเสริมสร้างวินัย ศีลธรรม จริยธรรมให้แก่ลูก เพื่อให้ลูกอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ครอบครัวเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับการศึกษาและการเรียนรู้ของลูกด้วยดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อโรงเรียนและมีความพร้อมในการส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนมากกว่าครอบครัวที่ปล่อยปละละเลยลูก

นอกจากนี้ Lyons, Robbins and Smith (1983 อ้างถึงในซาณิการ์ เอิบอาบ, 2554) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานในโครงการการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประสบความสำเร็จ (Study of Parental Involvement in Four Federal Education Program) และพบว่า มีปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นวิธีการที่ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรในโรงเรียนใช้สื่อสารกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งมีวิธีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 8 วิธี ดังนี้

1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน รวมถึงการส่งข้อมูลเกี่ยวกับเด็กไปให้ผู้ปกครองรับทราบ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้มีความแตกต่างกันตามแต่ละชนิด ดังต่อไปนี้

CHULALONGKORN UNIVERSITY
- แผ่นพับข้อมูลหรือปฏิทินการศึกษา ใช้เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับกิจกรรม ของโรงเรียนที่กำลังจะดำเนินการ เช่น การประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมพิเศษ เป็นต้น

- จดหมายข่าว ข้อมูลในจดหมายข่าวอาจเป็นเกร็ดความรู้ สำหรับผู้ปกครอง หรือรายงานเกี่ยวกับนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เช่น รายงานผลการเรียน รายงาน พฤติกรรม

- คู่มือผู้ปกครอง เป็นการให้ข้อมูลรายละเอียดของโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบและทำความเข้าใจ เช่น นโยบาย แนวทางปฏิบัติของโรงเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- กล้องความคิดเห็น เป็นการจัดทำกล่องรับความคิดเห็น คำวิพากษ์วิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะที่ผู้ปกครองเสนอต่อโรงเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.2 การใช้โซเชียลมีเดีย เป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองทราบผ่านการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลผ่านหนังสือพิมพ์ชุมชน วิทยุกระจายเสียง เสียงตามสายในชุมชน การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

1.3 การเยี่ยมชมโรงเรียนของผู้ปกครอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำความคุ้นเคยกับโรงเรียน ครู และผู้ปกครองอื่น ๆ รวมถึงรับทราบการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

1.4 การเยี่ยมบ้าน ครูมีโอกาสทำความรู้จักกับเด็กขณะอยู่ที่บ้าน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กกับผู้ปกครองได้ นอกจากนี้หากครอบครัวของนักเรียนมีปัญหา ครูยังสามารถหาทางช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาได้

1.5 การใช้โทรศัพท์ เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับผู้ปกครองเป็นรายบุคคล โดยส่วนมากมักจะใช้ในกรณีที่มีเหตุการณ์เชิงลบเกิดขึ้น เช่น แจ้งสถานการณ์การทะเลาะวิวาท เป็นต้น โดยครูจะต้องใช้คำพูดที่เหมาะสมในการแจ้งผู้ปกครองเพื่อลดความกังวลใจที่จะเกิดขึ้น

1.6 การประชุมระหว่างผู้ปกครองและครู เป็นการเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองทำงานร่วมกัน ข้อมูลในการสนทนามักจะเป็นข้อมูลในเชิงลึก

1.7 มุมผู้ปกครอง เป็นมุมพักผ่อนหรือมุมพบปะพูดคุยกัน อาจจัดในบริเวณโรงเรียนซึ่งต้องคำนึงถึงความสะดวกสบาย ดึงดูดให้เข้าใช้บริการ โรงเรียนควรขอเอกสาร ข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก ความรู้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก เป็นต้น ไว้ในมุมผู้ปกครองได้ให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลด้วย

1.8 การเยี่ยมห้องเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าชมการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียนอาจจัดนิทรรศการให้ผู้ปกครองชื่นชมผลงานเด็ก

2. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครองมีดังต่อไปนี้

2.1 การจัดกิจกรรมสร้างความสามัคคีระหว่างครูและผู้ปกครอง เช่น การทำกิจกรรม การเล่นเกมกีฬา การรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนควรทำใบประกาศเกียรติคุณเพื่อชื่นชมครอบครัวที่ให้การช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนด้วยดีเสมอมา เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความภาคภูมิใจและยินดีให้การช่วยเหลือต่อไป

2.2 การไปทัศนศึกษา โรงเรียนจัดทัศนศึกษาโดยเชิญผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมด้วย หรืออาจเชิญผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ครู หรือผู้ปกครองด้วยตนเอง

2.3 งานรื่นเริง จัดงานประจำปีที่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ ทำบรรยากาศให้มีความเป็นกันเอง เพื่อให้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง

2.4 การจัดให้ผู้ปกครองและเด็กเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนที่อาศัยอยู่ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนด้วย เช่น การบริจาคให้มูลนิธิ กิจกรรมการแสดงความสามารถ กิจกรรมหารายได้ให้โรงเรียน เป็นต้น

จากปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 2 ลักษณะดังนี้

1. ปัจจัยที่เกิดจากครอบครัว ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทักษะคติความเชื่อ และความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความรู้สึกในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กล่าวคือ หากครอบครัวมีสถานภาพหรือทัศนคติเชิงบวก เช่น มีฐานะดี การศึกษาระดับสูง มีความรักความอบอุ่นในครอบครัว ครอบครัวนั้นย่อมมีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนา นักเรียนกับโรงเรียนมากกว่าครอบครัวที่มีสถานภาพหรือทัศนคติเชิงลบ

2. ปัจจัยที่เกิดจากโรงเรียน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการใช้ภาษาในการสื่อสาร ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่โรงเรียนมีบทบาทในฐานะผู้ประสานความร่วมมือ กล่าวคือ โรงเรียนต้องมีความพยายามสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เช่น การจัดกิจกรรมโดยเชิญผู้ปกครองเข้าร่วม การเชิญผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรพิเศษ การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เป็นต้น โรงเรียนจึงต้องมีบทบาทเชิงรุกในการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองให้สำเร็จ

ปัจจัยสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เกิดจากสถานภาพของครอบครัวหรือปัจจัยที่เกิดจากโรงเรียน ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว โรงเรียนควรทำความเข้าใจและตระหนักถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ตลอดจนมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อหาแนวทางที่จะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีและเหมาะสมให้ได้ และเมื่อโรงเรียนและผู้ปกครองสามารถทำงานร่วมกันได้ ย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพของนักเรียนและประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียนต่อไป

1.8 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ไม่อาจแยกออกจากกันได้ โรงเรียนและผู้ปกครองต่างมีอิทธิพลเกื้อหนุนกัน ในลักษณะของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ดังนั้นโรงเรียนและผู้ปกครองจึงต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้น นักการศึกษาได้เสนอไว้หลายแนวทาง ดังนี้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2557) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยสรุปคือ โรงเรียนควรให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนเข้าถึงตำแหน่งของ

หัวหน้าในฐานะเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีโดยให้ชุมชนเข้ามาใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน เช่น ใช้สถานที่ออกกำลังกาย จัดอบรม เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพร้อมเป็นศูนย์กลางสำคัญของชุมชน ในขณะที่ Berla (อ้างถึงใน รุ่ง แก้วแดง, 2542) และ นภเนตร ธรรมบวร (2544) ได้เสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูเพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกันดังนี้

1. มีการประชุมพิเศษผู้ปกครอง เพื่อพูดคุยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร กิจกรรม รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน
2. จัดทำป้ายประกาศหรือเอกสารนโยบายการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่ชัดเจนและมีการเชิญชวนให้พ่อแม่ได้อ่าน
3. ผู้ปกครองและครูควรทำงานร่วมกันเพื่อจะได้รู้ความต้องการของพ่อแม่ มีการพบปะ พูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ
4. มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู และโรงเรียนควรให้การสนับสนุนการสื่อสารระหว่างบรรดาพ่อแม่ของนักเรียน

Berla (อ้างถึงใน รุ่ง แก้วแดง, 2542) ยังได้เสนอแนวทางเพื่อให้การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและพ่อแม่ มีประสิทธิภาพเพิ่มเติมคือ ดังนี้ 1) โรงเรียนควรจัดให้ครูดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการติดต่อกับผู้ปกครองโดยตรงเพื่อทำหน้าที่สื่อสารและเชื่อมโยงระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และ 3) โรงเรียนควรมีห้องสำหรับผู้ปกครอง (Parent Room) ในโรงเรียน

Morrison (1998 อ้างถึงใน พัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง, 2551) ได้เสนอการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครอง เช่น เป็นวิทยากร เป็นพี่เลี้ยงเด็ก การมีส่วนร่วมแบบนี้ ผู้ปกครองและครูต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน
2. การมีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา โดยเป็นผู้เสนอแนะในการจัดการศึกษา เช่น ร่วมวางหลักสูตร คัดเลือกหนังสือเรียน การมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา
3. การมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนาเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก การมีส่วนร่วมนี้จะเป็นวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมครอบครัวในเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์เป็นการมีส่วนร่วมแบบเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง ให้ครอบครัวมีส่วนในการตัดสินใจ มีส่วนในกิจกรรมของโรงเรียน หรือเป็นวิธีที่รวมรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ลักษณะข้างต้นไว้ด้วยกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การเชิญผู้ปกครอง กรรมการชุมชน มาเยี่ยมโรงเรียน และจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้พบกับครู เพื่อให้เห็นการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน

2. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น จัดห้อง Common Room เพื่อเป็นสถานที่ให้ผู้ปกครองได้มาพักระหว่างรอบุตรหลานและพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ มีการจัดประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน แสดงบอร์ดผลงานของนักเรียน เป็นต้น

3. การเชิญผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัครในงานด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นโค้ชกีฬา การเป็นครูร่วมสอน เป็นต้น

4. การจัดประชุมปฏิบัติการในหัวข้อต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยกำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ปกครองได้เตรียมตัวล่วงหน้าและกระตุ้นความสนใจให้อยากเข้าร่วมประชุม

5. การจัดกิจกรรมตามวาระ เช่น จัดดีวีซีต่าง ๆ ในช่วงใกล้สอบ โดยอาศัยความร่วมมือจากศิษย์เก่า รุ่นพี่ หรือผู้ปกครองที่มีความรู้ด้านนั้น ๆ มาช่วยให้ความรู้เพิ่มเติม โดยโรงเรียนรับผิดชอบด้านสถานที่ และอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม

6. การจัดทำเอกสาร จดหมายข่าวถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ผู้ปกครองได้เป็นอาสาสมัครร่วมเขียน ร่วมคิดค้นข้อมูลกับโรงเรียน

7. จัดตั้งคณะกรรมการสมาคมครูผู้ปกครอง โดยร่วมกันกำหนดนโยบาย บทบาท อำนาจหน้าที่การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองให้ชัดเจน เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้เห็นทางเลือกและแนวทางหลากหลายที่ตนจะเข้าร่วมได้

8. โรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน โดยประสานงานและให้ข้อมูลตามที่ผู้ปกครองต้องการ

9. กำหนดกิจกรรมพัฒนาความสัมพันธ์กับครอบครัวในลักษณะต่าง ๆ โดยมีรูปแบบที่หลากหลายเช่น จัดประชุมห้องเรียน จัดประชุมชั้นเรียน เป็นต้น

10. การส่งข่าวสารข้อมูลถึงพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการ เช่น จดหมายไม่เป็นทางการ เพื่อให้ครูและผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

11. การเยี่ยมบ้าน เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูและผู้ปกครอง

12. การจัดประชุมฝักอบรมให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายของโรงเรียนที่มีต่อครอบครัวอย่างชัดเจน เพื่อสามารถตอบคำถาม นำเสนอและชี้แจงนโยบายของโรงเรียนต่อผู้ปกครองได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุปจากแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของนักการศึกษาและนักวิจัยทุกท่าน พบว่า มีแนวทางที่หลากหลาย แต่มีจุดร่วมที่คล้ายคลึงกันคือ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามาทำงานร่วมกับโรงเรียน ตลอดจนต้องแสวงหาแนวทางหรือ กิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเป็นอาสาสมัคร วิทยากร หรือดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะวิธีการและแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนต่อไป

1.9 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

เมื่อผู้ปกครองและโรงเรียนมีความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา จะส่งผลดีต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนโดยรัฐ แก้วแดง (2542) ได้สรุปผลดีต่อบุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ผลที่เกิดกับนักเรียน เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะมีความสุขต่อการเรียนมากขึ้นและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ผลที่เกิดกับพ่อแม่ โดยผู้ปกครองเข้าใจการทำงานของโรงเรียนมากขึ้น มีเจตคติในทางบวกต่อโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อให้เกิดการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและโรงเรียนมาก และผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณเองมีประโยชน์ต่อโรงเรียน

ผลที่เกิดกับครู ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองมากขึ้น มีบทบาทใหม่คือเป็นผู้สนับสนุนครอบครัว

ผลที่เกิดกับโรงเรียน โดยโรงเรียนได้รับการสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือจากชุมชน

ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน ชุมชนจะเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้กล่าวถึงประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ท้องถิ่นและสถานศึกษา สรุปได้ดังต่อไปนี้

ประโยชน์ที่ท้องถิ่นและชุมชนได้รับ

- มีความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของสถานศึกษา

- มีโอกาสได้เข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น เข้าใช้ห้องสมุด
- สามารถใช้สถานที่ในสถานศึกษาเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

จัดงานแต่งงาน งานปีใหม่ เป็นต้น

ประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับ

- ชุมชนที่รักและภูมิใจในสถานศึกษาจะร่วมกันดูแลสถานศึกษาด้วยความเต็มใจและช่วยดูแลพฤติกรรมและความปลอดภัยของนักเรียน
- ช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์
- สามารถนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น วัด

โบราณสถาน

ประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน

- เกิดการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา เช่น ปัญหาเด็กหนีเรียน เป็นต้น
- ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ลดความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาของนักการศึกษาไทยและนักการศึกษาตะวันตกในประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาว่า มีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกันโดยประโยชน์ของการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นตัวเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนโดยเด็กจะได้รับประโยชน์ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมในด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญาได้รับการป้องกันจากภาวะเสี่ยงต่าง ๆ พ่อแม่ผู้ปกครองจะได้รับความรู้และทักษะในการพัฒนาการเรียนรู้ของลูกและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียน ในส่วนของโรงเรียน ครูและผู้บริหารจะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นำมาซึ่งการพัฒนาตนเองและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีขึ้นและประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนคือ ทำให้ชุมชนตระหนักและเกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษารวมถึงเกิดจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน

นอกจากนี้เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) และธรร สุนทรายุทธ (2551) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่า ทำให้โรงเรียนได้ทราบความต้องการของท้องถิ่นเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในขณะที่หากชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนการสอนจะเป็นการแบ่งเบาภาระของโรงเรียนได้ในบางกรณี และเมื่อผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการบริหารลดความขัดแย้ง ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานและสร้างความสามัคคีได้ด้วย

จากประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ย่อมเกิดส่งผลดีต่อทุกฝ่ายตั้งแต่การบริหารงานใน

โรงเรียน การทำงานของครู พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง จนกระทั่งส่งผลดีต่อชุมชน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรเร่งดำเนินการและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามาทำงานกับโรงเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาต่อไป

1.10 ข้อจำกัดและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความพยายามและส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ โดย ดร. สุนทรายุทธ (2551) ได้แสดงทัศนะว่าปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีสาเหตุมาจากการไม่เข้าใจบทบาทของตนเองของผู้ปกครอง การหวังผลประโยชน์จากโรงเรียน ขาดความพร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนยังไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่ควร และไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่ยอมเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนได้สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้กล่าวถึงอุปสรรคและข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยสรุปคือ

1. สถานศึกษายังไม่ตอบสนองต่อนโยบายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
อย่างแท้จริง

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารอาจไม่ตรงกับผู้ร่วมงาน
3. ผู้ปกครองไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทำหน้าที่เพียงผู้รับฟังเท่านั้น
4. ผู้ปกครองไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความรู้ หรือไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม
5. บรรยากาศในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

นอกจากนี้ สุวัฒน์ มุทเมธา (2524) ได้กล่าวถึงสาเหตุของอุปสรรคและปัญหาที่บ้านและโรงเรียนไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ ดังนี้

1. เกิดความสับสนในบทบาทของแต่ละฝ่าย กล่าวคือ เดิมโรงเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรเท่านั้น ในขณะที่เดียวกัน บ้านก็เข้าใจว่าตนมีหน้าที่ส่งบุตรหลานมาเรียน จึงเกิดความเข้าใจว่า ต่างฝ่ายต่างไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันมากนัก
2. ทฤษฎีและหลักการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนไม่เข้าใจ ทำให้ประชาชนมักพิจารณาโรงเรียนตามความรู้สึกของตนเท่านั้น
3. มีความแตกต่างของการดำเนินงานโรงเรียน ครูในโรงเรียนมีความรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้ปฏิบัติแตกต่างกัน ผู้ปกครองจึงเกิดความสับสนและไม่เข้าใจยิ่งขึ้น
4. ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทของครูผิด โดยผู้ปกครองถือว่าครูเป็นบุคคลที่แตกต่างจากประชาชนทั่วไป ซึ่งสาเหตุอาจจะมาจากการวางตัวของครูที่ไม่เหมาะสม

5. ครูและผู้ปกครองไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญและไม่เห็นประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน
6. ประชาชนไม่เข้าใจโรงเรียนจึงเกิดการวิพากษ์วิจารณ์โรงเรียนด้วยความไม่เข้าใจ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อโรงเรียน
7. โรงเรียนไม่สนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนทำแต่สิ่งที่โรงเรียนคิด โดยไม่สนใจความต้องการหรือความเชื่อของชุมชน
8. โรงเรียนให้ความสำคัญกับตนเองมากเกินไปมุ่งปรับปรุงอย่างรวดเร็วส่งผลให้ผู้ปกครองเดือดร้อน เช่น เดือนร้อนด้านกำลังเงิน กำลังกาย

ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ระบุถึงของปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกันของผู้ปกครองและโรงเรียน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครู

ผู้ปกครองและครูที่ยังยึดติดกับความเคยชินเดิมที่ไม่เคยได้ทำความรู้จักหรือติดต่อสื่อสารกัน จะมีความรู้สึกไม่คุ้นเคยระหว่างกัน ครูจำนวนหนึ่งลำบากใจในความสัมพันธ์และความคาดหวังของผู้ปกครอง ไม่นับใจว่าผู้ปกครองจะยอมรับความคิดเห็นของครู โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการตัดสินใจของบุตรหลาน ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองไม่ยอมมารับฟังสิ่งที่ครูเสนอ ตลอดจนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

2. การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูล

โรงเรียนไม่มีการสื่อสารเชิงข้อมูลไม่มีการนำเสนอข่าวสารนโยบายหรือกิจกรรมของโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองไม่รับรู้และไม่ได้เข้ามาร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ อย่างที่ควรจะเป็น

3. การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ผู้ปกครอง

พ่อแม่ผู้ปกครองมีภารกิจในการทำงานประจำทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ โรงเรียนอาจจัดช่องทางให้ผู้ปกครองติดต่อกับโรงเรียนนอกเวลาราชการเพื่อให้ครูและผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

4. ปัญหาทัศนคติความเชื่อที่แตกต่างกัน

พ่อแม่ผู้ปกครองและครูต่างมีทัศนคติที่แตกต่างกันโดยเฉพาะการมีจุดยืนหรือวิธีการในการดูแลปกป้องเด็กที่แตกต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดเกิดการไม่ยอมรับกัน จนในที่สุดอาจหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากันได้

จากข้อจำกัดและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว สรุปได้ว่า ข้อจำกัดและอุปสรรคที่กีดขวางการร่วมมือกันของโรงเรียนและผู้ปกครองมาจาก 2 สาเหตุหลัก ได้แก่ 1. สาเหตุจากผู้ปกครองโดยมาจากตัวผู้ปกครองที่ไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนมีทัศนคติที่แตกต่างกับโรงเรียน และ 2. สาเหตุจากโรงเรียน โดยโรงเรียนไม่มีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือ ไม่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียน มีกฎระเบียบที่ไม่ยืดหยุ่นตลอดจนขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เป็นต้น

ตอนที่ 2 งานบริหารด้านวิชาการ

2.1 ความหมายของงานวิชาการ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารด้านวิชาการ พบว่า นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของงานวิชาการคล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้ งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมหรือการดำเนินงานในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยนักวิชาการบางท่านได้ระบุว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาครอบคลุมไปถึงการนำหลักสูตรไปใช้ การทำแผนการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การนิเทศการสอน เป็นต้น (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555; รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550) และ การดำเนินงานเหล่านี้ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ (บุษบา ปิยารมย์, 2548) นอกจากนี้ งานวิชาการยังเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535)

ดังนั้น จากความหมายของงานวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของสถานศึกษา

2.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

จากการศึกษาความหมายของงานวิชาการจะเห็นได้ว่า งานวิชาการเป็นงานบริหารที่ครอบคลุมการดำเนินงานของโรงเรียน และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของงานวิชาการ ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการดังต่อไปนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามที่ตั้งไว้ คุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนหนึ่ง ๆ จะปรากฏขึ้นต่อเมื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จอย่างชัดเจน หากโรงเรียนใดดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารวิชาการผิดพลาดจะถือว่าโรงเรียนนั้นเกิดความล้มเหลวในการดำเนินงาน ซึ่งการบริหารงานวิชาการโรงเรียนให้มีคุณภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องให้ความสำคัญและเข้าใจขอบข่ายของงานวิชาการเป็นอย่างดีสอดคล้องกับรุจิรุ ภู่อสาระ (2545) ที่กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า งานบริหารวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญมากที่สุด ส่วนงานบริหารด้านอื่น ๆ เป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องตระหนักว่าการดำเนินงานด้านวิชาการ

ต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกฝ่าย ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารร่วมกัน ตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามผล เพื่อให้งานบริหารวิชาการมีประสิทธิภาพมากที่สุด

จากความสำคัญของงานบริหารวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า งานบริหารวิชาการถือเป็นงานหลักหรือหัวใจของงานบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาหรือโรงเรียนใดมีงานวิชาการที่โดดเด่น ย่อมได้รับการยอมรับมากกว่าโรงเรียนที่มีงานวิชาการล้าหลัง ดังนั้น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการ โดยการดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิชาการนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้นักเรียนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

2.3 ขอบข่ายงานวิชาการ

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายงานวิชาการพบว่า มีนักการศึกษาและนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างชาติได้จำแนกขอบข่ายงานวิชาการไว้ดังต่อไปนี้

Campbell และ Gregg (1957) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นต้องดำเนินการในด้านวิชาการ มี 6 ประการ คือ

1. การจัดทำและกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร
2. การกำหนดเนื้อหาและการจัดทำหลักสูตร
3. การจัดสรร คัดเลือกครู เนื้อหาให้เหมาะสม
4. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับโปรแกรมการเรียนการสอน
5. การนิเทศการสอน
6. การจัดบริการให้ความช่วยเหลือครูผู้สอน

Kimbrough และ Nunnery (1976) สรุปหน้าที่ของผู้บริหารในงานวิชาการครอบคลุมงานต่อไปนี้

1. กำหนดหลักการ กรอบแนวคิด นโยบายของโรงเรียน
2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้ชัดเจน
3. จัดระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
4. จัดเตรียมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับโปรแกรมการเรียนการสอน

Sergiovanni (1984) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาต่องานวิชาการดังต่อไปนี้

1. การตั้งเป้าหมายหรือกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา

เรียนรู้อ การวัดผล

2. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้การสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้อ การวัดผล
3. การพัฒนา ประยุกต์และออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน
4. การประเมินและคัดเลือกอุปกรณ์การเรียนรู้อที่มีประสิทธิภาพกับการเรียนการสอน

5. การประเมินและคัดเลือกทรัพยากรการเรียนรู้อที่เหมาะสมกับผู้เรียน
6. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน
7. การนิเทศการสอน
8. การส่งเสริมให้ครูพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง

ต่อไปนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540) ได้กล่าวถึงงานวิชาการของโรงเรียน ควรครอบคลุมในเรื่อง

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การสอนและการพัฒนาคุณภาพการสอน
3. กิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมทางวิชาการ)
4. สื่อการเรียนการสอนและกิจการห้องสมุด
5. การวัดและประเมินผล
6. การนิเทศการศึกษาและพัฒนาวิชาชีพครู

รุจิร ภู่อาระ (2545) ได้แสดงทัศนะว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ควรประกอบไปด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
 - 1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ
 - 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 1.3 สื่อการเรียนรู้
 - 1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

กมล ภูประเสริฐ (2547) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานบริหารวิชาการ ควรครอบคลุมงานต่อไปนี้

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารการวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
9. การบริหารการประเมินผลทางวิชาการของสถานศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้กล่าวถึงงานบริหารวิชาการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ ควรประกอบด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ

องค์กรอื่น

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สมาน อัครภูมิ (2551) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับขอบข่ายงานบริหารวิชาการ โดยประกอบไปด้วยงานดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การพัฒนาหลักสูตร

3. การจัดการเรียนการสอน
4. การนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอน
5. การประเมินผลงานวิชาการ

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2550 อ้างถึงใน อนุญา อินทร์มั่ง, 2551) ได้ระบุถึงขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
 - 1.1 การวางแผนการบริหารงานวิชาการ
 - 1.2 การจัดการเรียนการสอน
 - 1.3 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน
 - 1.4 การนิเทศการศึกษา
2. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 การจัดทำระเบียบและแนวทางการปฏิบัติในการบริหารหลักสูตร
 - 2.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.3 การนำหลักสูตรไปใช้
 - 2.4 การตรวจสอบ ทบทวนหลักสูตร
 - 2.5 การรายงานและการตรวจสอบทบทวนหลักสูตร
 - 2.6 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 3.1 วิธีการจัดการเรียนรู้
 - 3.2 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 3.3 การแนะแนว
 - 3.4 การวิจัยในชั้นเรียน
 - 3.5 การวัดผลและประเมินผล
4. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 4.1 การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
 - 4.2 การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก
5. การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 5.1 การพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศ
 - 5.2 การจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม

หลักสูตร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 และกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้ระบุขอบเขตการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการไว้ 17 ด้านดังต่อไปนี้

- ท้องถิ่น
1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
 2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
 3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
 4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
 5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
 7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
 8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
 9. การนิเทศการศึกษา
 10. การแนะแนว
 11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
 13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
 14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
 15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
 16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
 17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

นอกจากนี้ อัจฉรา ยุทธมนตรี (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครที่ผ่านการประเมินระดับดีมาก ได้สังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการ ครอบคลุมเรื่องดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ
2. การบริหารและพัฒนาหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอน
4. การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครู
5. การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

7. การแนะแนว

8. การร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

9. การวัดและประเมินผลงานวิชาการ

จากแนวคิดของนักวิจัยและนักการศึกษาที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการจะเห็นได้ว่า งานวิชาการมีขอบข่ายที่กว้างและมีปริมาณมาก ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน

ขอบข่ายงานวิชาการ	Campbell and Gregg	Kimbrough and Nunery	Sergiovanni	อุทัย	รุจิร	กมล	รุ่งชัชดาพร	สำนักงานการศึกษา	ศธ.	สมาน	อัจฉรา
1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	✓	✓	✓					✓	✓	✓	✓
2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การสอนและการพัฒนาคุณภาพการสอน	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. กิจกรรมนักเรียน				✓							
5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร					✓						✓
6. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓
7. การวัดและประเมินผล				✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. การนิเทศการศึกษา	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. การวิจัยในชั้นเรียน						✓	✓	✓	✓		
10. การสอนซ่อม					✓						
11. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					✓	✓	✓	✓	✓		
12. การบริหารโครงการทางวิชาการ						✓					
13. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้							✓		✓		
14. การแนะแนว							✓	✓	✓		✓

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน (ต่อ)

ขอบข่ายงานวิชาการ	Cambell and Gregg	Kimbrough and Nunnery	Sergiovanni	อุทัย	รุจิรั	กมล	รุ่งชิตาพร	สำนักการศึกษา	ศธ.	สมาน	อัจฉรา
15. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ - ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน - ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา,องค์กรอื่น - ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานอื่น							✓		✓	✓	✓
16. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา								✓			

จากตารางสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการข้างต้น จะเห็นได้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการมีหลายมิติและมีขอบข่ายที่กว้าง สำหรับงานวิจัยเรื่อง การศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้คัดเลือกขอบข่ายงานวิชาการที่จะนำศึกษาโดยมีเกณฑ์คัดเลือกคือ เป็นประเด็นที่มีนักวิจัยและนักวิชาการแสดงทัศนะที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันจำนวน 4 ท่านขึ้นไป ส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่ไม่ถูกคัดเลือกนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปรวมในประเด็นหลัก ๆ ที่คัดเลือกได้ ตัวอย่างเช่น ข้อ 4) กิจกรรมนักเรียน ข้อ 5) การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ข้อ10) การสอนซ่อม สามารถจัดรวมอยู่กับประเด็นการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นขอบข่ายงานวิชาการในงานวิจัยครั้งนี้จึงครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
3. การจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา
5. การวัดและประเมินผล
6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
7. การวิจัยในชั้นเรียน

8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 9. การแนะแนว
 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ
- ทั้งนี้งานแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.1 ความหมายและความสำคัญของการวางแผนงานวิชาการ

การวางแผนงานด้านวิชาการ เป็นการวางแผนงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการทั้งหมดของโรงเรียนโดยผู้บริหาร ครู ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันระดมความคิดเห็น ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ กำหนดจุดมุ่งหมาย นโยบาย วางแผนงาน และการนำแผนงานไปปฏิบัติ ตลอดจนมีการประเมินผลของแผนงาน เพื่อให้การดำเนินงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น การวางแผนงานวิชาการจึงถือเป็นเครื่องมือควบคุมให้การดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535)

1.2 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการได้โดยการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในผู้ร่วมคิด ร่วมเสนอนโยบายหรือแผนงาน ร่วมตัดสินใจอนุมัติเห็นชอบ หรือเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงานวิชาการล่วงหน้า โดยผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะการเป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าร่วมรับทราบ ร่วมคิด ตัดสินใจ และให้ความคิดเห็นในกระบวนการวางแผนงานวิชาการ เพื่อสามารถร่วมกันวางแผนงานวิชาการที่ครอบคลุมความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง

2. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ถือเป็นเข็มทิศในการดำเนินงานของระบบการศึกษา ทิศทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักสอดคล้องกับกิติมา ปรีดีติลล (2532) ที่แสดงทัศนะว่า หลักสูตรเป็นศูนย์รวมของจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยทำให้แนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาชาติ ฉะนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจในการดำเนินงานของโรงเรียนที่ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองควรทำความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรให้ชัดเจน

2.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรถือเป็นเข็มทิศในการดำเนินงานของการจัดการศึกษาซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนและดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาถึงความหมายของหลักสูตร พบว่า นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรที่หลากหลายดังต่อไปนี้

กิติมา ปรีดีติลล (2532) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นเอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้สอน โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เนื้อหา และประสบการณ์ที่จะจัดให้กับผู้เรียน มีกระบวนการเรียนการสอนและมีการประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผลผลิต (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

Good (1945 อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2540) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ลักษณะดังนี้

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาการที่จัดไว้เป็นระบบสำหรับให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้อัปชันเรียน หรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาที่สำคัญ
2. หลักสูตร คือ เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้เด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้จบขั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อไป
3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาหรือการจัดประสบการณ์ที่กำหนดให้นักเรียนจะได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถานศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนมุ่งให้ผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่กำหนดโครงการจัดการศึกษา มวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียนหรือ

ทฤษฎีหลักการที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือถ่ายทอดสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดเรียนการสอนโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับและเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแล้วสามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรให้ความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อที่จะสามารถจัดการศึกษาให้ตรงตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นตัวกำหนดกิจกรรมทุกอย่างที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาสอดคล้องกับอูทัย บุญประเสริฐ (2540) ที่ได้แสดงทัศนะว่า หลักสูตรถือเป็นแกน (Core) ในศาสตร์การศึกษาหากโรงเรียนดำเนินการโดยมีจุดยืนอยู่บนหลักสูตรที่ชัดเจนแล้ว โรงเรียนนั้นจะมีความมั่นคงเป็นไปตามหลักวิชาชีพชั้นสูง (Profession) และอาจมีบทบาทในการชี้นำและพัฒนาสังคมได้ด้วย นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า งานด้านหลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนที่ระบุดัตถุประสงค์ การเตรียมการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ ทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้

โดยสรุปแล้ว หลักสูตรมีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมากเพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหากโรงเรียนใดมีหลักสูตรที่แน่ชัดย่อมสามารถจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา และจุดมุ่งหมายของการศึกษาชาติตลอดจนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้

2.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ดังต่อไปนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

- ผู้ปกครองสามารถช่วยประชาสัมพันธ์ สนับสนุนและเผยแพร่ความรู้เรื่องหลักสูตรสถานศึกษาแก่คนในชุมชนได้
- ผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสามารถช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้ปกครองในชุมชนได้

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในระดับบริหาร คือ ผู้บริหารที่ต้องมีความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ ครูผู้สอนที่ต้องนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อเสริมสร้างให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การจัดการเรียนการสอน

3.1 ความหมายและความสำคัญของการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้จริง คุณภาพของหลักสูตรจะสะท้อนออกมาในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (สมาน อัครภูมิ, 2551) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ถือเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน สำหรับการเรียนการสอนนั้นเป็นคำที่ใช้คู่กันเพราะคำทั้งสองมีความสัมพันธ์กันโดยทั้งการเรียนและการสอนต่างเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน การสอนที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540) ทั้งนี้ความหมายของการเรียนการสอนมีดังต่อไปนี้ การสอนเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนสู่นักเรียน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540) ในขณะที่การเรียนการสอนจะมีความหมายกว้างกว่าการสอนโดยการเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอน เช่น การใช้สื่อ การจัดกิจกรรมระหว่างการสอน การทดสอบ เป็นต้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535)

การสอนและการเรียนการสอนจึงเป็นคำที่ใช้คู่กัน โดยหมายถึงกระบวนการที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้

3.2 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้ปกครองมีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติงานของครู เช่น เป็นผู้ช่วยครูในห้องเรียน การเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียน ร่วมดูแลนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทักษะศึกษา งานแสดงประจำปี กีฬาสี เป็นต้น หรือเป็นผู้ร่วมให้ข้อมูลเสริมบทเรียนโดยพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง เช่น ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ ด้านการบัญชี เป็นต้น ผู้ปกครองจะสามารถเป็นผู้ช่วยครูในการเสริมบทเรียนหรือหลักสูตรเฉพาะทางได้ลึกซึ้งขึ้นและจะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนในสถานการณ์จริงมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

4. สื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา

4.1 ความหมายของสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

ความหมายของสื่อการสอน

สื่อการสอนมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน เพราะสื่อการสอนเป็นตัวกลางที่ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนตรงกับความต้องการของครูผู้สอน นักการศึกษาได้ให้ความหมายของสื่อการสอนดังต่อไปนี้ สื่อการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ตามไม่ว่าจะเป็น วัตถุ สิ่งของ ภาพ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ แผนภูมิ กราฟ ฯลฯ ที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนเพื่อทำให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้ นอกจากนี้สื่อการสอนยังรวมไปถึงสิ่งที่มีชีวิต เช่น สัตว์ ตัวบุคคลด้วย (กิติมา ปรีดีติติก, 2532)

ดังนั้น สื่อการสอน คือทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนนำมาประกอบการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตเพื่อเป็นตัวกลางถ่ายทอดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษา

การที่ครูผู้สอนนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ดี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนี้ เรียกว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา สอดคล้องกับกิตานันท์ มลิทอง (2548) ที่แสดงทัศนะว่าเทคโนโลยีการศึกษาเป็นการจัดทรัพยากรและกระบวนการใด ๆ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มคุณภาพการสอนและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น เทคโนโลยีการศึกษาจึงเป็นตัวสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุด

4.2 ความสำคัญของสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา มีบทบาทและความสำคัญในการเป็นตัวช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกันเป็นตัวกลางที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้น ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษาและต้องมีการเตรียมสื่อการสอนที่มีดีเพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากที่สุด

4.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

ผู้ปกครองมีบทบาทเกี่ยวกับงานด้านสื่อการสอนโดยการเป็นผู้สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ เช่น เมื่อโรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอน ผู้ปกครองสามารถร่วมกันบริจาคทุนทรัพย์สำหรับซื้อสื่อการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ หรือสนับสนุนให้โรงเรียนและครูใช้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน หรือเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา เป็นต้น

5. การวัดและประเมินผล

5.1 ความหมายของการวัดและการประเมินผล

การวัดและประเมินผลเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

โดยการวัดและประเมินผลมีความหมายที่แตกต่างกัน นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวัดและการประเมินผลดังต่อไปนี้

การวัด (Measurement) หมายถึง กระบวนการกำหนดปริมาณหรือกำหนดจำนวนตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการวัดโดยการใช้เครื่องมือซึ่งผลที่เกิดจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลข

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินให้คุณค่าให้กับสิ่งต่างๆ ที่ต้องการ โดยผ่านกระบวนการวัดหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การตรวจผลงาน เป็นต้น

ดังนั้น การวัดและการประเมินผลจึงมีความหมายที่แตกต่างกัน โดยการวัด เป็นการกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการวัด ใช้เครื่องมือในการวัดและได้ค่าเป็นจำนวนตัวเลข ในขณะที่การประเมินผล เป็นตัดสินคุณภาพ คุณค่าของสิ่งที่ต้องการ

5.2 ความสำคัญของการวัดผลการศึกษา

การวัดผลการศึกษา ถือเป็นกระบวนการที่จะสามารถทำให้ทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ดังนั้น การวัดผลการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับกังวล เทียนกันท์เทิร์น (2540) ที่ได้แสดงทัศนะว่าการวัดผลเป็นเครื่องมือที่สามารถลงความเห็นได้ว่าผลการเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของผู้สอนเพียงใด โดยได้สรุปความสำคัญของการวัดผลการศึกษาต่อไปนี้

- เป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนและทำให้ทราบว่าผู้เรียนได้พัฒนาตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ซึ่งผลการวัดจะช่วยผู้บริหารนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนได้
- ผลการวัดทำให้ผู้เรียนสามารถทราบความสามารถของตนและทำให้ผู้เรียนเกิดความขยันมากขึ้น มีแรงจูงใจในการเรียนให้ดีขึ้น
- ผลการวัดทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีการเรียนรู้อยู่ในระดับใดแต่ละคนควรเพิ่มเติมหรือซ่อมเสริมอย่างไรและช่วยผู้สอนเกิดการพัฒนาการสอนของตนให้ดีขึ้น
- ผลการวัดผลเป็นเครื่องมือในการแนะแนวการศึกษาของฝ่ายแนะแนวได้

การวัดผลและประเมินผลมีความสำคัญต่อระบบการจัดการศึกษาเพราะการวัดและประเมินผลเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนที่ทำให้ครูได้ทราบผลการจัดการเรียนการสอน นักเรียนได้ทราบผลการเรียนรู้ของตน ตลอดจนทำให้โรงเรียนได้ทราบผลของการดำเนินงานด้านการจัดศึกษานำมาซึ่งการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น

5.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานด้านการวัดและประเมินผล

ผู้ปกครองมีบทบาทเกี่ยวกับงานด้านการวัดและประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนร่วมกับครูประจำชั้น เช่น ประเมินแฟ้มผลงานนักเรียน ร่วมประเมินผลโครงการ โครงการงาน/กิจกรรมที่จัดโดยนักเรียน เป็นต้น หรือมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประเมินผลในฐานะเป็นครูช่วยสอนหรือวิทยากรพิเศษให้กับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้กับผู้เรียน

6. การนิเทศภายในสถานศึกษาการศึกษา

6.1 ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาชี้แนะและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่ดีขึ้นและดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่บุคลากรภายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร คณะครูร่วมกันประเมินการจัดการเรียนการสอนของครูโดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น

6.2 ความสำคัญของการจัดนิเทศภายในโรงเรียน

สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การนิเทศภายในเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพสังคม โดยการนิเทศภายในโรงเรียนจะช่วยทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาและปรับปรุงด้านการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นสอดคล้องกับอำภา บุญช่วย (2533) และจันทรานี สงวนนาม (2551) ได้สรุปความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในว่า การนิเทศภายในทำให้ทราบถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนทำให้ได้ข้อมูลมาวางแผนปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียนให้ดีขึ้นซึ่งจะเป็นการควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพนอกจากนี้การนิเทศภายในยังช่วยให้ครูเกิดการพัฒนาทักษะประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนและช่วยให้ผู้สอนเกิดการพัฒนาดตนเองอยู่เสมอนอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียน และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นำมาซึ่งการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

6.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานด้านการจัดนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร คณะครู ดังนั้น ผู้ปกครองจึงมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในโรงเรียนไม่มากนักแต่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฐานะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาจปรากฏอยู่ในการร่วมกำหนดเป้าหมายหรือกิจกรรมที่อยากให้สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนไว้เบื้องต้นและเมื่อครูผู้สอนเข้าสู่กระบวนการนิเทศ

ภายในโรงเรียนจึงเป็นการช่วยชี้ให้ครูผู้สอนทราบว่า การจัดการเรียนการสอนของตนสอดคล้องกับเป้าหมายหรือกิจกรรมที่ร่วมกันกำหนดไว้หรือไม่

7. การวิจัยในชั้นเรียน

7.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่ช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนคือ การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่เป็นจริงในชั้นเรียนของครูผู้สอนและเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้สะท้อนการสอนของตนตลอดจนเป็นการหาแนวทางหรือวิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพขึ้น

ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการศึกษา ค้นคว้าวิธีการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของครูผู้สอนตลอดจนเพื่อหาแนวทางในพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนให้ดีขึ้น

7.2 ความสำคัญของการทำการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องปฏิบัติ เพราะครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ย่อมเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและมีความเข้าใจในตัวนักเรียนของตนมากที่สุด ครูย่อมสามารถเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียนของตนได้ชัดเจนที่สุด ดังนั้น ครูผู้สอนที่เป็นผู้ที่ผู้ใกล้ชิดกับสภาพปัญหาจึงมีบทบาทสำคัญในการลงมือ และหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือผู้เรียน ตลอดจนทำให้การเรียนการสอนโดยภาพรวมในชั้นเรียนประสบความสำเร็จมากขึ้น ตลอดจนแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 24 ข้อที่ 5 ได้กำหนดให้ครูทำการวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน และมาตราที่ 30 ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันเหมาะสมกับผู้เรียน จากข้อความดังกล่าวส่งผลให้ครูจะต้องทำการวิจัยในชั้นเรียน (นพเก้า ณ พัทลุง, 2548) นอกจากนี้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี ค่านิยม หรือวัฒนธรรมต่าง ๆ ทำให้ครูต้องปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้นตลอดจนมีการพัฒนาการเรียนการสอนที่ทันสมัยและความเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่เท่าทันและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้

7.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับด้านงานวิจัยในชั้นเรียน

ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในงานวิจัยในชั้นเรียนของครูประจำชั้นได้โดยการให้ความยินยอมเมื่อครูประจำชั้นจะดำเนินการวิจัยโดยเฉพาะการทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหารายบุคคลของผู้เรียนที่ต้องอาศัยความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครอง เช่น การให้ข้อมูลพฤติกรรม ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับที่บ้านของผู้เรียน เป็นต้น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้สำเร็จ

8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

8.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 4 ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในว่า “เป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่การกำกับดูแลสถานศึกษานั้น”

8.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยจะสร้างมาตรฐานด้านการศึกษาให้กับสถานศึกษา เป็นการสร้างความเชื่อมั่น และความมั่นใจด้านคุณภาพของสถานศึกษาให้กับผู้รับบริการว่า สถานศึกษามีระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับฉันทวิสัย (2545) ที่ได้แสดงทัศนะว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน มีเป้าหมายในการทำงานและมีแผนการดำเนินการที่ชัดเจนนอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาซึ่งให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานตลอดจนสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองว่า บุตรหลานของตนจะได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ

8.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้ระบุถึงบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนดังต่อไปนี้

กรรมการสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ส่งเสริมและร่วมตัดสินใจให้ความเห็นในการดำเนินการของสถานศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างชุมชนและโรงเรียน และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร บุคลากร ตลอดจนกำกับดูแลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินกิจกรรมตามแผน การประเมินตนเองของสถานศึกษา การตรวจสอบและรับทราบผลการรายงานตนเองของสถานศึกษา

ผู้เรียนและผู้ปกครอง มีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาว่าอยากให้บุตรหลานมีคุณลักษณะอย่างไร และคอยให้ความช่วยเหลือโดยการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาให้ข้อคิดเห็น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและติดตามผล

การประเมินตนเองของสถานศึกษาตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนให้คณะผู้ประเมินภายนอกด้วย

ชุมชน มีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาโดยการเป็นแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนสถานศึกษาทั้งด้านทุนทรัพย์ บุคลากร และร่างกาย เป็นต้น ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนให้คณะผู้ประเมินภายนอกด้วย

9. การแนะแนว

9.1 ความหมายของการแนะแนว

การแนะแนวจะช่วยให้บุคคลได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น ทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการแนะแนวดังต่อไปนี้ การแนะแนว หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้องเหมาะสม รู้จักปกป้องกันปัญหา วางแผน และพัฒนาตนเองเพื่อสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาจัดขึ้นให้กับนักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมเพื่อการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

9.2 ความสำคัญของการแนะแนว

งานแนะแนวเป็นงานสำคัญในการสร้างคน พัฒนาคน และพัฒนาชาติโดยงานแนะแนวจะช่วยทำให้คนเห็นคุณค่าในตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและทำให้คนได้ทราบถึงความถนัด ความสนใจของตนเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในอนาคตได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของตน เช่น การประกอบอาชีพ การเลือกศึกษาต่อ เป็นต้น ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข (นงลักษณ์ ประเสริฐ, 2553)

สรุปได้ว่า การแนะแนวที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนเป็นกระบวนการที่ให้การช่วยเหลือและทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในตนเองมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าใจในความถนัดและความสามารถของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพที่มั่นคงในอนาคต ฉะนั้นสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการแนะแนวเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถวางแผนชีวิตต่อไปในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

9.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานด้านการแนะแนว

ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานแนะแนวของโรงเรียนโดยการเป็นผู้ให้ข้อมูลของบุตรหลานตามความเป็นจริง เช่น ข้อมูลสุขภาพ ประวัติครอบครัว อุปนิสัยของบุตร เป็นต้น เพื่อให้โรงเรียนสามารถวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลานได้อย่างถูกต้องและผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมใน

การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางงานแนะแนวจัดขึ้น เช่น บริการสารสนเทศหรือข้อมูลข่าวสารในการเรียนต่อของบุตรหลาน การเลือกโปรแกรมการเรียน การเลือกอาชีพตามความถนัด เป็นต้น

10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

10.1 ความหมายของการส่งเสริมและการสนับสนุนงานวิชาการ

งานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการเป็นงานที่สถานศึกษาเป็นผู้ให้การสนับสนุนให้การช่วยเหลือและให้บริการด้านวิชาการแก่องค์กรต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับส่วนรวม ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่สถานศึกษาและชุมชนต่าง ๆ ต่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน หากสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ มีความร่วมมือที่ดีต่อกันจะนำมาซึ่งการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

10.2 ความสำคัญของการส่งเสริมและการสนับสนุนงานวิชาการ

สถานศึกษาต่าง ๆ ไม่ได้เป็นเพียงสถาบันในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของสถานศึกษาเพียงอย่างเดียวแต่สถานศึกษายังมีบทบาทในการมีปฏิสัมพันธ์และให้บริการแก่สถาบันสังคมโดยรอบด้วย โดยสถานศึกษาต้องมีแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยรัฐฯ ดาวพร เวหะชาติ (2550) ได้สรุปแนวทางการปฏิบัติที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน มีแนวปฏิบัติดังนี้

1.1 ศึกษา สำรวจความต้องการ และสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

1.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด เทคนิคทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น

1.3 ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการของสถานศึกษาและที่จัดโดยบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวย ชุมชน และท้องถิ่น

2. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษาและต่างเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีแนวปฏิบัติดังนี้

3.1 สืบค้นและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

3.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

3.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

10.3 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ โดยการให้ความร่วมมือในกิจกรรมด้านวิชาการที่โรงเรียนจัดหรือสนับสนุนแก่ชุมชน เช่น โรงเรียนจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นของหลักสูตรสถานศึกษาแก่ผู้ปกครอง ผู้ปกครองและชุมชนควรให้การสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่

จากรายละเอียดของขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 10 งานข้างต้น สามารถสรุปพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

1. **การวางแผนงานด้านวิชาการ** หมายถึง การกำหนดแผนงานด้านวิชาการล่วงหน้า ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย นโยบาย การนำไปใช้ ตลอดจนการประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. **หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้** หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาและความต้องการของสังคม

3. **การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง กระบวนการที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยครูจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้

4. **สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา** หมายถึง การจัดเตรียม จัดหา ผลิตและเลือกใช้สื่อการสอนเพื่อเป็นตัวกลางถ่ายทอดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนขึ้น

5. **การวัดและประเมินผล** หมายถึง กระบวนการในการตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6. **การนิเทศภายในสถานศึกษา** หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรภายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร คณะครู ร่วมกันประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น

7. **การวิจัยในชั้นเรียน** หมายถึง กระบวนการในการศึกษา ค้นคว้าวิธีการ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของครูผู้สอน และเพื่อหาแนวทางพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนให้ดีขึ้น

8. **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา** หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีการจัดการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน

9. **การแนะแนว** หมายถึง กระบวนการที่ให้การช่วยเหลือและทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในตนเอง มากขึ้น เช่น การเข้าใจในความถนัดและความสามารถของตนเอง เพื่อการรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต

10. **การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ** หมายถึง การดำเนินงานที่สถานศึกษาเป็นผู้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้บริการด้านวิชาการแก่องค์กรต่าง ๆ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคาดหวัง

มนุษย์ทุกคนมีความคิดและความต้องการเป็นของตนเอง เมื่อเติบโตขึ้นจะมีการตั้งเป้าหมายที่ต้องการเป็นของตนเอง และจะมีความพยายามในการหาวิธีต่าง ๆ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายนั้น และในความพยายามหาหนทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ทุกคนจะมี “ความคาดหวัง” เป็นเครื่องผลักดันไปสู่เป้าหมายสอดคล้องกับอริยา คูหา (2545) ที่ได้แสดงทัศนะว่า เมื่อมนุษย์อยู่ในช่วงอายุที่มีความคิดและความต้องการเป็นของตนเองจะมีเป้าหมายให้กับชีวิตตนเอง และมีความคาดหวังเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เป้าหมายบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ จากการได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่านักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความคาดหวังดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของความคาดหวัง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของความคาดหวังและพบว่า มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้คล้ายคลึงกันว่า ความคาดหวังเป็นสิ่งที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเชื่อหรือสิ่งที่คิดล่วงหน้าเกี่ยวกับสิ่งที่ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือความต้องการของตนโดยอาศัยประสบการณ์ ความเชื่อหรือความรู้เดิมในการตัดสินใจ นอกจากนี้ความคาดหวังนี้ยังส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ด้วย (ศศิวิมล เจนกระบวนหัต, 2546)

ดังนั้น จากความหมายของความคาดหวังดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความคาดหวังหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าหรือเป็นความรู้สึกนึกคิดซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจและมีผลต่อการกระทำเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง

3.2 แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคาดหวัง และพบว่า ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) เป็นทฤษฎีที่จัดอยู่ในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) โดยสิทธิโชค วรานุสันติกุล (2547) ได้กล่าวถึงสมมติฐาน (Assumptions) ตามความเชื่อของแนวคิดกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นโดยผลรวมของแรงผลักดันภายในตัวของตนเอง และแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม
2. มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการมีความปรารถนาและเป้าหมายที่แตกต่างกัน
3. บุคคลตัดสินใจที่จะทำพฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง สิ่งที่เป็นข้อมูลให้เลือกได้แก่ ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ตามแนวคิดของ Victor Vroom

ผู้ที่ให้กำเนิดแนวคิดนี้คือ Edward Tolman แต่ผู้ที่เผยแพร่และสร้างทฤษฎีคือ Victor Vroom โดยได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับสมมติฐาน 4 ประการ ที่เป็นบ่อเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ดังนี้ (อริยา คูหา, 2545)

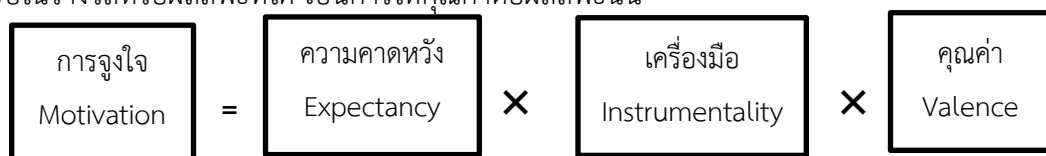
1. การคาดหวังว่า เมื่อแสดงพฤติกรรมไปแล้วจะทำงานนั้นได้หรือไม่ มีความรู้ความสามารถและมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกที่จะแสดงพฤติกรรมเพียงพอที่จะดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด และมีบทบาทที่จะสามารถแสดงความสามารถเช่นนั้นหรือไม่
2. การคาดหวังว่า เมื่อทำงานนั้นแล้ว ทำได้ดีเพียงใด
3. การคาดหวังว่า เมื่อทำงานนั้นได้แล้วจะได้ผลลัพธ์อย่างที่ต้องการหรือไม่
4. การตีผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำ ถ้าเห็นว่ากระทำแล้วมีค่า บุคคลนั้นจะอยากทำ แต่ถ้าไม่มีค่า ก็จะไม่สนใจ

จากสมมติฐาน 4 ประการนี้ สรุปได้ว่า คนเรามีแรงจูงใจในการกระทำสิ่งใด ๆ และมีความคาดหวังขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 4 ประการข้างต้น และถ้าหากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป แรงจูงใจจะขาดหายไปด้วย

องค์ประกอบทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ตามแนวคิดของ Victor Vroom มีแนวความคิดว่า ความคาดหวังเป็นแรงกระตุ้น ที่ทำให้มนุษย์มีความพยายามจะทำในสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) มีองค์ประกอบดังนี้ (เฉลิม เผ่า อัจฉนนท์, 2547)

1. ความคาดหวัง (Expectancy) คือ ความรับรู้ ความเป็นไปได้ว่า หากมีความพยายามเพิ่มขึ้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามกับผลที่เกิดขึ้น
2. เครื่องมือนำไปสู่ผลลัพธ์ (Instrumentality) หรือโอกาสที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ คือ ความเป็นไปได้ที่ผลจะเกิดขึ้นจากความพยายามที่เพิ่มขึ้นสู่รางวัลที่ต้องการ
3. การให้คุณค่ากับสิ่งที่ได้รับ (Valence) คือ ลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบในรางวัลหรือผลลัพธ์ที่ได้ เป็นการให้คุณค่าต่อผลลัพธ์นั้น

แผนภาพที่ 6 องค์ประกอบของทฤษฎีความคาดหวัง (Vroom, 1964)

จากองค์ประกอบของทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) จะพบว่า เป็นทฤษฎีที่เน้นกระบวนการในการจูงใจ (Process Theory) เนื่องจากการจูงใจเป็นความต้องการและการคาดคะเนล่วงหน้าบุคคลต่อการกระทำที่จะนำไปสู่สิ่งที่ต้องการ ดังนั้นทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom จึงได้รับการยอมรับว่าอธิบายแบบของการจูงใจที่ดีเพราะแรงจูงใจเป็นผลมาจากค่านิยมที่บุคคลหนึ่งเชื่อว่า ถ้ากระทำอย่างใดก็จะได้ผลตามนั้นและผลที่ได้จะตอบสนองต่อความต้องการของตนจึงสามารถคาดหวังไว้ได้

ความคาดหวังจึงเป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลให้บุคคลมีพฤติกรรมต่อสิ่งที่ต้องการแตกต่างกัน หากบุคคลใดมีความต้องการต่อสิ่งนั้นอย่างรุนแรง ย่อมมีความกระตือรือร้น และมุ่งมั่นเพื่อหาทางให้ตนได้ในสิ่งที่ต้องการ ดังนั้นนักจิตวิทยาจึงได้ให้ความสำคัญกับทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) เพราะความคาดหวังเป็นตัวที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน และกระตุ้นให้ทำงานหรือกิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จ (อริยา คูหา, 2545)

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นสิ่งที่คิดไว้ล่วงหน้า ซึ่งมีบทบาทต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์ หากมีความต้องการมาก ย่อมมีความคาดหวังของความสำเร็จหรือสิ่งที่ต้องการมาก ความคาดหวังจึงเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำให้เป้าหมายนั้นเป็นจริงขึ้นมาได้

จะเห็นได้ว่า บุคคลต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีความคาดหวังต่อเป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการ นำมาซึ่งความพยายามที่จะทำให้เป้าหมายเป็นจริง การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ในเบื้องต้นการที่ผู้ปกครองตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษารับการศึกษาในโรงเรียนแห่งใด ล้วนแล้วแต่มีความคาดหวังให้กับโรงเรียนนั้นว่าจะสามารถจัดการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพให้แก่บุตรหลานตนเองได้ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะนำมาซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาของบุตรหลานให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพอย่างแท้จริง

3.3 วิธีวัดความคาดหวัง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่า ความคาดหวังเป็นพลังในการสร้างแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลในการแสวงหาสิ่งที่ต้องการ ดังนั้นความคาดหวังจึงเป็นความคิดความต้องการภายในจิตใจของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นการวัดความต้องการที่ล่วงรู้ได้ยากมากจึงต้องมีเครื่องมือในการวัดและเทียบเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีดังต่อไปนี้ (ปรีชา เครือวรรณ และ สมพงษ์ พันธุ์รัตน์, 2559)

1. การสังเกต เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต โดยผู้สังเกตต้องทำหน้าที่ในการวัดโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าโดยเฉพาะทางตาและหูและปล่อยให้สภาพการณ์ต่าง ๆ ดำเนินไปตามธรรมชาติ

2. การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลโดยตรงและเป็นข้อมูลเชิงเจาะลึก มีทั้งการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าและไม่กำหนดคำถามที่ตายตัวในสิ่งที่ต้องการวัด

3. การใช้แบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบได้เป็นผู้รายงานความรู้สึกนึกคิดของตนเองตามข้อคำถามที่จัดเตรียมไว้ ผู้วัดจะนำข้อมูลมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดแสดงเป็นค่าระดับความนึกคิดของผู้ตอบคำถาม

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ราตรี บุราณสาร (2551) ทำการศึกษาเรื่อง ทรรศนะของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านซับสนุ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองมีทรรศนะเห็นด้วยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครอง มีทรรศนะเห็นด้วยมาก ในด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ส่วนด้านการจัดสวัสดิการนักเรียนและด้านการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ผู้ปกครองมีทรรศนะเห็นด้วยในระดับปานกลาง

สราวดี เฟิงศรีโครต (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนและการมีข้อตกลงร่วมกันในการทำงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาผู้ปกครองและพัฒนาโรงเรียน 3) ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มี 2 แบบได้แก่ แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล 5) บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 6 ด้านได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจ และการร่วมมือกับชุมชน และผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รูปแบบ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ศิริทิพย์ ชมพู (2556) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

Castro และคณะ (2015) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรหลาน โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์อภิมาน (Meta-Analyze) โดยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูกจำนวน 37 งาน ทั้งในระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ระหว่างปี 2000-2013 ผลการศึกษาพบว่า โมเดลของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตร

หลาน คือ พ่อแม่เข้าไปตรวจตรา ดูแลเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้น พ่อแม่มีการรวมกลุ่ม มีการพัฒนาพูดคุยระหว่างกันเกี่ยวกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัด มีการให้ความช่วยเหลือกันและกัน เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยรักการอ่านของผู้เรียน

Xie และ Postiglione (2015) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองกับโรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทำการวิจัยเชิงคุณภาพตั้งแต่เดือนมกราคม 2009-มกราคม 2010 ในหมู่บ้านชนบทของจีน โดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและครู พบว่า โรงเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกัน ผู้ปกครองมีส่วนร่วม เช่น ช่วยงานโรงเรียน โรงเรียนมีส่วนร่วมช่วยจัดหางานให้แก่นักเรียน โดยพบว่า รูปแบบการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนี้เรียกว่า Guanxi ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการเสริมสร้างสายสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของคนจีนแต่ดั้งเดิม ที่ทำให้โรงเรียนและครอบครัวประสบความสำเร็จร่วมกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา และ 4) เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 งานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งแบ่งตามขนาดโรงเรียนได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อนำข้อมูลมาตอบคำถามวิจัยตามจุดประสงค์ข้อที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 งานวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยเชิงคุณภาพมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2-4

การนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 งานวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งกระบวนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนเก็บข้อมูล 2) การลงภาคสนาม และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนของผู้ปกครอง ขอบข่ายงานวิชาการของโรงเรียนจากหนังสือ บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือจากการสัมภาษณ์ก่อนลงภาคสนาม

1.2 การคัดเลือกโรงเรียนเป็นกรณีศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครโดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. เป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. คัดเลือกโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 1 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน
3. เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยสามารถเดินทางและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้สะดวกและยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลตลอดการดำเนินการวิจัย

จากเกณฑ์การพิจารณาดังกล่าว ทำให้ได้โรงเรียนโดยแบ่งตามขนาดโรงเรียนจำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ดังแสดงในตารางดังนี้

โรงเรียน	จำนวนผู้ให้ข้อมูล (คน)			รวม
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้ปกครอง	
ขนาดเล็ก (ก)	1	2	2	5
ขนาดกลาง (ข)	1	2	2	5
ขนาดใหญ่ (ค)	1	2	2	5
รวม				15

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนของผู้ปกครอง ขอบข่ายงานวิชาการของโรงเรียนจากหนังสือ บทความ และวารสาร เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured or

Standardized) เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการ

2. นำเครื่องมือที่สร้างไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม และทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่านักการศึกษาและนักวิจัยทั้งชาวไทยและต่างชาติได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่หลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขึ้น โดยในเบื้องต้นของการสังเคราะห์ ผู้วิจัยได้ยึดลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980)	Agbayani (1974)	Epstein (1980)	Berger (1987)	ชูชาติ (2540)	ศิริกาญจน์ (2542)	ประไพจิต (2545)	ปรีดาวรรณ (2548)
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	√	√	√	√	√	√	√
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	√	√	√	√	√	√	√
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	√					√	
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				√			√
ประเด็นเพิ่มเติม	ผู้สนับสนุนปัจจัยต่างๆ เช่น เงิน แรงงาน	ได้รับความรู้ในการดูแลบุตรหลาน	การให้การศึกษารู้อและ ความรู้แก่ครอบครัว				
		การติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน	ผู้สนับสนุนโรงเรียน				

จากตารางการสังเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองข้างต้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามทัศนะของนักการศึกษาและนักวิจัยทั้งชาวไทยและต่างชาติมีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ มีนักการศึกษาและนักวิจัยบางท่าน เห็นว่า ยังมีประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ควรเพิ่มเติมได้แก่ การเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ (Agbayani, 1974; Berger, 1987) การให้การศึกษาและความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน (Epstein, 1980; Berger, 1987) และการติดต่อสื่อสารร่วมกันของโรงเรียนและผู้ปกครอง (Epstein, 1980) ดังนั้น กรอบแนวคิดของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงจำแนกเป็น 7 ลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ และเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำนโยบายต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียน
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง ผู้ปกครองได้รับประโยชน์จากการได้ร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน
5. การมีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้สนับสนุน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น เงิน แรงงาน เป็นต้น
6. การมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลานร่วมกับโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากโรงเรียนในการส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตรหลาน ตลอดจนเป็นผู้ช่วยโรงเรียนดูแลพฤติกรรมของบุตรหลานเมื่ออยู่ที่บ้าน
7. การมีส่วนร่วมโดยการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อประสานงานร่วมกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 7 ลักษณะข้างต้น นำมาจัดทำเป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองในงานวิจัยเชิงคุณภาพต่อไป

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการ

จากแนวคิดของนักวิจัยและนักการศึกษาที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการ จะเห็นได้ว่างานวิชาการมีขอบข่ายที่กว้างและมีปริมาณมาก ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน

ขอบข่ายงานวิชาการ	Cambell and Gregg	Kimbrough and Nunnery	Sergiovanni	อุทัย	รุจิร	กมล	รุ่งชัชดาพร	สำนักการศึกษา	ศธ.	สมาน	อัครา
1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	✓	✓	✓					✓	✓	✓	✓
2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การสอนและการพัฒนาคุณภาพการสอน	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. กิจกรรมนักเรียน				✓							
5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร					✓						✓
6. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓
7. การวัดและประเมินผล				✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. การนิเทศการศึกษา	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. การวิจัยในชั้นเรียน						✓	✓	✓	✓		
10. การสอนซ่อม					✓						
11. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					✓	✓	✓	✓	✓		
12. การบริหารโครงการทางวิชาการ						✓					
13. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้							✓		✓		
14. การแนะแนว							✓	✓	✓		✓
15. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ - ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน							✓		✓	✓	✓

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน (ต่อ)

ขอบข่ายงานวิชาการ	Campbell and Gregg	Kimbrough and Nunery	Sergiovanni	อุทัย	รุจิรั	กมล	รุ่งชิตาพร	สำนักการศึกษา	ศบ.	สมาน	อัจฉรา
- ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น - ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานอื่น											
16. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา								✓			

จากตารางสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการข้างต้น จะเห็นได้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการมีหลายมิติและมีขอบข่ายที่กว้าง สำหรับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้คัดเลือกขอบข่ายงานวิชาการที่จะนำศึกษาโดยมีเกณฑ์คัดเลือกคือ เป็นประเด็นที่มีนักวิจัยและนักวิชาการแสดงทัศนะที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันจำนวน 4 ท่านขึ้นไป ส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่ไม่ถูกคัดเลือกนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปรวมในประเด็นหลัก ๆ ที่คัดเลือกได้ ตัวอย่างเช่น ข้อ 4) กิจกรรมนักเรียน ข้อ 5) การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ข้อ10) การสอนซ่อม สามารถจัดรวมอยู่กับประเด็นการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นขอบข่ายงานวิชาการในงานวิจัยครั้งนี้จึงครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
3. การจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา
5. การวัดและประเมินผล
6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
7. การวิจัยในชั้นเรียน
8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
9. การแนะแนว
10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

จากรายละเอียดของขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 10 งานข้างต้น สามารถสรุปพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

1. **การวางแผนงานด้านวิชาการ** หมายถึง การกำหนดแผนงานด้านวิชาการล่วงหน้า ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย นโยบาย การนำแผนงานไปใช้ ตลอดจนการประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพสูงสุด
2. **หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้** หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาและความต้องการของสังคม
3. **การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง กระบวนการที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยครูจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้
4. **สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา** หมายถึง การจัดเตรียม จัดหา ผลิตและเลือกใช้สื่อการสอนเพื่อเป็นตัวกลางถ่ายทอดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนขึ้น
5. **การวัดและประเมินผล** หมายถึง กระบวนการในการตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
6. **การนิเทศภายในสถานศึกษา** หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรภายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร คณะครู ร่วมกันประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น
7. **การวิจัยในชั้นเรียน** หมายถึง กระบวนการในการศึกษา ค้นคว้าวิธีการ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของครูผู้สอน และเพื่อหาแนวทางพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนให้ดีขึ้น
8. **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา** หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีการจัดการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน
9. **การแนะแนว** หมายถึง กระบวนการที่ให้การช่วยเหลือและทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในตนเองมากขึ้น เช่น การเข้าใจในความถนัดและความสามารถของตนเอง เพื่อการรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต
10. **การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ** หมายถึง การดำเนินงานที่สถานศึกษาเป็นผู้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้บริการด้านวิชาการแก่องค์กรต่างๆ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

หลังจากที่พัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อนำไปศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานวิชาการตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ดังนี้

สำหรับผู้บริหารและครู

ผู้วิจัยต้องการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการในโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครของผู้ให้สัมภาษณ์ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์คนนั้นจึงมีประเด็นคำถามตามกรอบการดำเนินงานดังนี้

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. ในความคิดของท่าน คำว่า “งานวิชาการ” คืออะไร
2. ท่านมีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียนอย่างไร
3. ในมุมมองของท่าน โรงเรียนและผู้ปกครองมีความร่วมมือกันในกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการอย่างไรบ้าง
4. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง
5. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง
6. ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ควรครอบคลุมกิจกรรมใด จึงจะเหมาะสมกับโรงเรียนของท่านมากที่สุด

☐	1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	☐	6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
☐	2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	☐	7. การวิจัยในชั้นเรียน
☐	3. การจัดการเรียนการสอน	☐	8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
☐	4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	☐	9. การแนะแนว
☐	5. การวัดและประเมินผล	☐	10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

7. ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการใดบ้าง ที่ท่านจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนได้

☐ 1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	☐ 6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
☐ 2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	☐ 7. การวิจัยในชั้นเรียน
☐ 3. การจัดการเรียนการสอน	☐ 8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
☐ 4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	☐ 9. การแนะแนว
☐ 5. การวัดและประเมินผล	☐ 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

สำหรับผู้ปกครอง

ผู้วิจัยต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ดังนั้นจึงมีประเด็นคำถามตามกรอบการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม ดังนี้

● การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

- ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนหรือไม่
- ท่านได้เข้าประชุมเพื่อวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะดำเนินการหรือไม่
- ท่านทราบหรือไม่ว่า โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ร่วมกับโรงเรียน

- ท่านรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการดำเนินงานด้านการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่ เช่น วันเปิดปิดภาคเรียน วันสอบ วันหยุดต่าง ๆ

● การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

- ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมใดที่โรงเรียนจัดขึ้นบ้าง โปรดยกตัวอย่าง
- ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนกับครูประจำชั้นหรือไม่ อย่างไร

● การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

- ท่านคิดว่า ท่านจะได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง หากท่านมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน เช่น ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

● การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

- ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่
- ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูหรือไม่
- ท่านได้รับทราบผลการดำเนินงานในปีการศึกษานั้น ของโรงเรียนหรือไม่

● **การมีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้สนับสนุน**

- ท่านเคยให้การสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องใดบ้าง
- ท่านเคยเสนอแนะให้โรงเรียนปรับปรุงในด้านใดบ้าง

● **การมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลานร่วมกับโรงเรียน**

- โรงเรียนมีการจัดให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล หรือการเลี้ยงดูบุตรหลานแก่ท่านหรือไม่
- ท่านเคยขอเข้าพบครูประจำชั้นเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับบุตรหลานหรือไม่ อย่างไร

● **การมีส่วนร่วมโดยการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน**

- โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร
- เมื่อโรงเรียนเชิญชวนให้ท่านมาร่วมกิจกรรม เช่น วันประชุมผู้ปกครอง วันปฐมนิเทศ ท่าน

ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

นอกจากนี้ ได้ให้ผู้ปกครองตอบข้อความที่เหมือนกับคำถามของผู้บริหารและครู ดังนี้

- ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง
- ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและ

ผู้ปกครอง

- ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ควรครอบคลุมกิจกรรมใด จึงจะ

เหมาะสมกับโรงเรียนของท่านมากที่สุด

☐ 1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	☐ 6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
☐ 2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	☐ 7. การวิจัยในชั้นเรียน
☐ 3. การจัดการเรียนการสอน	☐ 8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
☐ 4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	☐ 9. การแนะแนว
☐ 5. การวัดและประเมินผล	☐ 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

- ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการใดบ้าง ที่ท่านจะสามารถเข้าไปมีส่วน

ร่วมกับโรงเรียนได้

☐ 1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	☐ 6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
☐ 2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	☐ 7. การวิจัยในชั้นเรียน
☐ 3. การจัดการเรียนการสอน	☐ 8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
☐ 4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	☐ 9. การแนะแนว
☐ 5. การวัดและประเมินผล	☐ 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

ในการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ผู้วิจัยมีการอธิบายและขยายความเกี่ยวกับข้อความหรือคำศัพท์ทางวิชาการเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ครอบคลุมและตรงประเด็นมากขึ้น

2) การลงภาคสนาม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนกรณีศึกษา โดยโทรศัพท์ไปขออนุญาตโรงเรียน เพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูล โดยชี้แจงรายละเอียดการเก็บข้อมูล

2.2 ยื่นคำร้องขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือดำเนินการวิจัยและยื่นหนังสือด้วยตนเองไปยังผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษา พร้อมทั้งนัดหมายวันสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกรณีศึกษา

2.3 สำหรับผู้บริหารและครู ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด โดยก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตนเองและได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานต่อผู้ให้สัมภาษณ์ทุกครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจและบรรยากาศที่ดีในการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยแต่ละคนจะใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน

หมายเหตุ ผู้วิจัยดำเนินการนัดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ล่วงหน้ากับโรงเรียนกรณีตัวอย่าง แต่พบว่า ด้วยภาระงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้การสัมภาษณ์ไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ ดังนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จึงมีความสะดวกที่จะตอบคำถามการสัมภาษณ์ด้วยการเขียนตอบแทนการสัมภาษณ์ ดังนั้น จึงมีโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 2 โรงเรียนที่ผู้บริหารและครูสะดวกจะให้ข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าว

2.4 สำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ปกครองในเวลาเช้าก่อนเข้าแถวและช่วงเย็นก่อนเลิกเรียน

2.5 ผู้วิจัยถอดเทปการสัมภาษณ์ และรวบรวมคำสัมภาษณ์ของโรงเรียนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 15 คน

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองทั้งหมด 15 คน มาจัดกระทำข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การแสดงข้อมูลและการลดทอนข้อมูล หลังจากการสัมภาษณ์หรือบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ มาทบทวนและจำแนกข้อมูลให้เห็นประเด็นสำคัญของคำสัมภาษณ์

2. การตีความและสร้างข้อสรุป หลังจากรวบรวมคำสัมภาษณ์ ลดทอนประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการจัดหมวดหมู่ และสร้างข้อสรุปให้เป็นบทสรุปใหญ่จากลักษณะรวมทั้งครอบคลุมประเด็นสำคัญของข้อมูลที่จำแนกไว้

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการลงภาคสนามด้วยตนเองแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวคิดเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์และสรุปความตามประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานวิชาการตามบริบทโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบว่า คำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์มีความทับซ้อนกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเด็นที่คล้ายคลึงกัน สามารถสรุปรวมกันในประเด็นหลัก ๆ ได้ ดังเช่น การมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลานและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกับโรงเรียน สามารถสรุปรวมในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมโดยการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน สามารถสรุปรวมในด้านการมีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้สนับสนุนได้ ดังนั้นในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครนี้ จึงสรุปเป็นมิติสำคัญได้ 4 มิติคือ

1. มิติด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน
2. มิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน
3. มิติด้านการเป็นผู้สนับสนุน
4. มิติด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 งานวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแบ่งกระบวนการดำเนินงานเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การพัฒนาเครื่องมือ 2) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) การพัฒนาเครื่องมือ

หลังจากได้กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายงานวิชาการตามบริบทโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติและระดับความคาดหวังของผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ Likert ชนิด 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพจริงของการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็นสภาพการปฏิบัติจริงและความคาดหวัง

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	หมายถึง ปฏิบัติจริงมากที่สุด, คาดหวังมากที่สุด
4	หมายถึง ปฏิบัติจริงมาก, คาดหวังมาก
3	หมายถึง ปฏิบัติจริงปานกลาง, คาดหวังปานกลาง
2	หมายถึง ปฏิบัติจริงน้อย, คาดหวังน้อย
1	หมายถึง ปฏิบัติจริงน้อยที่สุด, คาดหวังน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยสภาพการปฏิบัติจริงและความคาดหวัง ในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ประคอง กรรณสูต, 2535)

ช่วงคะแนน	ความหมาย
4.50 - 5.00	หมายถึง ปฏิบัติจริงมากที่สุด, คาดหวังมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง ปฏิบัติจริงมาก, คาดหวังมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง ปฏิบัติจริงปานกลาง, คาดหวังปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง ปฏิบัติจริงน้อย, คาดหวังน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง ปฏิบัติจริงน้อยที่สุด, คาดหวังน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 แสดงว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และพบบางข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจึงได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนเชิงคุณภาพจำนวน 30 คน เพื่อทำการทดสอบความเที่ยงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Crobach's alpha coefficient) พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.967 ซึ่งมีความมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ จึงได้เครื่องมือฉบับสมบูรณ์นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมของผู้ปกครอง ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 251,669 คน (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2557) โดยพิจารณาประชากรจากโรงเรียนที่มีขนาดกลางขึ้นไป เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า โรงเรียนขนาดกลางขึ้นไปมีแนวโน้มที่พร้อมจะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลจากประชากรที่มาจากโรงเรียนขนาดกลางขึ้นไปหรือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401 ขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ สถิติ t-test และ ANOVA โดยใช้โปรแกรม G*power โดยกำหนดค่า effect size = 0.3, $\alpha=0.05$, $1-\beta = 0.95$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 245 คน แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสูญหายจึงขอ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 300 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ดำเนินการสุ่มเขตจากจำนวน 50 เขต ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และกำหนดเกณฑ์ในการสุ่มร้อยละ 10 ด้วยการจับฉลาก จะได้จำนวน 5 เขต

1.2 ดำเนินการสุ่มโรงเรียนใน 5 เขต โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้การจับฉลากเขตละ 1 โรงเรียน ได้โรงเรียน 5 โรงเรียน

1.3 ดำเนินการสุ่มผู้ปกครอง โรงเรียนละ 60 คน โดยให้ทางโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือก

หมายเหตุในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่โรงเรียนในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปยังผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมขอความร่วมมือจากโรงเรียนช่วยจัดส่งแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองของนักเรียน และนัดหมายวันเก็บแบบสอบถามคืน

3. เมื่อถึงวันนัดมอบแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยไปรับคืนที่โรงเรียนด้วยตนเองและได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 269 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.66

4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows)

5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

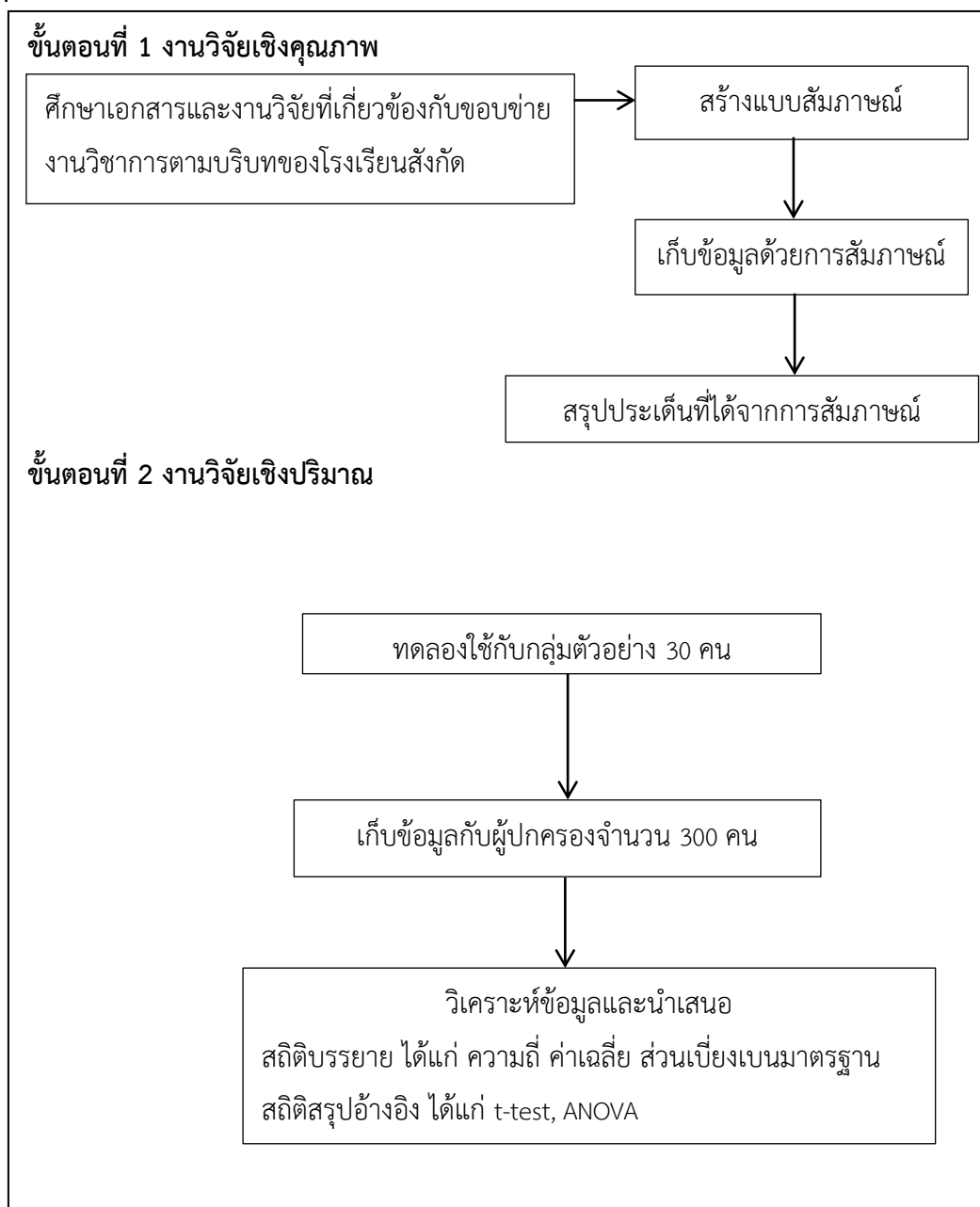
การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows) แสดงออกมาในรูปแบบของร้อยละ และการแจกแจงความถี่ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางความเรียง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows) แสดงออกมาในรูปแบบของค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมและความคาดหวังตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง โดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศแตกต่างกันใช้สถิติการวิเคราะห์ t-test Independent Sample และผู้ปกครองที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่ต่างกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา และ 4) เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน

2.4 ผลการสรุปข้อเสนอแนะและปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาขอขบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 1 นี้ เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับขอขบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน แบ่งตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวนละ 1 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้นี้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสรุปความตามประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขอขบข่ายของงานวิชาการที่ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการดำเนินงานกับโรงเรียนได้ ดังนี้

1) มิติด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน

- 1.1 การร่วมกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา
- 1.2 การสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2) มิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน

- 2.1 การร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน
- 2.2 การประสานงานกับโรงเรียนเพื่อดูแลบุตรหลาน

3) มิติด้านการเป็นผู้สนับสนุน

- 3.1 การตอบรับความร่วมมือจากโรงเรียน
- 3.2 การสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ
- 3.3 การเสนอแนะและให้คำแนะนำต่อโรงเรียน

4) มิติด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

- 4.1 การร่วมทบทวนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโรงเรียน

แต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) มิติด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน

มิติด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน เป็นมิติที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน เนื่องจากเป็นการวางกรอบแนวทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การร่วมกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา

โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาในฐานะตัวแทนผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น รับฟังและให้ข้อเสนอแนะร่วมกันเพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตลอดจนสร้างแนวทางในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เริ่มตั้งแต่มีนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของงานวิชาการ เพื่อที่จะเป็นเป้าหมายปลายทางที่จะดำเนินการตามเป้าหมาย พันธกิจที่วางไว้ ว่าเราต้องการให้ลูกของเราเป็นอย่างไร เรียนอะไรบ้าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร วิชาไหนยังอ่อนอยู่ ต้องแก้อย่างไร ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคน แม้กระทั่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ผู้ปกครอง ตัวนักเรียนเอง จะต้องมีส่วนร่วมในส่วนตรงนี้ ด้วยการทำ SWOT Analysis หาจุดอ่อน จุดแข็งของเราและโอกาสที่เราจะได้รับพัฒนาส่งเสริม จากนั้นก็เข้าสู่การกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย พันธกิจของเรา ส่วนใหญ่ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้สนับสนุน ส่วนพวกเราเป็นผู้ปฏิบัติ แต่เราจะก้าวไปด้วยกัน..”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“...นโยบาย วิสัยทัศน์หรือเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะมีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนผู้ปกครองในการเข้าประชุม ก็จะมีโอกาสได้ร่วมกำหนดพวกนโยบายใหญ่ กิจกรรมต่าง ๆ หรือพัฒนาแก้ไขในส่วนที่ยังไม่ดีพอ ซึ่งก็ได้ร่วมพัฒนาไปกับโรงเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

“..งานวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน เพราะครอบคลุมทุกอย่างของโรงเรียน เป็นหัวใจของโรงเรียน เป็นหน้าเป็นตาของโรงเรียนด้วย พี่เคยเป็นหัวหน้ากลุ่มวิชาการ ร่วมทำงานทุกอย่าง วางแผน วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง กิจกรรม สื่อการสอน ให้เข้ากับโรงเรียน ร่วมวางแผนในการรายงานผลให้กับผู้ปกครองได้รับทราบด้วย ซึ่งเบื้องต้น คือ จะมีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือพัฒนาในส่วนงานตรงนี้ก่อนด้วย ”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..ผู้ปกครองนี้มีความสำคัญมาก โรงเรียนของเรามีคณะกรรมการสถานศึกษา จะมีบทบาทในการมีประชุมรับฟังเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทุก ๆ ด้านของโรงเรียนของเรา เครือข่ายผู้ปกครองด้วย ซึ่งเรามีทุกระดับชั้น เพื่อเป็นตัวแทนในการสะท้อนว่า ผู้ปกครองคิดอย่างไรกับโรงเรียน ผู้ปกครองต้องการอะไร แล้วเราก็จะมาประชุมวางแผนกับคณะครูอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถือว่า มีส่วนร่วมมาก ๆ”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งก็จะเป็นในลักษณะของเครือข่ายหรือคณะกรรมการสถานศึกษาที่จะมีส่วนร่วมในนโยบาย วิสัยทัศน์นั้น”

(ครูโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

“..โรงเรียนนี้นะ เค๋าจะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ครู ผอ.มาพบปะกัน อย่างพี พีก็จะมองว่า เราอยากให้ลูกเราได้อะไร เก่งอย่างไร ขาดหรือด้อยตรงไหน ก็บอกหรือแนะนำโรงเรียนเลย เช่น อยากให้มีครูต่างชาติมาสอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนเขาก็จัดหามาให้ละ พีว่า เค๋ารับฟังผู้ปกครองดี การเรียนของลูกเราก็สบายใจว่า ได้เรียนกับครูเจ้าของภาษาเลย”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..ป้าให้ลูกกับหลานมาเรียนที่นี่ 3 คนแล้ว โรงเรียนนี้ดี ถ้าไม่ตีไม่ส่งมาเรียนหรือก่ เค๋าจะมีการให้ผู้ปกครองเสนอว่า อยากได้อะไร ให้แก้ไขเพิ่มเติมอะไร โรงเรียนจะดำเนินการให้ ซึ่งผู้ปกครองคือ รู้สึกดี รักและภูมิใจในโรงเรียน..”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2558)

ดังนั้น การกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงเป็นมิติที่เกิดจากการมีส่วนร่วมร่วมกันของโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่าย เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนและวางแผนงานวิชาการให้มั่นคง มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของชาติและตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

1.2 การสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาโดยการเชิญผู้ปกครองให้ร่วมประชุมเพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินงานแก่ผู้ปกครอง ตลอดจนมีการดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือโครงการต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองเห็นอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสะท้อนการดำเนินงานและคุณภาพในการจัดการศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของโรงเรียนแก่ผู้ปกครองสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“..ตั้งแต่ผอ.บริหารจัดการโดยเน้นวิชาการเป็นหลัก โดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ มันเป็นแรงจูงใจทำให้ผู้ปกครองส่งลูกมาเรียนที่นี่เยอะ เรียกว่า งานบริหารจะไม่ละทิ้งงานใด แต่จะเน้นวิชาการมากที่สุด เพื่อเป็นการสร้างแบรนด์ของโรงเรียน เน้นอนสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองเป็นหลักด้วย ซึ่งมันจะสะท้อนออกมาในวิสัยทัศน์ของโรงเรียนให้ปรากฏให้ผู้ปกครองเห็น..”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..จะมีการประชุมตกลงกันทำความเข้าใจในการบริหารงานของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองทราบถึงนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

“..หลังจากการจัดทำพวกหลักสูตรสถานศึกษา หรือกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว จะมีการเรียกประชุมผู้ปกครองเพื่อรายงานสิ่งที่เราจะดำเนินการให้ผู้ปกครองทราบทั้งเรื่องการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน การดำเนินโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนจะมีอะไรบ้าง ทำอย่างไร เราจะให้ผู้ปกครองได้ทราบ เป็นแนวทางว่า เราจะสอนลูกของท่านอย่างไร บุตรหลานของท่านจะได้อะไร ซึ่งผู้ปกครองก็มารับฟังดี มากันจนล้นห้องประชุมเลย”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..มีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองทราบ”

(ครูโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

“..จัดประชุมแต่ละครั้ง ก็จะมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบว่า เรากำลังสอนอะไรแบบไหน เพื่อให้ผู้ปกครองมั่นใจว่า เราใส่ใจนักเรียนและหาแนวทางการสอนที่ดีให้แก่เด็กเรียน..”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2558)

“..โรงเรียนจะเรียกประชุม ซึ่งลุงก็จะไปนะ เพราะเราอยู่ใกล้ไปได้ โรงเรียนจะบอกว่า ทำอะไรบ้าง สอนอะไร ผลงานของนักเรียนมีอะไรบ้าง ประกวดชนะอะไร ก็ภูมิใจว่า โรงเรียนสอนดี”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2558)

“..ถ้าโรงเรียนเรียกประชุมผู้ปกครองก็จะมาทุกครั้ง ไม่เคยขาด เรียกว่า ร้อยเปอร์เซ็นต์เลย อย่างตอนเปิดภาคเรียน ก็จะมาประชุมว่า ป.นี้ ชั้นนี้จะเรียนอะไร มีกิจกรรมอะไร ทัศนศึกษาที่ไหน ซึ่งทำให้เราได้เห็นก่อน เราก็ตีใจว่า ลูกเราจะได้นั้นทำนี้ มีกิจกรรม มีกีฬา มีลูกเสือ มีทัศนศึกษา”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

การสร้าง ความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองเป็นมิติที่โรงเรียนต้องดำเนินการให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เพราะโรงเรียนที่มีจุดแข็งหรืออัตลักษณ์เป็นของตนเอง ย่อมมีมาตรฐานด้านการจัดการศึกษาที่ชัดเจน และเป็นกรเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการตัดสินใจได้ว่า บุตรหลานของตนจะได้การศึกษาที่ดีและมีคุณภาพตามการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ตนเองเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) มิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน

มิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนนี้ เป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนเชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย ซึ่งมิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 การร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน

1) การเรียนการสอน/โครงการ/ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

โรงเรียนมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนนอกเหนือจากชั่วโมงเรียนปกติ เช่น การมีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดโครงการที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม เป็นต้น โดยผู้ปกครองได้ร่วมกิจกรรมในฐานะผู้สอนหรือผู้ดำเนินกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ผู้ปกครองทำกิจกรรมกับโรงเรียนนะคะ อย่างที่ทำคือ โรงเรียนเราจะมีโครงการอ่านออกไม่ค์ทุกภาคการศึกษา นี่ปีการศึกษาที่กำลังดำเนินการนะ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองเป็นคนอ่านหนังสือจะหนังสือนิทาน หนังสือเรียน อะไรก็ได้ มาอ่านให้นักเรียนฟัง ตอนเช้าก่อนเข้าแถวคะ สัก 15-20

นาที เป็นกลุ่ม ๆ ผ่านไปสักระยะ ก็จะเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นคนอ่านหรือเล่าบ้าง ได้ฝึกอ่าน ฝึกความกล้าแสดงออกของนักเรียนด้วย แล้วก็เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของโรงเรียนกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองกับนักเรียน แล้วยังมีนักเรียนกับนักเรียนด้วย ก็จะมีผู้ปกครองมาลงชื่อเป็นคนอ่านเยอะ”

(ครูโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2558)

“..พี่ชอบนะที่ให้เรามาช่วยด้วย คือพี่มาส่งลูกตอนเช้าอยู่แล้ว ก็มานั่งอ่านให้เค้าฟัง จะเป็นลูกเราหรือเด็ก คนอื่น ก็มาฟังกัน น่ารักดี แล้วเรามีเวลาว่างก่อนเข้าแถวตอนเช้าด้วย”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์ 19 พฤศจิกายน 2558)

“..พี่รู้ว่ามิกิจกรรมนี้ เพราะลูกเราเล่าให้ฟังว่า เค้าฟังนิทานมา ตอนเช้ามาส่งก็มาแอบดูลูก เพราะเค้าจะรีบมารอเลย นั่งรอ บางทีก็เป็นพี่ ๆ ป.5 ป.6 เป็นคนอ่านให้ ก็ดีค่ะ”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์ 19 พฤศจิกายน 2558)

ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนมีการเชิญครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับโรงเรียนด้วยซึ่งกิจกรรมที่ปรากฏมักเป็นกิจกรรมดนตรี ศิลปะ ดังนี้

“..แต่ก่อนมีลุงคนนึง แกอยู่ในชุมชนเรานี้แหละ มาสอนงานพวกศิลปะ ของเล่นทำมือ แต่ตอนนี้แกย้ายบ้าน เลยมีครูคนใหม่ ชื่อครูบ๊ิก มาช่วยสอนดนตรีกับศิลปะแทน ก็เป็นพวกวิชาศิลปะ เด็กนักเรียนชอบ เพราะครูใจดี สอนสนุก ชอบกันใหญ่เลย”

(ครูโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2558)

2) กิจกรรมวันสำคัญ/กิจกรรมทางศาสนา

นอกเหนือจากกิจกรรมด้านการเรียนการสอนที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมแล้ว ในกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการตลอดจนวันสำคัญต่าง ๆ โรงเรียนจะมีการเชิญชวนและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมวันวิชาการ เป็นต้น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“..ถ้าโรงเรียนเชิญชวนผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรม ก็มักจะให้ความร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียนดี เช่น กิจกรรมทางศาสนา วันสำคัญ ที่ผู้ปกครองเข้าร่วมได้ ก็จะตอบรับดี”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2558)

“..เราเชิญชวนให้ผู้ปกครองมาร่วมนะ ถ้ากิจกรรมนั้นสามารถให้ผู้ปกครองมาร่วมได้ เช่น กิจกรรมงานวิชาการ ซึ่งจัดไปเมื่อภาคเรียนที่ 1 ภาคเรียนนี้ไม่ค่อยจัดกิจกรรมอะไรมาก ส่วนมากจะเป็นพวกค่ายนักเรียนต่าง ๆ อันนี้ก็ไม่ได้มีกิจกรรมอะไรที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากนัก แต่เค้าสนับสนุนให้ลูกมาค่าย ก็ถือว่า ให้ความร่วมมือดี”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..โรงเรียนเราจะมีการจัดนิทรรศการวิชาการทุกปีการศึกษา ก็จะเชิญผู้ปกครองมาร่วม ซึ่งเค้าก็ให้ความร่วมมือดี มาตลอด ผู้ปกครองจะรับทราบเรื่องงานวิชาการตลอด เพราะท่านผอ.จะมีหนังสือแจ้งตลอด โดยครูประจำชั้นก็จะติดต่อประสานงานตลอด”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..กิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนเชิญมา พวกพี่มาทุกครั้งนะ วันประชุมผู้ปกครอง วันปีใหม่ วันพ่อวันแม่ วันวิชาการ ทักษะศึกษาที่ให้พ่อแม่ไปด้วย พี่ก็ไป ไม่เคยพลาด บางครั้งไปต่างประเทศ ด้วยพวกตามลูกไปแข่งขันวิชาการ ก็ดีได้ไปเที่ยวด้วย”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2558)

“..ถ้าพี่ว่าง พี่ก็มา แต่ก็ขึ้นอยู่กับการทำงานของเรา อย่างพี่ พี่ค้าขาย ถ้ายุ่งก็มาไม่ได้ แต่จะพยายามมาพวกวันพ่อวันแม่ แต่ก็รับรู้ตลอดว่า โรงเรียนมีงาน”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการร่วมกิจกรรมพิเศษ เช่น โครงการต่าง ๆ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันวิชาการ วันทัศนศึกษา เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้ปกครองเต็มใจให้ความร่วมมือกับโรงเรียนและโรงเรียนมีความพยายามเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีบทบาทมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้นร่วมกัน

2.2 การประสานงานกับโรงเรียนเพื่อดูแลบุตรหลาน

นอกเหนือจากการร่วมมือกันในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว โรงเรียนและผู้ปกครองมีการประสานความร่วมมือดูแลความประพฤติหรือพฤติกรรมของผู้เรียนควบคู่กับการเรียนการสอนด้วย เช่น การมาเรียน การส่งงาน การอยู่ร่วมกับเพื่อน การทำการบ้าน เป็นต้น เพื่อร่วมกันสอดส่องดูแลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“..ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแล กำกับติดตามนักเรียนในการดูแลของแต่ละคน เพื่อให้มีแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการด้านวิชาการของโรงเรียนและตามนโยบายหลักของกรุงเทพมหานคร”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

“..อันดับแรกเลยคือเรื่องของการบ้าน เราก็ประสานงานเรื่องการบ้าน ผู้ปกครองต้องรับทราบเกี่ยวกับการบ้านของลูก อาจจะต้องช่วยสอน ช่วยดูแลด้วย แล้วเราจะเน้นให้ผู้ปกครองกวดขันการมาเรียนของเด็กด้วย อย่าให้ขาดเรียน เพราะมันส่งผลต่อการสอบ ถ้าเวลาเรียนไม่พอจะหมดสิทธิ์สอบ แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นก็มีการอนุโลมได้ แล้วก็เรื่องการมาสาย ก็จะทำให้ผู้ปกครองกวดขันเป็นพิเศษ ผู้ปกครองก็จะรับทราบตลอด”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..บ้านกับโรงเรียนต้องให้ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ให้ถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งดูแลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย”

(ครูโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2558)

“..คุณครูเค้าจะคอยรายงานผลการเรียนลูกตลอด ถ้าเรามีเรื่องไปถาม เค้าก็จะตอบส่วนมากก็เรื่องการเรียนและพฤติกรรม ครูเค้าก็จะบอกให้พ่อแม่ช่วยดูแลกวดขันลูกที่บ้านด้วย เราก็ยินดีปกติก็ทำอยู่แล้ว ลูกพี่เพิ่งป.3 ส่วนมากก็จะชุกชนตามประสาเด็ก”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2558)

“..ก็จะคุยกับครูประจำชั้นบ่อยมาก อย่างลูกพี่นะ เวลาไปรับตอนเย็น ถ้าเจอครูก็จะถามครูทุกครั้งว่า วันนี้ลูกเราเรียนเป็นยังไง มีการบ้านอะไร ถามว่าเค้าเรียนทันเพื่อนรึเปล่า ครูช่วยดูแลในโรงเรียน พ่อแม่ก็ต้องดูแลที่บ้าน พี่ดูพฤติกรรมเค้าตลอด สอดส่อง แล้วคุยกับครูประจำชั้น เราทิ้งไม่ได้หรอก”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..มาส่งเด็กก็ปล่อยให้โรงเรียนดูแล แต่เมื่อกลับบ้าน เราก็ต้องดูแลลูก ดูพฤติกรรมถามว่าวันนี้เรียนอะไร เพื่อนเป็นแบบไหน ถ้าเห็นไม่ดี ก็คุยกับครูประจำชั้น ครูเค้าก็จะรายงานการเรียนพฤติกรรมตลอดนะ”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2558)

การประสานงานกับโรงเรียนเพื่อดูแลบุตรหลานนี้ ผู้ปกครองและโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนอยู่ในบริบทของโรงเรียน ครูย่อมมีหน้าที่เป็นผู้ดูแล แต่เมื่อผู้เรียนกลับสู่ครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองจะเป็นผู้ดูแล ฉะนั้นทั้งสองฝ่ายจึงต้องติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลและให้ร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันประคับประคอง ดูแลหรือแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างทันท่วงที และเป็นการช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในระบบการศึกษาที่ถูกต้องตลอดจนดูแลให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะได้รับความรู้จากการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3) มิติด้านการเป็นผู้สนับสนุน

มิติด้านการเป็นผู้สนับสนุนของผู้ปกครอง เป็นมิติที่ค่อนข้างเด่นชัดในเรื่องของการเป็นผู้ตอบรับหรือตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียนในเรื่องที่โรงเรียนร้องขอ ตลอดจนเป็นผู้นำเสนอความต้องการต่อโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งการมีส่วนร่วมในมิติเกี่ยวกับการเป็นผู้สนับสนุนของผู้ปกครองมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 การตอบรับความร่วมมือจากโรงเรียน

เมื่อโรงเรียนมีการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ และต้องการแจ้งแก่ผู้ปกครอง เช่น การจัดประชุมผู้ปกครอง การจัดนิทรรศการ การจัดทัศนศึกษาออกสถานที่ โรงเรียนจะมีวิธีการต่าง ๆ เพื่อแจ้งรายละเอียดให้ผู้ปกครองทราบ เช่น จัดส่งหนังสือหรือจดหมายผ่านการบ้านนักเรียน การพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้น การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“..ผู้ปกครองให้ความร่วมมือดี ตอบรับจดหมายของโรงเรียนตลอด จะฝากจดหมายไปกับการบ้านนักเรียน บางครั้งก็ประชาสัมพันธ์ออกไมค์เวลามารับมาส่งบุตรหลาน”

(ครูโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2558)

“..ผู้ปกครองจะรับทราบเรื่องวิชาการตลอดเพราะท่านผอ.จะมีหนังสือแจ้งอยู่บ่อย ๆ และโดยครูประจำชั้นจะติดต่อประสานกับผู้ปกครอง จะทางโทรศัพท์บ้าง พบปะกันตอนเช้า ตอนเค้ามารับส่งลูกด้วย ก็จะคุยกันตลอด”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..ผู้ปกครองสนับสนุนให้ความร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียนดี ในมุมมองของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนจัดส่งหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีมาก”

(ครูโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2558)

“..ครูแนบจดหมายมากับการบ้านลูก ก็จะอ่าน วันประชุม วันงานก็ไปตามที่เค้าบอก”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2558)

“..ก็รับทราบจากจดหมายที่ส่งมากับลูก ให้มาประชุมผู้ปกครอง พี่ก็มาตลอด โรงเรียนก็พยายามจัดวันอาทิตย์เพราะเพื่อผู้ปกครองที่ทำงานโรงงานด้วย เค้าทำงานวันเสาร์ ก็ได้มาประชุมวันอาทิตย์ ”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..ผู้ปกครองจะมีเบอร์ครูประจำชั้น ครูจะโทรมาแจ้งหรือรายงานสำคัญ ๆ ผู้ปกครองเองในห้องเราก็จะมีกลุ่มไลน์ไว้คุยกันเรื่องเรียน เรื่องลูก บางครั้งคนนั้นลืมนัดประชุม วันงานอะไร ก็ช่วยบอก ๆ กัน”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2558)

การประชาสัมพันธ์จากโรงเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น จดหมาย บอร์ดประชาสัมพันธ์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพชบุ๊ก เป็นต้น เป็นการติดต่อสื่อสารที่ช่วยให้ผู้ปกครองได้รับทราบการดำเนินงานหรือการแจ้งข่าวจากโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้ผู้ปกครองสามารถจัดสรรเวลาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้

3.2 การสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ

การสนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ เป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้ปกครองให้การช่วยเหลือและเป็นผู้สนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน เช่น การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์เพื่อให้โรงเรียนนำไปจัดซื้ออุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน การจ้างครูชาวต่างชาติมาสอนภาษา การสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียน หรือการสนับสนุนด้านแรงงาน เช่น การช่วยทำความสะอาดโรงเรียนเมื่อเปิดภาคเรียน ช่วยควบคุมดูแลนักเรียนเมื่อจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“..อะไรที่ผู้ปกครองเห็นว่า จะสร้างประโยชน์ให้แก่ลูกหลาน เค้าจะยินดีช่วย เช่น ซื้อสื่อ จ้างครูต่างชาติ บริจาคสร้างอาคาร อย่างผู้ปกครองโรงเรียนนี้ดี ให้ความช่วยเหลือดี”

(ครูโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2558)

“..การช่วยเหลือสนับสนุนของผู้ปกครอง ก็เช่น การบริจาคเงิน โรงเรียนจะแจ้งมาว่า จะสร้างอาคารเรียน สร้างห้องน้ำ ก็ได้ผู้ปกครองร่วมกันบริจาค บางครั้งก็แจ้งมาว่า ขาดเหลืออีกเท่าไร”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2558)

“..ป่าไปเห็นโรงเรียนอื่น เค้ามียุโรปเตอร์ทุกห้อง เราก็กลับมามองโรงเรียนเราว่า ขาด มีไม่ครบ อยากให้ลูกเราได้เรียนด้วย ก็เลยเสนอโรงเรียนไป โรงเรียนก็รับฟัง เราก็จัดกองผ้าป่าซื้อสื่อ ใหม่ทุกห้อง ก็ได้เรียนทุกห้อง”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..มีศิษย์เก่า เค้าเป็นใหญ่เป็นโตก็จะมาบริจาคทุนการศึกษาให้เด็กอยู่บ่อย ๆ หรือ อย่งไปทัศนศึกษา ครูเค้าให้ผู้ปกครองไปด้วย เราก็ว่างยินดีไป เราไปก็ถือว่าไปช่วยดูแลดูนักเรียน ครูคน เดียวดูไม่ครบหรอก ช่วย ๆ กัน”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2558)

การเป็นผู้สนับสนุนของผู้ปกครองจะเป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการเห็น ผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นที่ตั้ง และต้องการเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์สูงสุด จะเห็นได้ จากการที่ผู้ปกครองให้การสนับสนุนจะเป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาหรือปรับปรุงไปใน แนวทางที่ดีขึ้น เช่น มีทุนทรัพย์จัดซื้อสื่อ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครบถ้วนและทันสมัย เป็นต้น

3.3 การเสนอแนะและให้คำแนะนำต่อโรงเรียน

การเสนอแนะและให้คำแนะนำต่อโรงเรียนเกิดจากการที่ผู้ปกครองเล็งเห็นว่า โรงเรียนมีข้อจำกัดหรือบกพร่องด้านใดหรือต้องการให้โรงเรียนเสริมกิจกรรมด้านใด จะดำเนินการให้ ข้อเสนอแนะหรือเสนอความต้องการแก่โรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและ พัฒนาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“..จะมีตัวแทนผู้ปกครองในห้องเรียนนะ ตอนที่ไปประชุม เค้าเคยเสนอให้ผู้ปกครอง มีเพสบุ๊คกันทุกคน จะได้ติดต่อกันได้ มีครูประจำชั้น แต่พี่ไม่เล่นนะ ให้แม่เค้าแทน แม่เค้าเล่นอยู่ ก็ดีนะ”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2558)

“..พี่เคยเสนอว่า อยากให้สอนพิเศษเด็กเพิ่ม เพราะโรงเรียนอื่นก็ทำ พวกติวตอนเย็น สอนเสริม โรงเรียนเค้าก็จัดเสริมตอนเย็นให้ ซึ่งเรารู้ว่าก็ดี”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..เราจะดูแลตลอด มาโรงเรียนก็จะมองละ สุขลักษณะของลูกเรา ความสะอาดของ โรงเรียน สภาพ ไม่เหมาะ น่ากลัว สุ่มเสี่ยง เราก็จะเสนอแนะครู ผอ. ว่าตรงนี้ เป็นมุมอับ ควรมียุโรปเตอร์ ปิดนะ ตรงนี้สกปรก ไม่สวยงาม มีกลิ่นเหม็น นี่ดูสิ ห้องน้ำนี่ สะอาด เพราะผู้ปกครองเคยเสนอว่า อยาก ให้ห้องน้ำนักเรียนสะอาด สวยงามด้วย”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..เวลามาประชุมผู้ปกครอง โรงเรียนก็จะให้เสนอว่า อยากได้อะไรเพิ่มเติม ที่เคยเสนอไปกับครูประจำชั้นว่า อยากให้ทำสื่อการเรียนใหม่ เพราะเก่าแล้ว รอยดำ ๆ เต็มไปหมด เปิดเทอมมาก็จัดการหมดแล้ว สวยงาม”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2558)

“..อยากได้อะไรก็เสนอให้โรงเรียนได้ ผ่านครู บางทีก็เจอรอง เจมผอ. ก็คุยได้เลย ครูที่นี่ดี คุยได้ ยิ้มแย้มแจ่มใส เราผู้ปกครองก็สบายใจ”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2558)

การสนับสนุนและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่โรงเรียน เป็นบทบาทของผู้ปกครองที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการดูแลที่ครบถ้วนและเหมาะสม ดังนั้น มิติในการเป็นผู้สนับสนุนของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนจึงเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาที่ทันสมัย เพียงพอ ครบถ้วนและตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพมากขึ้น

4) มิติด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

4.1 การร่วมทบทวนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโรงเรียน

การร่วมทบทวนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเป็นการมีส่วนร่วมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลการดำเนินงานของโรงเรียนและร่วมกันตรวจสอบประเมินผลและตลอดจนร่วมกันหาแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงและรองรับการดำเนินงานของโรงเรียนในอนาคต สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“..พอสิ้นปีการศึกษา เราก็จะมีการทบทวน ไม่ว่าจะ เป็นทบทวนหลักสูตร ทบทวนเนื้อหา วิเคราะห์หลักสูตรที่ผ่านมาว่า มีข้อบกพร่องตรงไหนที่จะต้องปรับแก้ไข แต่ในส่วนสิ้นภาคเรียน เราก็จะมีการประชุมผู้ปกครอง ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อที่จะรายงานให้เค้าทราบว่าตอนนี้ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจที่เรากำหนดร่วมกัน หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้เราทำได้ไปไหนแล้ว คือมารีวิวไปเรื่อย ๆ เพื่อที่จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้น โรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม จะเป็นร่วมคิด ร่วมทำ แต่ทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ซึ่งตรงนี้สำคัญ ทุกคนมีบทบาท เพราะว่าจะปล่อยให้ผอ.ทำคนเดียวไม่ได้ และเราต้องดูความประสงค์ของผู้ปกครองด้วย เพราะแต่ละโรงเรียนบริบทต่างกัน ไหนจะสังคมใหม่ ๆ ที่มีอะไรให้เรียนรู้อีกเยอะ”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

การดำเนินงานติดตาม ทบทวนและปรับปรุงแก้ไขเป็นกระบวนการในการดำเนินงานด้านวิชาการทั้งหมดของโรงเรียนที่โรงเรียนต้องนำเสนอผลการดำเนินงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เสนอความคิดเห็นต่อผลที่เกิดขึ้นเพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไข หรือร่วมหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นการเตรียมงานด้านวิชาการและความพร้อมของโรงเรียนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

ผู้ประกอบการ และสังคมสมัยใหม่ที่พัฒนาอย่างรวดเร็วอยู่เสมอ ดังนั้น การทบทวน ปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนจึงเป็นมิติสำคัญของงานวิชาการที่ต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์และสอดคล้องกับสังคมภายนอกอย่างต่อเนื่อง

สรุป

จากการที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ประกอบการ พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครสรุปเป็นมิติสำคัญได้ 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการวางแผน และการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน เป็นมิติที่ผู้ประกอบการและโรงเรียนร่วมกันคิดและวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายทางการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน 2) มิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน เป็นมิติที่ผู้ประกอบการได้มีส่วนร่วมและประสานงานในกิจกรรมของโรงเรียน 3) มิติด้านการเป็นผู้สนับสนุน เป็นมิติที่ผู้ประกอบการได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน แรงงาน ให้คำแนะนำ เป็นต้น และมิติด้านที่ 4 มิติด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อสรุป ประเมินและทบทวนผลการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการรับทราบตลอดจนร่วมให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้งานวิชาการตามบริบทโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อบ่งชี้งานวิชาการเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ และสังเคราะห์ได้ข้อบ่งชี้งานวิชาการทั้งหมด 10 งาน และเมื่อลงภาคสนามจริง ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้อบ่งชี้งานวิชาการสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้งานวิชาการตามบริบทโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ข้อบ่งชี้งาน	ผู้บริหาร			ครู						ผู้ปกครอง					
	รร.ก	รร.ข	รร.ค	รร.ก		รร.ข		รร.ค		รร.ก		รร.ข		รร.ค	
				1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
1. การวางแผนงานวิชาการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	
2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	
3. การจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
4. สื่อ เทคโนโลยี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. การนิเทศภายใน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
7. การวิจัยในชั้นเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
8. การประกันคุณภาพภายใน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
9. การแนะแนว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10. การส่งเสริมงานวิชาการ	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓

จากผลการเก็บข้อมูลข้อบ่งชี้งานวิชาการดังปรากฏในตารางพบว่า ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับข้อบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ไว้ทั้ง 10 งาน โดยให้เหตุผลว่างานวิชาการของโรงเรียนเป็นงานสำคัญที่ครอบคลุมงานทุกอย่างของโรงเรียน ดังนั้นทุกงานที่กล่าวมาข้างต้น เป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารและครูจะต้องดำเนินการทุกงาน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารและครูดังนี้

“..เป็นการบริหารกิจกรรมโครงการทุกชนิดในโรงเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

“งานวิชาการคืองานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา เพราะว่าจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาที่เราจัดให้กับนักเรียน เพราะฉะนั้นสำคัญที่สุด”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2558)

“..คืองานทุกด้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งสติปัญญา อารมณ์สังคมและทักษะให้แก่ นักเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2558)

“งานวิชาการคือ การดำเนินงานทุกอย่างเพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมี ประสิทธิภาพบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับหลักสูตร”

(ครูโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2558)

“..งานวิชาการครอบคลุมทุกอย่างของโรงเรียน ตั้งแต่การวางแผนจัดการ การนำไปใช้ การประเมินผล”

(ครูโรงเรียนขนาดใหญ่, สัมภาษณ์ 9 พฤศจิกายน 2558)

และได้กล่าวเพิ่มเติมในตอนที่สัมภาษณ์ว่า ขอบข่ายงานที่ผู้วิจัยสังเคราะห์มาทั้ง 10 งานนั้น ซ่อนอยู่ในการดำเนินงานของโรงเรียนทุกงาน ซึ่งผู้บริหารและคณะครูทุกคนเข้าใจและทำตาม กระบวนการอยู่แล้ว ดังคำสัมภาษณ์ผู้บริหารดังนี้

“งานพวกนี้ก็อยู่ในการบริหารงานของโรงเรียนอยู่แล้ว ถึงแม้ว่า เราจะได้บอกหรือ เขียนในแผนงานของเราว่า งานวิชาการมีอะไรบ้าง เพราะมันก็ครอบคลุมทุกอย่างของโรงเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2558)

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครอง จะให้ความสำคัญกับขอบข่ายงานวิชาการใน ด้านของการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่โรงเรียนร้องขอความร่วมมือ เช่น การประชุม ผู้ปกครอง การพบปะพูดคุยกับครู การมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด เป็นต้น โดยผู้ปกครองให้ความสำคัญเห็นว่า ผู้ปกครองไว้วางใจให้โรงเรียนเป็นผู้ดูแลบุตรหลาน และจะมีส่วนร่วมในการประสานงานกับ ครูประจำชั้นเพื่อติดตามการเรียนของบุตรหลาน ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“พี่รักโรงเรียนนี้ พี่ไว้วางใจให้โรงเรียนดูแล เพราะเราก็เลือกโรงเรียนแล้ว และโรงเรียนนี้ ดี เราก็คอยดูแลเมื่ออยู่ที่บ้าน แล้วก็ประสานงานกับโรงเรียนตลอด”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2558)

“พี่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในเรื่องพวกการมาประชุม รับทราบต่างๆ พี่จะมาทุกครั้งที่ โรงเรียนเค้าว่าไง พี่ก็ว่าตามเพราะเราเชื่อว่า โรงเรียนดี”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2558)

และผู้ปกครองได้เลือกขอข่ายงานวิชาการที่คิดว่า ตนเองมีส่วนร่วมได้ตั้งปรากฏใน ตารางตารางสังเคราะห์ขอข่ายงานวิชาการตามบริบทโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยให้เหตุผล ว่า ลักษณะงานที่เลือก คืองานที่ตนเองเคยมีส่วนร่วมมาก่อน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ปกครองต่อไปนี้

“ข้ออื่นที่คิดว่า ไม่รู้นะ แต่พวกการเรียนการสอน ที่ติดตามกับครูสอนนะ หรือพวก อะไรที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์มา เราก็คงจะรู้ตลอด”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดกลาง, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2558)

“ดูการเรียนของลูก คุยกับครู พวกติดตามผล แล้วก็เคยมาฟังการแนะนำของโรงเรียนด้วย”

(ผู้ปกครองโรงเรียนขนาดเล็ก, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2558)

จากการลงภาคสนามและการให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า ขอข่ายงานวิชาการ ตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ จะเป็น งานที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับโรงเรียน ตลอดจนเป็นงานที่ ผู้ปกครองเคยร่วมดำเนินการมาก่อน เช่น การร่วมประชุม การเสนอความคิดเห็น การติดตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรหลาน เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเป็นมิติที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนใน 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการ วางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน 2) มิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน 3) มิติ ด้านการเป็นผู้สนับสนุน และ 4) มิติด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน โดยแต่ละมิติมี รายละเอียดดังที่สรุปไว้ในตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และผู้วิจัยจะนำมิติทั้ง 4 มิติ ข้างต้น ไปสร้างและพัฒนาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษางานวิจัยเชิงปริมาณต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการใช้สถิติเชิงบรรยาย ค่าสถิติที่น่าเสนอคือ ความถี่และร้อยละ เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปกครองของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งสิ้น 269 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 178 คน (66.2%) และเป็นเพศชายจำนวน 91 คน (33.8%)

เมื่อพิจารณาในด้านอายุของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวนมากที่สุด (52.4%) รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี (26.8%) อายุระหว่าง 51-60 ปี (10%) อายุระหว่าง 21-30 ปี (8.9%) และอายุ 61 ปีขึ้นไป (1.9%) ตามลำดับ

ด้านระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด (37.2%) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (27.1%) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (17.5%) ระดับประถมศึกษา (14.5%) และระดับปริญญาโท (3.7%) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพสมรสของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีสถานภาพการสมรสมากที่สุด (77.3%) รองลงมาคือ แยกกันอยู่ (16.0%) หม้าย (4.5%) และโสด (2.2%)

ในด้านการนับถือศาสนาของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด (81.8%) รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม (13.7%) และศาสนาคริสต์ (4.5%) ตามลำดับ

ด้านการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง อาชีพที่พบมากที่สุด คือ รับจ้างทั่วไป (48.7%) รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว (19.3%) ลำดับถัดมาผู้ปกครองระบุว่าประกอบอาชีพอื่นๆ (12.3%) (เช่น แม่บ้าน พนักงานบริษัท พี่เลี้ยงเด็ก เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และกรมอุทยานแห่งชาติ) ถัดมาผู้ปกครองระบุว่าประกอบอาชีพครู (11.5%) พนักงานรัฐวิสาหกิจ (4.8%) ทหาร (1.9%) และอาชีพตำรวจน้อยที่สุด (1.5%)

ด้านรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ย 10,001-20,000 บาท/เดือน เป็นจำนวนมากที่สุด (30.9%) รองลงมาคือ รายได้ 20,001-30,000 บาท/เดือน (19.7%) รายได้ 5,001-10,000 บาท/เดือน (16.7%) รายได้มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป (14.9%) รายได้ 30,001-40,000 บาท/เดือน (14.1%) ตามลำดับ และครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาทมีจำนวนน้อยที่สุด (3.7%)

ด้านความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับนักเรียนในความดูแล พบว่า ผู้ปกครองที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแม่มากที่สุด (58.7%) รองลงมาคือ พ่อ (32.0%) และระบุว่าป็นญาติกับนักเรียนน้อยที่สุด (9.3%) ได้แก่ ย่า ยาย น้า ปู่ ป้า พี่ ตา และอา

ด้านเหตุผลที่ผู้ปกครองเลือกส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่าผู้ปกครองเลือกโรงเรียนอยู่ใกล้บ้านมากที่สุด (68.4%) รองลงมาคือ มีความสะดวกในการเดินทาง (49.8%) โรงเรียนมีชื่อเสียงและมีคุณภาพ (30.5) และโรงเรียนอยู่ใกล้ที่ทำงานน้อยที่สุด (27.9%) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ตัวแปร/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	91	33.8
หญิง	178	66.2
รวม	269	100
2. อายุ		
21-30 ปี	24	8.9
31-40 ปี	141	52.4
41-50 ปี	72	26.8
51-60 ปี	27	10.0
61 ปีขึ้นไป	5	1.9
รวม	269	100
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	39	14.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	17.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	73	27.1
ปริญญาตรี	100	37.2
ปริญญาโท	10	3.7
ปริญญาเอก	0	0
รวม	269	100
4. สถานภาพสมรส		
โสด	6	2.2
สมรส	208	77.3
หม้าย	12	4.5
แยกกันอยู่	43	16.0
รวม	269	100

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง (ต่อ)

ตัวแปร/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5. ศาสนา		
พุทธ	220	81.8
คริสต์	12	4.5
อิสลาม	37	13.7
รวม	269	100
6. อาชีพ		
ครู	31	11.5
ตำรวจ	4	1.5
ทหาร	5	1.9
ธุรกิจส่วนตัว	52	19.3
รับจ้างทั่วไป	131	48.7
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	13	4.8
อาชีพอื่น ๆ	33	12.3
รวม	269	100
7. รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	10	3.7
5,001-10,000 บาท	45	16.7
10,001-20,000 บาท	83	30.9
20,001-30,000 บาท	53	19.7
30,001-40,000 บาท	38	14.1
มากกว่า 40,000 บาท	40	14.9
รวม	269	100
8. ความสัมพันธ์กับนักเรียนในความดูแลของท่าน		
พ่อ	86	32.0
แม่	158	58.7
ญาติ	25	9.3
รวม	269	100

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง (ต่อ)

ตัวแปร/ข้อมูลทั่วไป	n= 269	
	จำนวนความถี่ (ร้อยละ)	ลำดับที่
9. เหตุผลที่ท่านส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน	184 (68.4%)	1
โรงเรียนอยู่ใกล้ที่ทำงาน	75 (27.9%)	4
ชื่อเสียงและคุณภาพของโรงเรียน	82 (30.5%)	3
ความสะดวกในการเดินทาง	134 (49.8%)	2

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติจริงและสภาพความคาดหวังเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกเป็นการวิเคราะห์โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมตามสภาพการปฏิบัติจริงและสภาพความคาดหวังของผู้ปกครอง และการวิเคราะห์รายด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน 2) ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน 3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน และ 4) ด้านการติดตามและการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ค่าสถิติพื้นฐานโดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง

ตัวแปร	การปฏิบัติจริง			ความคาดหวัง			PNI
	Mean	SD.	การแปลความ	Mean	SD.	การแปลความ	
1. ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน	2.36	0.89	น้อย	3.60	0.87	มาก	0.52
2. ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน	3.38	0.63	ปานกลาง	4.13	0.56	มาก	0.22
3. ด้านการเป็นผู้สนับสนุน	3.69	0.85	มาก	4.41	0.70	มาก	0.19
4. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน	2.30	0.93	น้อย	3.73	0.92	มาก	0.62
รวม	3.09	0.60	ปานกลาง	4.02	0.60	มาก	

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติจริงและสภาพความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองจำนวน 269 คน มีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) ในขณะที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$)

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง พบว่าด้านที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.52$) ถัดมาคือ ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.22$) และด้านการเป็นผู้สนับสนุน ($PNI_{\text{modified}} = 0.19$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน

ตัวแปร	การปฏิบัติจริง			ความคาดหวัง			PNI
	Mean	SD.	การแปล ความ	Mean	SD.	การแปล ความ	
1. ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน	2.36	0.89	น้อย	3.60	0.87	มาก	0.52
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน	2.35	1.09	น้อย	3.55	0.92	มาก	0.51
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น	2.26	1.06	น้อย	3.55	0.95	มาก	0.57
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือวางแผนการจัดการศึกษา เช่น รูปแบบการจัดเรียนการสอน กิจกรรมหรือโครงการที่โรงเรียนจะจัดแก่นักเรียน	2.39	1.06	น้อย	3.69	0.98	มาก	0.54
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งในโรงเรียน เช่น เลือกประธานหรือคณะกรรมการสถานศึกษา	2.47	1.12	น้อย	3.66	1.05	มาก	0.48
1.5 ท่านเป็นตัวแทนผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมในนามคณะกรรมการสถานศึกษา	2.25	1.15	น้อย	3.49	1.22	ปานกลาง	0.55
1.6 ท่านเข้าร่วมและได้ทำงานในฐานะสมาชิกของสมาคมผู้ปกครองหรือเครือข่ายผู้ปกครองของโรงเรียน	2.42	1.20	น้อย	3.64	1.18	มาก	0.50

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองจำนวน 269 คน มีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$) ในขณะที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและกำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละรายการตามสภาพการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อยทุกรายการ ($2.25 \leq \bar{X} \leq 2.47$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งในโรงเรียน ($\bar{X} = 2.47$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ เป็นตัวแทนผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมในนามคณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.25$)

ในขณะที่สภาพความคาดหวังของผู้ปกครอง พบว่า เกือบทุกรายการผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($3.55 \leq \bar{X} \leq 3.69$) ค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือวางแผนการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.69$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 รายการ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.55$) ยกเว้นรายการการเป็นตัวแทนผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมในนามคณะกรรมการสถานศึกษาที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน โดยเรียงลำดับจากรายการที่มีความต้องการจำเป็นมากไปน้อย พบว่า รายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น ($PNI_{\text{modified}} = 0.57$) รองลงมาคือ เป็นตัวแทนผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมในนามคณะกรรมการสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.55$) มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือวางแผนการจัดการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.54$) มีส่วนร่วมในการคิด วางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.51$) เข้าร่วมและได้ทำงานในฐานะสมาชิกของสมาคมผู้ปกครองหรือเครือข่ายผู้ปกครองของโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.50$) และมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งในโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและสภาพความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน

ตัวแปร	การปฏิบัติจริง			ความคาดหวัง			PNI
	Mean	SD.	การแปลความ	Mean	SD.	การแปลความ	
2. ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน	3.38	0.63	ปานกลาง	4.13	0.56	มาก	0.22
2.1 ท่านเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การปฐมนิเทศผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครอง	4.02	1.11	มาก	4.59	0.70	มากที่สุด	0.14
2.2 ท่านสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันแสดงผลงานนักเรียน นิทรรศการวันวิชาการ	4.07	1.01	มาก	4.57	0.80	มากที่สุด	0.12
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ เป็นผู้ช่วยครู	2.07	1.25	น้อย	3.58	1.34	มาก	0.72
2.4 ท่านติดต่อพูดคุย และปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง	3.71	1.21	มาก	4.53	0.82	มากที่สุด	0.22
2.5 ท่านติดต่อพูดคุย และปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง	3.71	1.19	มาก	4.54	0.80	มากที่สุด	0.22
2.6 ท่านเป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ครอบครัวในชุมชน เช่น การแนะนำโภชนาการที่เหมาะสม	1.73	1.04	น้อย	2.52	1.30	ปานกลาง	0.45

ตารางที่ 9 ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและสภาพความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน (ต่อ)

ตัวแปร	การปฏิบัติจริง			ความคาดหวัง			PNI
	Mean	SD.	การแปล ความ	Mean	SD.	การแปล ความ	
2.7 ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การป้องกันโรคระบาด การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน	1.94	1.11	น้อย	2.75	1.31	ปานกลาง	0.41
2.8 ท่านสนับสนุนให้โรงเรียนใช้ทรัพยากรหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนการสอน	3.47	1.35	ปานกลาง	4.24	1.03	มาก	0.22
2.9 ท่านสนับสนุนให้โรงเรียนจัดทัศนศึกษาออกสถานที่เพื่อเพิ่มเติมความรู้แก่นักเรียน	3.85	1.22	มาก	4.45	0.82	มาก	0.15
2.10 ท่านยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลานของท่านตามความเป็นจริงแก่ครูประจำชั้น	4.39	0.91	มาก	4.73	0.56	มากที่สุด	0.07
2.11 ท่านสนับสนุนให้โรงเรียนจัดสอนซ่อมเสริมและอนุญาตให้บุตรหลานเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ	4.33	0.93	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.08
2.12 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการแนะแนวการศึกษาที่จัดโดยโรงเรียน เช่น การแนะแนวการศึกษาต่อของบุตรหลาน การแนะแนวการดูแลสุขภาพจิต	3.71	1.34	มาก	4.37	0.95	มาก	0.17
2.13 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อประกอบการตัดสินผลการเรียนร่วมกับครู	2.93	1.32	ปานกลาง	4.09	1.06	มาก	0.39

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองจำนวน 269 คน มีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ในขณะที่ ผู้ปกครองมีความคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละรายการตามสภาพการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน พบว่า โดยส่วนมากผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($3.71 \leq \bar{X} \leq 4.39$) ค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ ยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลานตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 4.39$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ติดต่อ พูดคุย และปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง, ติดต่อ พูดคุย และปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง และเข้าร่วมกิจกรรมการแนะแนวการศึกษาที่จัดโดยโรงเรียน ($\bar{X} = 3.71$) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 รายการ ได้แก่ สนับสนุนให้โรงเรียนใช้ทรัพยากรหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.47$) และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อประกอบการตัดสินใจผลการเรียนร่วมกับครู ($\bar{X} = 2.93$) และผู้ปกครองระบุว่ามีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อยจำนวน 3 รายการ ($1.73 \leq \bar{X} \leq 2.07$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.07$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ เป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ครอบครัวในชุมชน ($\bar{X} = 1.73$)

ในขณะที่สภาพความคาดหวังของผู้ปกครองด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน พบว่า โดยส่วนมากผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($4.53 \leq \bar{X} \leq 4.73$) ค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ ยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลานตามความเป็นจริงแก่ครูประจำชั้น ($\bar{X} = 4.73$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ ติดต่อ พูดคุย และปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.53$) ผู้ปกครองคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนในระดับมากมีจำนวน 5 รายการ ($3.58 \leq \bar{X} \leq 4.45$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ สนับสนุนให้โรงเรียนจัดทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเพิ่มเติมความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.45$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.58$) และผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในระดับปานกลางจำนวน 2 รายการ ได้แก่ การเป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ครอบครัวในชุมชน ($\bar{X} = 2.52$) และเข้ารับการอบรมความรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้น ($\bar{X} = 2.75$)

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน โดยเรียงลำดับจากรายการที่มีความต้องการจำเป็นมากไปน้อย พบว่ารายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ ผู้ช่วยครู ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) รองลงมาคือ เป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ครอบครัวในชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.45$) เข้ารับการอบรมความรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การป้องกันโรคระบาด ($PNI_{\text{modified}} = 0.41$) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อประกอบการตัดสินผลการเรียนร่วมกับครู ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$) รายการถัดมามีค่า PNI เท่ากันจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ติดต่อกับ ผุ้ดูแล และปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง, ติดต่อกับ ผุ้ดูแล และปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง และสนับสนุนให้โรงเรียนใช้ทรัพยากรหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.22$) เข้าร่วมกิจกรรมการแนะแนวการศึกษาที่จัดโดยโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.17$) สนับสนุนให้โรงเรียนจัดทัศนศึกษาออกสถานที่เพื่อเพิ่มเติมความรู้แก่นักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.15$) เข้าร่วมประชุมผู้ปกครองที่โรงเรียนจัดขึ้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.14$) สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.12$) สนับสนุนให้โรงเรียนจัดสอนซ่อมเสริมและอนุญาตให้บุตรหลานเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ ($PNI_{\text{modified}} = 0.08$) และยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลานของท่านตามความเป็นจริงแก่ครูประจำชั้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.07$) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของ
ผู้ปกครองด้านการเป็นผู้สนับสนุน

ตัวแปร	การปฏิบัติจริง			ความคาดหวัง			PNI
	Mean	SD.	การแปล ความ	Mean	SD.	การแปล ความ	
3. ด้านการเป็นผู้สนับสนุน	3.69	0.85	มาก	4.41	0.70	มาก	0.19
3.1 ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การช่วยดูการบ้าน บุตรหลาน การดูแลพฤติกรรม การมาเรียน-มาสาย	4.40	0.95	มาก	4.74	0.58	มากที่สุด	0.07
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น ความสะอาด ความสวยงาม ความปลอดภัย	3.98	1.18	มาก	4.57	0.79	มากที่สุด	0.14
3.3 ท่านรับทราบและตอบรับจดหมายของโรงเรียนที่จัดส่งมากับบุตรหลานหรือช่องทางต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การโทรศัพท์ เฟสบุ๊กของโรงเรียน เว็บไซต์ของโรงเรียน	4.10	1.03	มาก	4.59	0.75	มากที่สุด	0.11
3.4 ท่านเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษา นอกสถานที่ ช่วยซ่อมกีฬา งานกีฬา ช่วยทำความสะอาดโรงเรียนก่อนเปิดภาคเรียน	3.20	1.45	ปานกลาง	4.08	1.19	มาก	0.27
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคสื่อการสอน หนังสือ ของเล่นให้โรงเรียน	3.21	1.27	ปานกลาง	4.24	0.98	มาก	0.32
3.6 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาทุนการศึกษาหรือบริจาคเงินแก่โรงเรียน	3.25	1.25	ปานกลาง	4.22	1.06	มาก	0.29

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมด้านการเป็นผู้สนับสนุน พบว่า ผู้ปกครองจำนวน 269 คน มีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ในขณะที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้สนับสนุนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละรายการตามสภาพการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองด้านการเป็นผู้สนับสนุน พบว่า ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากจำนวน 3 รายการ ($3.98 \leq \bar{X} \leq 4.40$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ สามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ ($\bar{X} = 4.40$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.98$) และผู้ปกครองระบุว่า มีความมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้สนับสนุนตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 รายการ ($3.20 \leq \bar{X} \leq 3.25$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดหาทุนการศึกษาหรือบริจาคเงินแก่โรงเรียน ($\bar{X} = 3.25$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ เป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน ($\bar{X} = 3.20$)

ในขณะที่สภาพความคาดหวังของผู้ปกครองด้านการเป็นผู้สนับสนุน พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 รายการ ($4.57 \leq \bar{X} \leq 4.74$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ สามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ ($\bar{X} = 4.74$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.57$) และผู้ปกครองมีความคาดหวังในด้านการเป็นผู้สนับสนุนอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 รายการ ($4.08 \leq \bar{X} \leq 4.24$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการบริจาคสื่อการสอน หนังสือของเล่นให้โรงเรียน ($\bar{X} = 4.24$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ เป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน ($\bar{X} = 4.08$)

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้สนับสนุนโดยเรียงลำดับจากรายการที่มีความต้องการจำเป็นมากไปน้อย พบว่ารายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ มีส่วนร่วมในการบริจาคสื่อการสอน หนังสือของเล่นให้โรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.32$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการจัดหาทุนการศึกษาหรือบริจาคเงินแก่โรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.29$) เป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ช่วยซ่อมกีฬา เป็นต้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.27$) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม ($PNI_{\text{modified}} = 0.14$) รับทราบและตอบรับจดหมายของโรงเรียนที่จัดส่งมากับบุตรหลานหรือช่องทางต่าง ๆ ($PNI_{\text{modified}} = 0.11$) และสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การช่วยดูการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมการมาเรียน-มาสาย ($PNI_{\text{modified}} = 0.07$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

ตัวแปร	การปฏิบัติจริง			ความคาดหวัง			PNI
	Mean	SD.	การแปลความ	Mean	SD.	การแปลความ	
4. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน	2.30	0.93	น้อย	3.73	0.92	มาก	0.62
4.1 ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนตามนโยบายที่ตั้งไว้	2.65	1.21	ปานกลาง	3.79	1.01	มาก	0.43
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น	2.31	1.05	น้อย	3.66	1.05	มาก	0.58
4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	2.24	1.05	น้อย	3.70	1.07	มาก	0.65
4.4 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู	2.20	1.09	น้อย	3.75	1.12	มาก	0.70

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนพบว่า ผู้ปกครองจำนวน 269 คน มีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.30$) ในขณะที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละรายการตามสภาพการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่า โดยส่วนมากผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ($2.20 \leq \bar{X} \leq 2.31$) โดยมีค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ($\bar{X} = 2.31$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 2.20$) ยกเว้นรายการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนตามนโยบายที่ตั้งไว้ ที่มีระดับการมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$)

ในขณะที่สภาพความคาดหวังของผู้ปกครองในด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนพบว่า ในทุกรายการผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($3.66 \leq \bar{X} \leq 3.79$) โดยค่าเฉลี่ยลำดับแรก ได้แก่ เข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนตามนโยบายที่ตั้งไว้ ($\bar{X} = 3.79$) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.66$)

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนโดยเรียงลำดับจากรายการที่มีความต้องการจำเป็นมากไปน้อย พบว่ารายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ($PNI_{\text{modified}} = 0.70$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.65$) มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) และเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนตามนโยบายที่ตั้งไว้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.43$) ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมตามการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างเพศที่แตกต่างกัน

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-test	Sig.
ชาย	91	2.93	0.61	-3.11	0.002
หญิง	178	3.17	0.58		

$P < 0.05$

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวม ($\bar{X} = 2.93$) น้อยกว่าเพศหญิง ($\bar{X} = 3.17$)

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	6.314	5	1.263	3.664	0.003
ภายในกลุ่ม	90.644	263	0.345		
รวมทั้งหมด	96.958	268			

$P < 0.05$

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมจำแนกตามรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอย่างน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ปรากฏผลดังตารางแสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพการมีส่วนร่วมของในงานวิชาการโดยภาพรวมกับผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวม
จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่

รายได้/ต่อเดือน (บาท)	\bar{X}	น้อยกว่า 5,000	5,001 ถึง 10,000	10,001 ถึง 20,000	20,001 ถึง 30,000	30,001 ถึง 40,000	มากกว่า 40,000 ขึ้นไป
		3.14	2.98	2.95	3.08	3.21	3.39
น้อยกว่า 5,000	3.14	-	0.15	0.19	0.06	0.07	0.24
5,001-10,000	2.98		-	0.033	0.09	0.23	0.40*
10,001-20,000	2.95			-	0.12	0.26*	0.43*
20,001-30,000	3.08				-	0.13	0.30*
30,001-40,000	3.21					-	0.17
มากกว่า 40,000 ขึ้นไป	3.39						-

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมจำแนกตามรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป มีสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมที่มากกว่าผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท รายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท และรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท นอกจากนี้ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาท มีสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมที่มากกว่าผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวม ระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.534	4	1.133	3.23	0.013
ภายในกลุ่ม	92.424	264	0.350		
รวมทั้งหมด	96.958	268			

$P < 0.05$

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษาน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ปรากฏผลดังตารางแสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพการมีส่วนร่วมของในงานวิชาการโดยภาพรวมกับผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
		2.93	3.02	2.99	3.24	3.27	0
ประถมศึกษา	2.93	-	0.09	0.06	0.31*	0.24	0
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.02		-	0.28	0.21*	0.24	0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.99			-	0.24*	0.27	0
ปริญญาตรี	3.24				-	0.27	0
ปริญญาโท	3.27					-	0
ปริญญาเอก	0						-

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมที่มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.398	6	0.733	2.075	0.057
ภายในกลุ่ม	92.560	262	0.353		
รวมทั้งหมด	96.958	268			

P > 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 ผลการสรุปข้อเสนอแนะและปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในประเด็นคือ 1) สาเหตุที่ผู้ปกครองอยากให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงงานด้านวิชาการและ 2) ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านวิชาการ โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามสาเหตุที่อยากให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงงานด้านวิชาการ

เหตุผล	ลำดับที่						รวม
	1	2	3	4	5	6	
1. พัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขัน	118 (43.9%)	33 (12.3%)	29 (10.8%)	32 (11.9%)	56 (20.8%)	1 (0.4%)	269 (100%)
2. จัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอแก่นักเรียน	41 (15.2%)	60 (22.3%)	77 (28.6%)	63 (23.4%)	25 (9.3%)	3 (1.1%)	269 (100%)
3. จัดครูให้ครบชั้นเรียน	29 (10.8%)	72 (26.8%)	84 (31.2%)	56 (20.8%)	25 (9.3%)	3 (1.1%)	269 (100%)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามสาเหตุที่อยากให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงงานด้านวิชาการ (ต่อ)

เหตุผล	ลำดับที่						รวม
	1	2	3	4	5	6	
4. จัดครูสอนให้ครบวิชา	44 (16.4%)	68 (25.3%)	47 (17.5%)	70 (26.0%)	40 (14.9%)	-	269 (100%)
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย	36 (13.4%)	33 (12.3%)	32 (11.9%)	45 (16.7%)	122 (45.4%)	1 (0.4%)	269 (100%)
6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	1 (0.4%)	2 (0.7%)	1 (0.4%)	3 (1.1%)	1 (0.4%)	261 (97.0%)	269 (100%)

เมื่อให้ผู้ปกครองระบุสาเหตุที่อยากให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงงานด้านวิชาการและให้เรียงลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงงานด้านวิชาการจากสาเหตุที่สำคัญมากไปหา ผลการวิเคราะห์พบว่า สาเหตุที่ผู้ปกครองอยากให้โรงเรียนพัฒนามากที่สุดลำดับที่ 1 คือ โรงเรียนควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบแข่งขัน (43.9%) รองลงมาคือ ต้องการให้โรงเรียนจัดครูสอนให้ครบวิชา เพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม (16.4%) ถัดมาคือ โรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน (15.2%) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย (13.4%) โรงเรียนควรจัดครูให้ครบชั้นเรียน เพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง (10.8%) ตามลำดับ และระบุว่ามีสาเหตุอื่น ๆ เป็นลำดับที่ 6 (0.4%) ได้แก่ 1) โรงเรียนใช้การสแกนลายนิ้วมือนักเรียนก่อนเข้าและออกจากโรงเรียนพร้อมส่งแจ้งเตือนเข้ามือถือผู้ปกครอง 2) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3) โรงเรียนควรเน้นการสื่อสารภาษาอังกฤษ 4) โรงเรียนควรเพิ่มการจัดกีฬาและการทัศนศึกษา 5) โรงเรียนจัดการวิธีเก็บหนังสือของนักเรียนไว้ที่โรงเรียน 6) โรงเรียนควรจัดสอนซ่อมเสริมเพิ่มเติม 7) โรงเรียนควรจัดระบบการส่งงานและเช็คการส่งงานของนักเรียน 8) โรงเรียนควรจัดการดูแลนักเรียนให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุในโรงเรียน

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านวิชาการ

ประเด็นปัญหา	n= 269	
	จำนวนความถี่ (ร้อยละ)	ลำดับที่
1. ไม่มีเวลาทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้	180 (66.9%)	1
2. ไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ	135 (50.2%)	2
3. ไม่ทราบการนัดหมาย กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์	109 (40.5%)	3
4. ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะให้กับโรงเรียน	86 (32%)	4

ในด้านปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในงานวิชาการ โดยภาพรวมจากผู้ปกครอง 269 คน พบว่า ปัญหาลำดับที่ 1 คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ (66.9%) รองลงมาคือ ผู้ปกครองไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ (50.2%) ผู้ปกครองไม่ทราบการนัดหมายกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์ (40.5%) และลำดับสุดท้ายคือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะให้กับโรงเรียน (32%)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา และ 4) เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน การสรุปผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับขอบข่ายงานการมีส่วนร่วมในวิชาการของผู้ปกครองตามบริบทโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามบริบทโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน 2) ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน 3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน และ 4) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในงานวิชาการ ประกอบไปด้วยการมีบทบาทร่วมกันของโรงเรียนและผู้ปกครองที่ต้องส่งเสริมการดำเนินงานของกันและกัน ดังนั้นบทบาทของโรงเรียนและผู้ปกครองตามขอบข่ายงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 20 บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามขอบข่ายงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบข่ายการมีส่วนร่วม	บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	
	โรงเรียน	ผู้ปกครอง
1. การวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน	- กำหนดและจัดทำเป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา - เปิดโอกาสผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานร่วมกับโรงเรียน	- ร่วมคิด วางแผน ร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา - แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะความต้องการแก่โรงเรียน

ตารางที่ 20 บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามขอบข่ายงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร (ต่อ)

ขอบข่าย การมีส่วนร่วม	บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	
	โรงเรียน	ผู้ปกครอง
1. การวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน (ต่อ)	- รับฟังข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา	
2. การดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน	- เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านเรียนการสอน - เชิญชวนให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน - จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง - แลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้เรียนตามความเป็นจริง - ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองดูแลพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	- มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนตามความถนัด ความพร้อมและความเหมาะสม - เข้าร่วมกิจกรรมหรือวันสำคัญต่างๆ - แลกเปลี่ยนข้อมูลของบุตรหลานตามความเป็นจริง - ประสานความร่วมมือกับครูดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน
3. การเป็นผู้สนับสนุน	- ประชาสัมพันธ์หรือแจ้งข่าวสารแก่ผู้ปกครอง - รับฟังคำแนะนำหรือการร้องขอจากผู้ปกครอง	- เข้าร่วมกิจกรรมตามการประชาสัมพันธ์โรงเรียน - ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน - เสนอแนะหรือให้คำแนะนำแก่โรงเรียนเพื่อปรับปรุงด้านต่าง ๆ
4. การติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน	- ประเมินผลและสรุปบทวนการดำเนินงานของโรงเรียน - เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปการดำเนินงานของโรงเรียน - รับฟังข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย - หาแนวทางการพัฒนาหรือการปรับปรุงแก้ไขในแผนการดำเนินงานที่เกิดขึ้น	- ร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน - ร่วมหาแนวทางการพัฒนาหรือการปรับปรุงแก้ไขในแผนการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองมีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายและด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นผู้สนับสนุนผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมตามความคาดหวังพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง พบว่า ด้านที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.52$) ถัดมาคือ ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.22$) และด้านการเป็นผู้สนับสนุน ($PNI_{\text{modified}} = 0.19$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกรายด้าน

3.1 ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียนพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามความคาดหวังด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน พบว่า รายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น และผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งในโรงเรียน

3.2 ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามความคาดหวังด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน พบว่า รายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ ผู้ช่วยครู และผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลานของท่านตามความเป็นจริงแก่ครูประจำชั้น

3.3 ด้านการเป็นผู้สนับสนุน

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการเป็นผู้สนับสนุนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามความคาดหวังด้านการเป็นผู้สนับสนุนพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุดเป็นจำนวนเท่ากัน

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้สนับสนุนพบว่า รายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการบริจาคสื่อการสอน หนังสือ ของเล่นให้โรงเรียน และผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ สามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การช่วยดูแลบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมมารยาทมาเรียน-มาสาย

3.4 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับน้อย

การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามความคาดหวังด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนโดย พบว่า รายการที่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูและผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ เข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนตามนโยบายที่ตั้งไว้

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการการของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน

4.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวม ($\bar{X} = 2.93$) น้อยกว่าเพศหญิง ($\bar{X} = 3.17$) หรือกล่าวได้ว่า เพศหญิงมีส่วนร่วมในงานวิชาการมากกว่าเพศชาย

4.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามระดับรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป มีสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมที่มากกว่าผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท รายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท และรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท นอกจากนี้ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาท มีสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมที่มากกว่าผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท

4.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมที่มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

4.4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือกล่าวได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการของผู้ปกครอง

5. ผลการสรุปข้อเสนอแนะและปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองที่อยากให้โรงเรียนพัฒนามากที่สุด พบว่า ลำดับที่ 1 คือ โรงเรียนควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบแข่งขัน รองลงมาคือ ต้องการให้โรงเรียนจัดครูสอนให้ครบวิชา เพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ถัดมาคือ โรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย โรงเรียนควรจัดครูให้ครบชั้นเรียน เพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ตามลำดับ และระบุว่ามีสาเหตุอื่น ๆ เป็นข้อเสนอแนะที่ผู้ปกครองต้องการเสนอเป็นลำดับที่ 6 เช่น โรงเรียนใช้การสแกนลายนิ้วมือนักเรียนก่อนเข้าและออกจากโรงเรียนพร้อมส่งแจ้งเดือนเข้ามือถือผู้ปกครอง โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนควรเน้นการสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ด้านปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านวิชาการ โดยภาพรวม พบว่า ปัญหาลำดับที่ 1 คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ รองลงมาคือ ผู้ปกครองไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ ถัดมาคือ ผู้ปกครองไม่ทราบการนัดหมาย กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์ และลำดับสุดท้ายคือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะให้กับโรงเรียน

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยพบประเด็นที่นำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับขอข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง พบว่า ขอข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน 2) ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน 3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน และ 4) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 4 ด้านนี้เป็นการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและผู้ปกครองที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีจุดหมายร่วมกันคือการพัฒนาและการจัดการศึกษาที่เอื้อให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านมีความจำเป็นและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน เป็นการร่วมกันวางแผนงานด้านวิชาการทั้งหมดของโรงเรียนก่อนนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น วางนโยบาย เป้าหมาย

หรือแผนงานต่าง ๆ วางรูปแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน กำหนดกิจกรรมหรือโครงการพิเศษเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นการระดมความคิดเพื่อร่วมคิด ตัดสินใจและวางแผนเบื้องต้นที่ต้องครอบคลุมการดำเนินงานทั้งหมดในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือเครื่องกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสอดคล้องการศึกษาของสิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2551) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตภาคใต้และเขตบางกอกใหญ่พบว่า การมีส่วนร่วมในโรงเรียนอาชีวศึกษาประกอบไปด้วยการวางแผน การร่วมกิจกรรม การระดมทรัพยากร และการประเมินผล ซึ่งผู้ปกครองมีส่วนร่วมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านการวางแผน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากที่สุดในระดับที่เกี่ยวกับได้ร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมและแผนงานต่าง ๆ ของโรงเรียนและร่วมประชุมเพื่อร่วมคิดวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่ได้ระบุบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการร่วมวางแผนงานกับโรงเรียนว่า ผู้ปกครองที่มีบทบาทด้านการตัดสินใจร่วมคิดเพื่อกำหนดนโยบายหรือการวางแผนจัดการต่าง ๆ กับโรงเรียนจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดการผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กและโรงเรียนได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถร่วมกันหาทางแก้ไขปรับปรุงแผนงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้

การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน จึงเป็นการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อวางแผนงานหรือแผนการดำเนินการต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือนำทิศทางในการจัดการศึกษาที่จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในอนาคต

2) ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน เป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียน โดยเฉพาะกระบวนการจัดการเรียนการสอน เช่น ผู้ปกครองเป็นวิทยากรพิเศษหรือผู้ช่วยครู ผู้ปกครองเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองเป็นผู้สอนในรายวิชาพิเศษ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเล็งเห็นว่า สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมตามความถนัด ความเหมาะสม และความพร้อมของตน และเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมกับครูได้ ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการช่วยแบ่งเบาภาระงานประจำของครู ตลอดจนได้สร้างความคุ้นเคย สร้างมิตรไมตรีและร่วมกันประสานความร่วมมือในด้านอื่น ๆ เช่น การดูแลพฤติกรรมผู้เรียน การดูแลการเข้าเรียน การมาสายของผู้เรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการและนักการศึกษาที่กล่าวถึงข้อดีของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (ฉันทนา บุญสง, 2551; ประไพจิตร หิรัญยัชฉิทธิ, 2545; รุ่ง แก้วแดง, 2542) ดังต่อไปนี้ ผลที่เกิดกับผู้เรียนคือ เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะมีความสุขต่อการเรียนมากขึ้นและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลที่เกิดกับพ่อแม่ คือ เข้าใจการทำงานของโรงเรียนมากขึ้น มีเจตคติในทางบวกต่อโรงเรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและโรงเรียนมากขึ้นและผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณเองมีประโยชน์ต่อโรงเรียน ผลที่เกิดกับครู คือ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองมากขึ้นมีบทบาทใหม่คือเป็น

ผู้สนับสนุนครอบครัว ผลที่เกิดกับโรงเรียน คือ ได้รับการสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือจากชุมชน และผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนคือ ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

การดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน จึงเป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการระดมความร่วมมือกันของโรงเรียน ครูและผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือกันและกันในด้านการจัดการเรียนการสอน และดูแลบุตรหลานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามการจัดการศึกษาอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน เป็นการมีส่วนร่วมโดยการให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ทุนทรัพย์ แรงงาน สิ่งของ เป็นต้น การมีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้สนับสนุนนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษา มีความทันสมัยครบถ้วนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายและเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพมากขึ้นสอดคล้องกับสุวัตน์ มุทเมธา (2524) ได้นำเสนอบทบาทของชุมชนต่อโรงเรียนในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือโดยสรุปว่า ชุมชนสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งต่างๆ ตลอดจนแรงกาย แรงใจ จากคนในชุมชนนั้น ๆ ที่สามารถให้การสนับสนุนกับโรงเรียนได้ นอกจากนี้เมตต์ เมตต์การุญจิต (2547) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเป็นผู้สนับสนุนสถานศึกษาว่า สถานศึกษากับสังคมจำเป็นต้องร่วมมือกัน สถานศึกษาเปรียบได้กับโรงงานที่ผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพออกไปรับใช้สังคม ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีความพร้อมในปัจจัยทุกด้าน แต่ในความเป็นจริงสถานศึกษายังขาดแคลนปัจจัยหลายอย่าง เช่น วัสดุอุปกรณ์การสอน สิ่งเหล่านี้ชุมชนสามารถให้ความช่วยเหลือได้

การเป็นผู้สนับสนุนจึงเป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ โรงเรียนจำเป็นต้องได้รับแรงสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากผู้ปกครองและชุมชนอยู่เสมอ เพื่อร่วมกันสร้างให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นการติดตามและทบทวนการดำเนินงานของโรงเรียนว่า สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือเป้าหมายจากการวางแผนและกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้าหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็น หาแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงทิศทางการจัดการศึกษาร่วมกันสอดคล้องกับกติมา ปริทีดิติก (2532) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับประโยชน์ของการประเมินผลการจัดการศึกษาไว้ว่า การประเมินผลจะทำให้ทราบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนนั้น และสามารถหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น หากพบข้อบกพร่องหรือพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตลอดจนมีข้อมูลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนกับผู้ปกครองต่อไปได้

การติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้โรงเรียน ครูและผู้ปกครองได้ทราบผลดำเนินงานทั้งหมดที่ผ่านมาว่า นโยบาย โครงการ กิจกรรม หรือแผนการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามทิศทางที่ตั้งไว้หรือไม่ นำมาซึ่งการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ดีขึ้นได้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมตามสภาพการปฏิบัติจริง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) อภิปรายได้ว่า ปัจจุบันโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับโรงเรียนมากขึ้น จึงมีแนวโน้มที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษากับโรงเรียนไว้หลายมาตรา ดังเช่น มาตราที่ 24 ข้อที่ 6 ระบุให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตราที่ 40 ที่ระบุให้ผู้ปกครองได้มีบทบาทในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ต้องการให้โรงเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง จากสาระสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า มีการมุ่งเน้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนมากขึ้น นอกจากนี้สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครได้วางยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร โดยยุทธศาสตร์ส่วนหนึ่งได้มีการกล่าวถึงการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2557) จึงอาจกล่าวได้ว่า กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเช่นเดียวกัน ประกอบกับในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกับแล้วว่า เด็กหรือผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและพร้อมสนับสนุนทางการศึกษา มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและไม่ใส่ใจในด้านการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในปัจจุบันจึงมีแนวโน้มที่สามารถมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลานร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น

ข้อสังเกตจากงานวิจัยครั้งนี้ เมื่อจำแนกการมีส่วนร่วมด้านวิชาการของผู้ปกครองรายด้าน จะพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเป็นผู้สนับสนุนที่มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ปกครองเล็งเห็นว่า หากตนเองได้สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือโรงเรียนแล้ว ผลประโยชน์หรือผลดีย่อมที่เกิดขึ้นกับบุตรหลานของตนเป็นหลัก ดังนั้นผู้ปกครองจึงเต็มใจที่จะเป็น

ผู้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือกับโรงเรียน เช่น การสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การบริจาคทุนการศึกษา การบริจาคสร้างอาคารสถานที่ เป็นต้น สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2547) ที่ได้สรุปบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนว่าสามารถมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือปัจจัยที่โรงเรียนขาดแคลนได้ เช่น วัสดุอุปกรณ์การสอน ปัจจัยทุนทรัพย์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการศึกษามากขึ้นและย่อมส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนตามไปด้วย

ลำดับถัดมาคือด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนที่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะโรงเรียนให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น เช่น การจัดการเรียนการสอนในบทบาทของวิทยากรพิเศษ ครูผู้ช่วย เป็นต้น การประสานความร่วมมือดูแลบุตรหลานร่วมกับโรงเรียน ด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญธนา พิสมัย (2555) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยกรณีศึกษาโรงเรียนสุเหร่าหะยีมินา กรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการร่วมดำเนินการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ร่วมเป็นวิทยากรในกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดของตน และสอดคล้องกับสุวัฒน์ มุทเมธา (2524) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่ได้ระบุบทบาทของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนว่า ผู้ปกครองสามารถเป็นวิทยากร ครูผู้ช่วย และให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ของครูประจำชั้นและโรงเรียนได้ แต่ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนตามผลการวิจัยนี้มีระดับที่ปานกลาง หมายถึง มีค่าเฉลี่ยที่ไม่สูงจนถึงระดับดี อาจเป็นเพราะว่า การร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนทั้งกิจกรรมด้านการเรียนการสอน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนเชิญชวนให้เข้าร่วมด้วยนั้น ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากติดภารกิจจากงานประจำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ได้วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ซึ่งสาเหตุอันดับที่ 1 คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้ผลของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนในงานวิจัยนี้ มีระดับปานกลาง

ในขณะที่ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายและด้านการติดตามผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$), ($\bar{X} = 2.30$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะในด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือแผนงานในการจัดการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียน ตลอดจนด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการดำเนินการ ในขณะที่ผู้ปกครองจะเข้าไปมีส่วนร่วมผ่านตัวแทนผู้ปกครองในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น หรือตัดสินใจร่วมกับโรงเรียน จึงทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมใน

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านดังกล่าวอย่างชัดเจน ประกอบกับผู้ปกครองไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวางแผนในระดับนโยบาย และการตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการประเมินผลเท่าที่ควร ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น จึงทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2547) จึงส่งผลให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับที่น้อย

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการรายด้านทั้ง 4 ด้าน จึงส่งผลทำให้ผลการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลจากการวิจัยเมื่อจำแนกเป็นรายข้อสามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$)

ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งในโรงเรียน เช่น การเลือกประธานหรือคณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.47$) อภิปรายได้ว่า เมื่อมีการบัญญัติให้โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้น โรงเรียนจึงมีการดำเนินการคัดเลือกและสรรหาตัวแทนผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีการเลือกตัวแทนผู้ปกครองที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีการจัดการเลือกตั้งหรือลงคะแนนเสียงเพื่อสรรหาตัวแทนที่ดีที่สุดในการดำรงตำแหน่งเพื่อเป็นตัวแทนของผู้ปกครองทั้งหมดในโรงเรียน ดังนั้น ผู้ปกครองที่มีบทบาทหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงหรือคัดเลือกตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาจึงต้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครองที่จะเป็นตัวแทนของตนเองเพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับโรงเรียนต่อไป สอดคล้องกับปรีดาวรรณ อินทวิมลศรี (2548) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ โดยการได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการหรือได้รับการแต่งตั้งให้ช่วยเหลือในกิจกรรมของโรงเรียน

ค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ การเป็นตัวแทนผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมในนามคณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.25$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนจึงไม่มีบทบาทหรือทำหน้าที่ในนามคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นจึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยในข้อนี้น้อยที่สุด

2.2 ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$)

ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด ได้แก่ การยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลานตามความเป็นจริงแก่ครูประจำชั้น ($\bar{X} = 4.73$) อภิปรายได้ว่า เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าสู่ระบบโรงเรียนจะมีความไว้วางใจให้โรงเรียนเป็นแหล่งดูแลอบรมบุตรหลาน โดยเฉพาะครูประจำชั้นที่ใกล้ชิดกับบุตรหลานของตนมากที่สุด ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจะยินยอมและยินดีให้ข้อมูลของบุตรหลานแก่ครูประจำชั้น เช่น อุปนิสัยของบุตรหลาน ประวัติสุขภาพ ประวัติพฤติกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ข้อมูลจาก

ผู้ปกครองจะช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตและความประพฤติของเด็กแต่ละคนเมื่ออยู่ที่บ้าน ตลอดจนบริบทของครอบครัวและสังคมที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จะช่วยให้ครูหาแนวทางในการดูแลและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กุลยา ตันติผลลาชีวะ, 2542 อ้างถึงในลักขณา ฤทธาคณี, 2547)

ค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ การเป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ครอบครัวในชุมชน เช่น การแนะนำโภชนาการที่เหมาะสม การดูแลสุขภาพเบื้องต้น ($\bar{X} = 2.52$) อภิปรายได้ว่า บทบาทของผู้ปกครองในการเข้ามาเป็นวิทยากรพิเศษต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความถนัดหรือความสามารถเฉพาะทางในด้านนั้น ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีจำนวน 131 คนจาก 269 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 จึงไม่มีความถนัดหรือความพร้อมด้านวิชาการเพียงพอที่จะเข้าไปทำหน้าที่เป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียน ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรพิเศษตามการมีส่วนร่วมในด้านนี้

2.3 ด้านการเป็นผู้สนับสนุน พบว่า การมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$)

ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครองสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การช่วยดูแลการบ้าน การดูแลพฤติกรรมมารยาทมาเรียน-มาสาย เป็นต้น ($\bar{X} = 4.40$) อภิปรายได้ว่า เมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ไปยังครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ อาจเป็นเพราะว่า สิ่งที่โรงเรียนร้องขอหรือขอความร่วมมือเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการดูแลในบริบทของโรงเรียน จึงมีความจำเป็นที่ต้องขอความร่วมมือกับครอบครัวให้ช่วยสอดส่องดูแลผู้เรียนให้มากขึ้น ตลอดจนผู้ปกครองเล็งเห็นว่าเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลานของตนซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้เมื่ออยู่ในบริบทของโรงเรียนได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องตอบสนองต่อคำร้องขอของโรงเรียนเพื่อร่วมกันดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ประกอบกับบทบาทการดูแล การเอาใจใส่บุตรหลานเป็นหน้าที่พื้นฐานของครอบครัวไทยแต่ดั้งเดิม ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา ตลอดจนพฤติกรรมของบุตรหลาน จึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองดำเนินการอย่างต่อเนื่องในบริบทของครอบครัวอยู่แล้ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) สอดคล้องกับผลการวิจัยของปริดาวรรณ อินทวิมลศรี (2548) ที่สรุปแนวความคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการส่งเสริมให้มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองว่า หากเกิดปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น นักเรียนขาดเรียน โรงเรียนและครอบครัวจะต้องประสานความร่วมมือกัน เพื่อหาทางช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

ค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ การเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ช่วยซ่อมกีฬา งานกีฬา ช่วยทำความสะอาดโรงเรียนก่อนเปิดภาค

เรียน ($\bar{X} = 3.20$) อภิปรายได้ว่า การเป็นอาสาสมัครของผู้ปกครองเพื่อช่วยงานของโรงเรียน ส่วนใหญ่มักเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้องเสียสละเวลาส่วนตัว หรือเสียสละเวลาในงานประจำมาเพื่อร่วมเป็นอาสาสมัครหรือช่วยงานโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ไม่บ่อยนักหรือไม่อาจเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) และธรร สุนทรายุทธ (2551) ที่ได้กล่าวถึงอุปสรรคและข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่คล้ายคลึงกันว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือช่วยงานในโรงเรียนได้ คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมและมีภารกิจในการทำงานประจำของตนเอง นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่ระบุเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้คือ พ่อแม่อาจไม่ทราบข่าวสารหรือกิจกรรมที่ทางโรงเรียนประกาศทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างที่ควรจะเป็น

2.4 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.30$)

ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนตามนโยบายที่ตั้งไว้ ($\bar{X} = 2.65$) อภิปรายได้ว่า โรงเรียนจะมีการจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินงานต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบซึ่งการจัดประชุมดังกล่าวจะมีการนัดหมายล่วงหน้าและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบจึงทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่สามารถเข้าร่วมการประชุมได้ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของผู้บริหารในงานวิจัยนี้ที่จะมีการเชิญผู้ปกครองมาร่วมประชุมก่อนจบภาคการศึกษาเพื่อรายงานความคืบหน้าของโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตลอดจนจัดประชุมก่อนจบปีการศึกษาเพื่อสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองได้ทราบผลการดำเนินงานและเปิดระดมความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่อการดำเนินงานนั้น ๆ หรือหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้าให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับไพท สิทธิสุนทร, 2543 อ้างถึงใน ปริตดาวรรณ อินทวิมลศรี (2548) ที่ได้แสดงทัศนะว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการเชิญให้มาพูดคุย พบปะกัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นหรือความต้องการที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาและก้าวทันโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จแล้ว

ค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 2.20$) อภิปรายได้ว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ค่อนข้างให้ความเชื่อถือและไว้วางใจกับการจัดการเรียนการสอนของครูและโรงเรียน และโดยพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย ผู้ปกครองจะให้เกียรติ ยกย่องและให้ความสำคัญกับโรงเรียนและครูว่าเป็นผู้ดูแลบุตรหลานของตน และคิดว่าครูมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการศึกษาโดยตรงมากกว่าผู้ปกครอง ดังนั้นจึงยกหน้าที่การดูแลอบรมบุตรหลานในโรงเรียนให้แก่ครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,

2544) ดังนั้นจึงทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูน้อย

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน

3.1 จากการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้เพศที่แตกต่างกัน พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเพศหญิงมีส่วนร่วมในงานวิชาการมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (66.2%) และระบุในด้านความสัมพันธ์กับเด็กว่าเป็นแม่มากที่สุด (58.7%) รองลงมาคือ พ่อ (32.0%) และเป็นญาติ (9.3%) จึงทำให้ในบริบทของการวิจัยนี้ ผู้ที่เป็นแม่จึงมีโอกาสมีส่วนร่วมในงานวิชาการมากกว่าพ่อและอาจเป็นเพราะแม่เป็นผู้รับฟังหรือมีบทบาทช่วยเหลือลูกมากกว่าพ่อ เช่น ช่วยตรวจการบ้าน ช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียน รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือเป็นผู้ติดต่อสื่อสารหรือรับสารเกี่ยวกับลูกจากครูประจำชั้น เป็นต้น ทำให้ได้แสดงบทบาทและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนมากกว่าพ่อซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประไพจิตร หิรัญยัษฐิติ (2545) ที่ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนพบว่า ผู้ปกครองที่เป็นเพศหญิงหรือผู้ที่ทำหน้าที่แม่จะมีความสนใจและห่วงใยในบุตรหลานของตนมากกว่า จึงมักเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนมากกว่าผู้ที่ทำหน้าที่พ่อ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของลักษณะ ฤทธาคนี (2547) ที่ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กที่แตกต่างกัน ซึ่งพบว่า พ่อ แม่ หรือผู้อุปการะเด็ก มีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนไม่แตกต่างกัน กล่าวคือไม่ว่าจะทำหน้าที่เป็นพ่อ หรือแม่ หรือผู้อุปการะก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้อย่างเท่าเทียมกัน

3.2 จากการเปรียบเทียบ สภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยแตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ปกครองที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนที่สูงจะมีสภาพการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่ำที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีรายได้สูงอาจพร้อมเสียสละเวลาในการทำงานมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้มากกว่า เช่น กิจกรรมที่จัดขึ้นในวันปกติ ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยไม่พร้อมสละเวลามาเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากอาชีพของผู้ปกครองกลุ่มนี้ไม่เอื้ออำนวยให้สละเวลามาเข้าร่วมกิจกรรม เช่น อาชีพรับจ้างทั่วไปจึงส่งผลให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ สอดคล้องกับลักษณะ ฤทธาคนี (2547) ที่ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนมาก มี

แนวโน้มที่จะให้เวลา มีการเตรียมความพร้อมของลูกและให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยและพ่อแม่ที่มีรายได้น้อยมักจะไม่มีส่วนร่วมในการเรียนของลูกจึงมอบหมายให้โรงเรียนเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรอย่างเต็มที่ ทำให้ไม่ค่อยมีข้อเรียกร้องต่อโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

3.3 จากการเปรียบเทียบ สภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่สูงมีสภาพการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่น้อยกว่า ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงมีความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการมากกว่า จึงสามารถแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะสื่อสารกับโรงเรียน ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่น้อยกว่าจะไม่พร้อมแสดงความคิดเห็นและไม่กล้าแสดงออกจึงทำให้ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากนัก สอดคล้องกับลักษณะ ฤทธาคนี (2547) ที่ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ปัจจัยด้านระดับความรู้ของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยพ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับสูงจะมีความมั่นใจในการแลกเปลี่ยนความรู้กับครู ในขณะที่พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาไม่สูงมากนักจะไม่มี ความมั่นใจในการพูดคุยกับครูและสอดคล้องกับ Fantuzzo (2000 อ้างถึงในพัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง, 2551) ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มี การศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในระดับที่สูง

3.4 จากการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะมีอาชีพที่หลากหลายแต่มีความพยายามตอบรับและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างเต็มที่ เช่น มาร่วมประชุม มาร่วมกิจกรรมวันสำคัญ เป็นต้น ประกอบกับโรงเรียนมีความพยายามส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีการประชาสัมพันธ์หรือนัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปกครองได้วางแผนจัดสรรเวลาให้เหมาะสมและสามารถมาร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนนัดหมายได้ ดังนั้น ผู้ปกครองทุกกลุ่มอาชีพหรือมีอาชีพที่แตกต่างกันจึงสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับโรงเรียนได้ สอดคล้องกับกวิน เสือสกุล (2546 อ้างถึงในลักษณะ ฤทธาคนี, 2547) ที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับอาชีพของผู้ปกครองกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนว่า อาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นรับราชการ รัฐวิสาหกิจ ประกอบอาชีพส่วนตัวหรือไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม จะไม่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบกับโรงเรียนได้ยึด

หลักแนวทางการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ประสานความร่วมมือกับโรงเรียน ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันได้

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (66.2%) มีอายุระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุด (52.4%) และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (37.2%) เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพสมรส พบว่า ผู้ปกครองมีสถานภาพการสมรสมากที่สุด (77.3%) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (81.8%) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด (48.7%) โดยมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท/เดือนเป็นจำนวนมากที่สุด (30.9%) และผู้ปกครองที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแม่มากที่สุด (58.7%) และมีเหตุผลที่เลือกส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนคือ โรงเรียนอยู่ใกล้บ้านมากที่สุด (68.4%)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองตามบริบทโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่สูงและเป็นช่วงวัยทำงานที่มีความกระตือรือร้นเพื่อสร้างฐานะและความก้าวหน้าของครอบครัวจึงทำให้มีระดับรายได้ของครอบครัวที่เหมาะสมและสามารถให้การดูแลบุตรหลานได้เต็มที่ ข้อมูลส่วนบุคคลนี้บ่งบอกถึงสถานภาพของครอบครัวว่า เป็นครอบครัวชนชั้นกลางที่มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในระบบการศึกษาและมีความต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ดังนั้น ครอบครัวเหล่านี้จึงมีความสนใจและใส่ใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานประกอบกับโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น ดังนั้นจะพบว่าโรงเรียนและผู้ปกครองมีบทบาทในการทำงานร่วมกันมากขึ้น เช่น การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา การเป็นวิทยากรพิเศษ การมีเครือข่ายผู้ปกครอง การเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ เป็นต้น ข้อบ่งชี้เหล่านี้สะท้อนความใส่ใจและการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานตลอดจนสะท้อนบทบาทของผู้ปกครองที่ต้องการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลานของผู้ปกครองพบว่า เหตุผลลำดับที่ 1 ที่เลือกส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียน คือ โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน ข้อค้นพบนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและไว้วางใจของผู้ปกครองต่อโรงเรียนว่า โรงเรียนที่ตนเลือกมีการจัดการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ สามารถจัดการศึกษาที่พัฒนาบุตรหลานให้เป็นผู้เรียนที่มีศักยภาพได้ ดังนั้นจึงเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกโรงเรียนใกล้บ้านเป็นสถานศึกษาให้แก่บุตรหลานได้

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานวิจัยไปใช้

1. สำหรับโรงเรียน

1.1 ข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง พบว่า ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นด้านที่ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยรายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ($PNI_{\text{modified}} = 0.70$) สะท้อนให้เห็นว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในด้านที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุตรหลานซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวและมีผลโดยตรงต่อบุตรหลานของตนมากที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรเร่งดำเนินการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้มากขึ้นเป็นลำดับแรก แล้วจึงส่งเสริมด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน การดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน และด้านการเป็นผู้สนับสนุนเป็นลำดับถัดไป

1.2 โรงเรียนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มของผู้ปกครอง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองมีความแตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัว ดังนั้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองควรเป็นไปตามความแตกต่างของผู้ปกครอง เช่น แบ่งการจัดประชุมผู้ปกครองตามระดับการศึกษาเพื่อจัดเตรียมและเสนอข้อมูลให้ผู้ปกครองได้ครอบคลุมกับความสามารถและความเหมาะสมในการรับสารของผู้ปกครอง การดำเนินการของโรงเรียนเช่นนี้จะช่วยให้ผู้ปกครองมีโอกาสและมีส่วนร่วมกับโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

1.3 โรงเรียนควรจัดอบรมหรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาของโรงเรียนและมีการจัดเตรียมเอกสาร คู่มือสรุปความรู้ให้ผู้ปกครองประกอบการอบรมด้วย เพื่อให้ผู้ปกครองมีพื้นฐานความรู้และสามารถแสดงความคิดเห็นต่องานวิชาการของโรงเรียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายและด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากผลงานวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1.4 โรงเรียนควรวางนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านวิชาการให้ครอบคลุมขอบข่ายทั้ง 4 ด้านเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ

1.5 โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนและกระตุ้นให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและสนับสนุนหรือเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.6 โรงเรียนควรส่งเสริมและจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับห้องเรียน ระดับสายชั้นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ร่วมกันแล้วจึงมอบหมายให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนนำเสนอข้อสรุปต่าง ๆ แก่โรงเรียน ซึ่งจะทำได้ข้อมูลหรือข้อสรุปจากผู้ปกครองอย่างแท้จริง

1.7 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เช่น กีฬาสี กิจกรรมรื่นเริงประจำปี เป็นต้น เพื่อให้ครูและผู้ปกครองได้ทำความรู้จักและมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารและการให้ความร่วมมือกันในอนาคต

2. สำหรับผู้ปกครอง

2.1 เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การจัดประชุมผู้ปกครอง การเลือกผู้แทนผู้ปกครอง เป็นต้น ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนผู้ปกครองอย่างเต็มที่

2.2 เข้าร่วมการจัดอบรมหรือการให้ความรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนได้ชัดเจนขึ้น

2.3 ติดตามและให้ความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่จะจัดให้แก่บุตรหลานของตน

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในบริบทของโรงเรียนอื่น ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เช่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนนั้น ๆ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น สาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้โรงเรียนเข้าใจผู้ปกครองตามบริบทสังคมต่าง ๆ และสามารถหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้สอดคล้องกับบริบทในสังคมนั้นได้ชัดเจนขึ้น

รายการอ้างอิง

- Campbell, R. และ Gregg, R. (1957). *Administrative behavior in education*. the United States of America: Harper & Row.
- Castro, M. และ Exposito-Casas, E. และ Lopez-Martin, E. และ Lizasoain, L. และ Asencio, E. N. และ Gariria, J. L. (2015). Parental involvement on student academic achievement: A meta-analysis *Educational Research Review*, 33-46.
- Kimbrough, R. และ Nunnery, M. (1976). *Education administration*. New York: Macmillan.
- National Network of Partnership Schools. (2000). EPSTEIN'S six types of involvement Retrieved 18 October 2014, from <http://www.csos.jhu.edu/p2000/sixtypes.htm>
- Sergiovanni, T. (1984). *Handbook for effective department leadership*. the United States of America Massachusetts.
- Xie, A. และ Postiglione, G. (2015). G.A. Guanxi and school success: an ethnographic inquiry of parental involvement in rural China. *British Journal of Sociology of Education*, 1-20.
- กมล ภูประเสริฐ. (2547). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์ จำกัด.
- กมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์. (2550). ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). บันทึกประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน กรณีมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กังวล เทียนกัญท์เทศน์. (2540). การวัด การวิเคราะห์ การประเมินทางการศึกษาเบื้องต้น. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- กิตานันท์ มลิทอง. (2548). เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อรุณการพิมพ์.

- กิติมา ปรีดีดีลิก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรภาพพัฒนา.
- กิติมา ปรีดีดีลิก. (2535). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรภาพพัฒนา.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บุ๊คพอยท์.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ออลีน เพรส.
- ฉันทนา บุญส่ง. (2551). ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในสังคมไทย. วิชาการ, 11, 38-43.
- เฉลิมเผ่า อจลชนันท์. (2547). รายงานวิจัยเรื่อง ความพร้อมและความคาดหวังของประชาชนต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2557). ทฤษฎีการบริหารการศึกษา. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- ชาณิการ์ เอิบอาบ. (2554). การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดเอไอซีเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณปภัช รุ่งโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2545). บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการคุณภาพในโรงเรียนเพื่อการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บุ๊ค พอยท์.
- ทรงยศ แก้วมงคล. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธรรมาทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนติกุลการพิมพ์ จำกัด.
- ธีรภัทร์ เจริญดี. (2542). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล. (2555). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยของกศน.ตำบล: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง
ยืนยันและการวิจัยปฏิบัติการ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ ประเสริฐ. (2553). คู่มือฝึกอบรมแนะแนว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ ประเสริฐ และ จรินทร์ วินทะไชย์. (2548). หลักการแนะแนว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2548). การวิจัยในชั้นเรียน: หลักการและแนวคิดสู่ปฏิบัติ. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญสูง แก้วอินทร์. (2546). การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- บุษบา ปิয়ারมย์. (2548). การดำเนินงานนิเทศด้านวิชาการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง กรรณสูต. (2535). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพจิตร หิรัญชัยชิต. (2545). องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการ
พัฒนานักเรียน : การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการศึกษาและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรีชา เครือวรรณ และ สมพงษ์ พันธุ์รัตน์. (2559). การวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย. Retrieved 18 มิถุนายน 2559, from <http://www.slideshare.net/pamikasinghaseni/affective2>
- ปรีดาวรรณ อินทวิมลศรี. (2548). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- พรรณราย ธนสัตย์สถิตย์. (2553). การประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาการศึกษา การศึกษิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). ครอบครัวและโรงเรียน หุ่นส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน : . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- พัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง. (2551). การศึกษิตการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบกิจการและชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิกุล กันทะวัง. (2547). ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวัดการศึกษิตของโรงเรียนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล: การศึกษิตเชิงปริมาณและคุณภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญญา พิสมย์. (2555). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษิตปฐมวัยกรณีศึกษิตโรงเรียนสุเหร่าหะยีมิณา สำนักงานเขตหนองจอกสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาพสินธุ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). การบริหารจัดการศึกษิตแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บุ๊ค พอยท์.
- ราตรี บุราณสาร. (2551). ทรรศนะของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษิตของโรงเรียนบ้านซบสนุ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษิตสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). ปฏิวัติการศึกษิตไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รุจิรี ภูสาระ. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บู๊ค พอยท์.
- ลักษณะ ฤทธาคนี. (2547). ทศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนา จิตรมัน และ สุวรรณ ชาติสุกานต์ และ อรสา โกศลานันทกุล. (2552). การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มพระนครเหนือสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วิภา ทองหง่า. (2554). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิวิมล เจนกระบวนหัต. (2546). การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพจริงในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอนของครูในโครงการโรงเรียนใช้ไอทีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาโสตทัศนศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริทิพย์ ชมพู. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สมาน อัสวภูมิ. (2551). การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ แนวคิดทฤษฎี และการปฏิบัติ. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- สรราวดี เฟ็งศรีโครต. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 7, 68-82.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2557). การประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร(SMART SCHOOL) ประจำปีพ.ศ. 2557 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร Retrieved 27 พฤศจิกายน, 2557, from <http://www.bangkokeducation.in.th/home.php>
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2557). ข้อมูลสถิตินักเรียนประจำปี พ.ศ. 2557. Retrieved 27 พฤศจิกายน 2557, from <http://www.bangkokeducation.in.th/home.php>

- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2557). แผนปฏิบัติการประจำปีพ.ศ. 2557. Retrieved 27 พฤศจิกายน 2557, from <http://www.bangkokeducation.in.th/home.php>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สกศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานเบื้องต้น การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). รายงานการศึกษาเรื่อง ระบบและกลไกการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2547). จิตวิทยาสังคม:ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวัฒน์ มุทเมธา. (2524). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พีระพินา.
- อนุยา อินทร์มั่ง. (2551). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- อริยา คูหา. (2545). แรงจูงใจและอารมณ์: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อัจฉรา ยุทธมนตรี. (2554). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการประเมินระดับดีมาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไอ.เอส. พรินติ้ง.
- อำภา บุญช่วย. (2533). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไอ เอส พรินติ้งเฮ้าส์.

- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์เอส ดี เพรส.
- อุมา สุคนธมาน. (2526). การประถมศึกษา. ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์: ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุไรลักษณ์ ไชยน์วัฒน์. (2551). ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองศิน วิเศษศิริ

ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. อาจารย์ ดร.ชาริณี ตีวีร์บุญ

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอมอร บุษาบุพพาจารย์

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

**แบบสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการ
ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร**

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู โรงเรียน.....

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. ในความคิดของท่าน คำว่า “งานวิชาการ” คืออะไร
2. ท่านมีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียนอย่างไร
3. ในมุมมองของท่าน โรงเรียนและผู้ปกครองมีความร่วมมือกันในกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการอย่างไรบ้าง
4. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง
5. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง
6. ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ควรครอบคลุมกิจกรรมใดจึงจะเหมาะสมกับโรงเรียนของท่านมากที่สุด

☐ 1. การวางแผนงานด้านวิชาการ ☐ 2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ☐ 3. การจัดการเรียนการสอน ☐ 4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา ☐ 5. การวัดและประเมินผล	☐ 6. การนิเทศภายในสถานศึกษา ☐ 7. การวิจัยในชั้นเรียน ☐ 8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ☐ 9. การแนะแนว ☐ 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

7. ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการใดบ้าง ที่ท่านจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้

☐ 1. การวางแผนงานด้านวิชาการ ☐ 2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ☐ 3. การจัดการเรียนการสอน ☐ 4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา ☐ 5. การวัดและประเมินผล	☐ 6. การนิเทศภายในสถานศึกษา ☐ 7. การวิจัยในชั้นเรียน ☐ 8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ☐ 9. การแนะแนว ☐ 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

**แบบสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการ
ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร**

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ปกครองโรงเรียน.....

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนหรือไม่
2. ท่านได้เข้าประชุมเพื่อวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะดำเนินการหรือไม่
3. ท่านทราบหรือไม่ว่า โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจร่วมกับโรงเรียน
4. ท่านรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการดำเนินงานด้านการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่ เช่น วันเปิดปิดภาคเรียน วันสอบ วันหยุดต่าง ๆ
5. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมใดที่โรงเรียนจัดขึ้นบ้าง โปรดยกตัวอย่าง
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนกับครูประจำชั้นหรือไม่ อย่างไร
7. ท่านคิดว่า ท่านจะได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง หากท่านมีโอกาสดำเนินการร่วมกับโรงเรียน
8. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่
9. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูหรือไม่
10. ท่านได้รับทราบผลการดำเนินงานในปีการศึกษานั้น ของโรงเรียนหรือไม่
11. ท่านเคยให้การสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องใดบ้าง
12. ท่านเคยเสนอแนะให้โรงเรียนปรับปรุงในด้านใดบ้าง
13. โรงเรียนมีการจัดให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล หรือการเลี้ยงดูบุตรหลานแก่ท่านหรือไม่
14. ท่านเคยขอเข้าพบครูประจำชั้นเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับบุตรหลานหรือไม่ อย่างไร
15. โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร
16. เมื่อโรงเรียนเชิญชวนให้ท่านมาร่วมกิจกรรม เช่น วันประชุมผู้ปกครอง วันปฐมนิเทศ ท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่
17. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

18. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและ
ผู้ปกครอง

19. ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ควรครอบคลุมกิจกรรมใดจึงจะ
เหมาะสมกับโรงเรียนของท่านมากที่สุด

☐ 1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	☐ 6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
☐ 2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	☐ 7. การวิจัยในชั้นเรียน
☐ 3. การจัดการเรียนการสอน	☐ 8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
☐ 4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	☐ 9. การแนะแนว
☐ 5. การวัดและประเมินผล	☐ 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

20. ในความคิดของท่าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการใดบ้าง ที่ท่านจะสามารถเข้าไปมีส่วน
ร่วมกับโรงเรียนได้

☐ 1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	☐ 6. การนิเทศภายในสถานศึกษา
☐ 2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	☐ 7. การวิจัยในชั้นเรียน
☐ 3. การจัดการเรียนการสอน	☐ 8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
☐ 4. สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา	☐ 9. การแนะแนว
☐ 5. การวัดและประเมินผล	☐ 10. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง

เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพจริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและสภาพความคาดหวังของผู้ปกครองในงานวิชาการที่โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียน ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาท่านผู้ปกครองตอบคำถามตามความเป็นจริงและครบทุกตอน ผู้วิจัยขอรับรองว่า คำตอบของท่านจะนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้นและจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน หลังจากตอบแบบสอบถามแล้ว ขอความกรุณาส่งคืนที่ครูประจำชั้นหรือครูผู้แจกแบบสอบถาม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 7 หน้า แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพจริงและความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

นางสาวอัจฉริยา บุญมาสีบนินิต
ปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอให้ท่านอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

- [] 1. ชาย [] 2. หญิง

2. อายุ

- [] 1. 21-30 ปี [] 4. 51-60 ปี
 [] 2. 31-40 ปี [] 5. 61 ปีขึ้นไป
 [] 3. 41-50 ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

- [] 1. ประถมศึกษา [] 4.ปริญญาตรี
 [] 2. มัธยมศึกษาตอนต้น [] 5. ปริญญาโท
 [] 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย [] 6. ปริญญาเอก

4. สถานภาพสมรส

- [] 1. โสด [] 3. หม้าย
 [] 2. สมรส [] 4. แยกกันอยู่

5. ศาสนา

- [] 1. พุทธ [] 3. อิสลาม
 [] 2. คริสต์ [] 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. อาชีพ

- [] 1. รับราชการ (โปรดระบุอาชีพของท่าน)
 [] 1.1 ครู [] 1.3 ทหาร
 [] 1.2 ตำรวจ [] 1.4 อื่น ๆ (.....)
 [] 2. ไม่ได้รับราชการ (โปรดระบุอาชีพของท่าน)
 [] 2.1 ธุรกิจส่วนตัว [] 2.3 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 [] 2.2 รับจ้างทั่วไป [] 2.4 อื่น ๆ (.....)

7. รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน

- [] 1. น้อยกว่า 5,000 บาท [] 4. 20,001-30,000 บาท
 [] 2. 5,001-10,000 บาท [] 5. 30,001-40,000 บาท
 [] 3. 10,001-20,000 บาท [] 6. มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป

8. ความสัมพันธ์กับนักเรียนในความดูแลของท่าน

- [] 1. พ่อ [] 3. ญาติ (โปรดระบุ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย)
 [] 2. แม่

9. เหตุผลที่ท่านส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] 1. โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน
- [] 2. โรงเรียนอยู่ใกล้ที่ทำงาน
- [] 3. ชื่อเสียงและคุณภาพของโรงเรียน
- [] 4. ความสะดวกในการเดินทาง
- [] 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

จบตอนที่ 1

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพจริงและความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการ
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมและความคาดหวังของท่านมากที่สุด

เกณฑ์เทียบระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของท่านตามการปฏิบัติจริงและความคาดหวัง

การปฏิบัติจริง

- 5 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **มากที่สุด**
- 4 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **มาก**
- 3 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **ปานกลาง**
- 2 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **น้อย**
- 1 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **น้อยที่สุด**

ความคาดหวัง

- 5 หมายถึง ท่านต้องการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **มากที่สุด**
- 4 หมายถึง ท่านต้องการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **มาก**
- 3 หมายถึง ท่านต้องการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **ปานกลาง**
- 2 หมายถึง ท่านต้องการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **น้อย**
- 1 หมายถึง ท่านต้องการปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมนั้น **น้อยที่สุด**

พฤติกรรมกรมีส่วนร่วม	การปฏิบัติจริง					ความคาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3. ด้านการเป็นผู้สนับสนุน (ต่อ)										
3.3 ท่านรับทราบและตอบรับจดหมายของโรงเรียนที่ จัดส่งมากับบุตรหลานหรือช่องทางต่างๆ เช่น การ ประชาสัมพันธ์ การโทรศัพท์ เฟสบุ๊กของโรงเรียน เว็บไซต์ของโรงเรียน										
3.4 ท่านเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วย ควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ช่วยซ่อมกีฬา งานกีฬาสี ช่วยทำความสะอาดโรงเรียนก่อนเปิดภาค เรียน										
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคสื่อการสอน หนังสือ ของเล่นให้โรงเรียน										
3.6 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาทุนการศึกษาหรือ บริจาคเงินแก่โรงเรียน										
4. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน										
4.1 ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการ ดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนตามนโยบาย ที่ตั้งไว้										
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น										
4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการ ใช้หลักสูตรสถานศึกษา										
4.4 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัด กิจกรรม การเรียนการสอนของครู										

จบตอนที่ 2

(ตอนที่ 3 หน้าถัดไป)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ขอให้ท่านอ่านและตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ท่านอยากให้โรงเรียนของท่านดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนางานด้านวิชาการในเรื่องใด

(โปรดใส่หมายเลขหน้าข้อความที่ท่านเห็นว่า สำคัญมากที่สุด โดยเรียงความสำคัญจาก 1 ถึง 6)

[] 1. โรงเรียนควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบแข่งขัน

[] 2. โรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

[] 3. โรงเรียนควรจัดครูให้ครบชั้นเรียน เพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง

[] 4. โรงเรียนควรจัดครูสอนให้ครบวิชา เพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

[] 5. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย

[] 6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

2. ปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ท่านไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านวิชาการ คือเรื่องใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

[] 1. ไม่มีเวลาทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้

[] 2. ไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ

[] 3. ไม่ทราบการนัดหมาย กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์

[] 4. ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะให้กับโรงเรียน

[] 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

จบตอนที่ 3

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

***กรุณาส่งแบบสอบถามกลับคืนครูประจำชั้นหรือผู้แจกแบบสอบถามทันทีหลังจากที่ตอบเสร็จ

ผู้วิจัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอัจฉริยา บุญมาสืบ เกิดวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2532 ที่จังหวัดอุดรดิตถ์ สำเร็จ การศึกษาระดับครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2555 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2556

